

T.C.
ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN DANIŞMA BECERİLERİ İLE
TOPLUMSAL CİNSİYET ALGILARI VE ÇOKKÜLTÜRLÜ
YETERLİLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLSENEM TEPE

DANIŞMAN
PROF. DR. İBRAHİM YERLİKAYA

ADYAMAN, 2024

ÖZET

PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN DANIŞMA BECERİLERİ İLE TOPLUMSAL CİNSİYET ALGILARI VE ÇOKKÜLTÜRLÜ YETERLİLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Gülsenem TEPE

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Adıyaman Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Nisan/2024, Sayfa: 106

Danışman: Prof. Dr. İbrahim YERLİKAYA

Bu araştırmanın amacı psikolojik danışmanların danışma becerileri ile toplumsal cinsiyet algıları ve çokkültürlü yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın verileri 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Türkiye'nin farklı illerinde kamu ve özel kurumlarında çalışmakta olan 311 psikolojik danışmandan elde edilmiştir. Bu araştırmada veri toplama araçları olarak “Kişisel Bilgi Formu”, “Danışma Beceri Ölçeği”, “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği” ve “Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlilikleri Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde gruplar arası ortalama farklılıklarının anlaşılabilmesi bağımsız gruplar T testi, değişkenler arasındaki ilişkinin anlaşılabilmesi Pearson korelasyon analizi, değişkenlerin psikolojik danışma becerilerini ne düzeyde yordadığını saptayabilmek için regresyon analizi kullanılmıştır. Verilerin analizi için IBM SPSS 26.0 programı kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında kadın psikolojik danışmanların erkek psikolojik danışmanlara nazaran hem danışma becerilerinin istatistiki açıdan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu hem de daha eşitlikçi cinsiyet rolleri tutumlarına sahip oldukları görülmüştür. Lisans mezunu olan psikolojik danışmanların yüksek lisans mezunu olan psikolojik danışmanlara göre danışma becerilerinin daha yüksek olduğu, yüksek lisans mezunu psikolojik danışmanların ise lisans mezunu psikolojik danışmanlara oranla cinsiyet rolü tutumlarının hem daha eşitlikçi bir tutumda oldukları hem de bu konudaki farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili ders alan psikolojik danışmanların ders almayanlara göre daha eşitlikçi bir tutum sergiledikleri, psikolojik danışmanların hem toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun hem de çokkültürlü psikolojik danışma yeterliliklerinin süpervizör eşliğinde gerçekleştirilen danışma ve oturum sayısına göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun ve çokkültürlü psikolojik danışma yeterliğinin danışma becerilerini negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik danışman; Psikolojik danışma becerileri; Toplumsal cinsiyet algısı; Çokkültürlü psikolojik danışma yeterliliği.

ABSTRACT

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN COUNSELING SKILLS AND GENDER PERCEPTIONS AND MULTICULTURAL COMPETENCIES OF PSYCHOLOGICAL COUNSELORS

Gölsenem TEPE

Department of Educational Sciences

Adıyaman University, Graduate Education Institute, April/2024, Page: 106

Supervisor: Prof. Dr. İbrahim YERLİKAYA

The purpose of this study is to examine the relationship between counselors' counseling skills and their gender perceptions and multicultural competencies. The data of the study were obtained from 311 counselors working in public and private institutions in different provinces of Turkey in the 2023-2024 academic year. In this study, "Personal Information Form", "Counseling Skills Scale", "Gender Roles Attitude Scale" and "Multicultural Counseling Competencies Scale" were used as data collection tools. In the analysis of the data, independent groups t test was used to understand the differences, Pearson correlation analysis was used to understand the relationship between the variables, and regression analysis was used to determine the extent to which the variables explain counseling skills. IBM SPSS 26.0 program was used for data analysis. When the results of the research are examined, it is seen that female counselors have both significantly higher counseling skills and more egalitarian attitudes than male counselors, counselors with bachelor's degrees have higher counseling skills than counselors with master's degrees, and counselors with master's degrees have both a more egalitarian attitude and higher levels of awareness than counselors with bachelor's degrees. At the same time, it was concluded that counselors who took courses on multicultural counseling exhibited a more egalitarian attitude than those who did not take courses, both gender roles attitudes and multicultural counseling competencies of counselors differed significantly according to the number of counseling sessions and the number of counseling sessions with a supervisor, and both gender roles attitudes and multicultural counseling competencies predicted counseling skills in a statistically significant and negative direction.

Keywords: Psychological counselor; Psychological counseling skills; Gender perception; Multicultural counseling competence.

ÖNSÖZ

Tezimin her aşamasında beni destekleyen ve geribildirimleriyle yol gösteren lisans dönemimde de kendisinden ders alma şansı yakalamış olduğum çok kıymetli tez danışmanım sayın Prof. Dr. İbrahim YERLİKAYA'ya çok teşekkür ederim.

Tezimin fikir aşamasındaki desteğinden ötürü ve de geribildirimleriyle tezime yapmış olduğu katkılardan dolayı değerli Araştırma Görevlisi Fatma KÜRKER'e çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans ders dönemimde derslerimden ve çalışmalarımın geri kalmamam adına yardımlarını eksik etmeyip süreç boyunca beni destekleyen eski kurum müdürüm çok değerli hocam Abdullah DAĞ'a teşekkürü borç bilirim.

Benim için kırılma noktalarından biri olan bildiri yayımlarım süresince yardımlarını esirgemeyen ve zaman zaman tezim için bilgisine başvurduğum çok kıymetli Ammar DENİZ'e katkılardan dolayı çok teşekkür ederim.

Yüksek Lisans dönemimde kendisinden ders alma şansı da yakalamış olduğum sayın Dr. Öğr. Üyesi Bilal KALKAN'a bildiri yayımlarım sürecindeki yardımlarından ve desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Aynı şekilde yüksek lisans dönemimde kendisinden ders alma fırsatı yakalamış olduğum sayın Doç. Dr. İlhan KOYUNCU hocama da tezim konusundaki kıymetli görüş ve önerilerini eksik etmeyişinden dolayı çok teşekkür ederim.

Tezimin yazım sürecindeki katkısından ve de birlikte çalıştığımız süre boyunca her konuda bir abi desteği ile yardımlarını esirgemeyen çok kıymetli hocam Şahin ÖZAYDIN'a çok teşekkür ederim.

Kısa bir zamanda olsa kendisiyle birlikte çalışma fırsatımın olduğu sevgili dostum Remziye BAL'a payıma düşen sorumluluklarımda yardımlarını eksiltmeyip ilerlememe destek olduğu için çok teşekkür ederim.

Hayatımın her aşamasında attığım her adımda beni destekleyen bu günlerde bulunmamı kolaylaştıran bir evlat ve kardeş olmanın mutluluğunu doyusya yaşamamı sağlayan sonsuz şükür kaynağım olan biricik aileme tüm maddi ve manevi desteklerinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

6 Şubat tarihinde gerçekleşen asrın felaketini yaşamış biri olarak tezimin her bir satırını güzel ülkemde güzel memleketimde vefat etmiş olan kardeşlerime ithaf ediyorum.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Adıyaman Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....

Gülşenem TEPE

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Problem Cümlesi ve Alt Problem Cümleleri.....	6
1.4.1. Alt problem cümleleri	6
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Sayıtlar.....	7
1.7. Tanımlar	7
2. İLGİLİ LİTARATÜR.....	9
2.1. Psikolojik Danışma ve Psikolojik Danışman	9
2.2. Etkili Psikolojik Danışman Özellikleri	10
2.3. Psikolojik Danışma Becerileri.....	11
2.3.1. Yapılandırma	12
2.3.2. Yakından ilgilenme.....	12
2.3.3. Yol açıcı tepkiler (Konuşmaya açık davet, Açık uçlu sorular sorma)	12
2.3.4. Devam ettirici tepkiler (Asgari düzeyde teşvik, İçerik yansıtma, Duygu yansıtma, Kişiselleştirme).....	13
2.3.4.1.Asgari düzeyde teşvik	13
2.3.4.2.İçerik yansıtma	13
2.3.4.3.Duygu yansıtma.....	13

2.3.4.4. Kişiselleştirme	13
2.3.5. Empati	14
2.3.6. Saygı.....	14
2.3.7. Saygınlık.....	14
2.3.8. Somutluluk	14
2.3.9. İlişkinin şimdi ve buradallığı	15
2.3.10. Kendini açma	15
2.3.11. Yüzleştirme.....	15
2.3.12. Özetleme	15
2.3.13. Sessizlik.....	16
2.3.14. Bağlama	16
2.3.15. Paylaştırma	16
2.4. Toplumsal Cinsiyet	17
2.4.1. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları	17
2.4.2. Toplumsal cinsiyet rolleri	18
2.4.3. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları	19
2.5. Çokkültürlülük.....	21
2.5.1. Kültür ve çokkültürlülük kavramları	21
2.5.2. Çokkültürlü psikolojik danışma	22
2.5.3. Çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri.....	23
2.5.3.1. Kendi değer, varsayım ve önyargıların farkında olmak	24
2.5.3.2. Farklı kültüre mensup danışanların dünya görüşlerini anlamak	25
2.5.3.3. Farklı müdahale yöntem ve teknikleri uygulamak.....	25
2.6. İlgili Araştırmalar	27
2.6.1. Psikolojik danışma becerileri ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar	28
2.6.2. Psikolojik danışma becerileri ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar	31
2.6.3. Toplumsal cinsiyet ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar.....	34
2.6.4. Toplumsal cinsiyet ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar	36
2.6.5. Çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar	37

2.6.6. Çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar	39
3. YÖNTEM.....	42
3.1. Araştırmanın Modeli	42
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	42
3.3. Veri Toplama Araçları	42
3.3.1. Kişisel bilgi formu.....	43
3.3.2. Danışma beceri ölçeği (DBÖ).....	43
3.3.3. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği (TCRTÖ)	43
3.3.4. Çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri ölçeği (ÇPDYÖ).....	44
3.4. Verilerin Toplanması.....	45
3.5. Verilerin Analizi.....	45
4. BULGULAR.....	47
4.1. Demografik Bulgulara İlişkin Değerlendirmeler	47
4.2. Araştırmada Kullanılan Değişkenlere Yönelik Betimsel Analiz Sonuçları... 51	
4.3. Ölçek ve Alt Boyut Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına Ait Bulgular	54
4.4. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.....	73
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	77
5.1. Sonuç ve Tartışma	77
5.1.1. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin demografik değişkenlere göre karşılaştırılması	77
5.1.1.1. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin cinsiyete göre karşılaştırılması.....	77
5.1.1.2. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin medeni durumuna göre karşılaştırılması	78
5.1.1.3. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin eğitim durumuna göre karşılaştırılması	78
5.1.1.4. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin meslekteki hizmet yılı durumuna göre karşılaştırılması.....	78

5.1.1.5. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılması.....	79
5.1.1.6. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin çokkültürlü psikolojik danışma ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılması	79
5.1.1.7. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı durumuna göre karşılaştırılması.....	80
5.1.1.8. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısı durumuna göre karşılaştırılması..	80
5.1.2. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılması	81
5.1.2.1. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun cinsiyete göre karşılaştırılması.....	81
5.1.2.2. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun medeni durumuna göre karşılaştırılması.....	81
5.1.2.3. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun eğitim durumuna göre karşılaştırılması	82
5.1.2.4. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun meslekteki hizmet yılı durumuna göre karşılaştırılması.....	82
5.1.2.5. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılması	83
5.1.2.6. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun çokkültürlü psikolojik danışma ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılması	83
5.1.2.7. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı durumuna göre karşılaştırılması.....	84

5.1.2.8. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısı durumuna göre karşılaştırılması.....	84
5.1.3. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin demografik değişkenlere göre karşılaştırılması	85
5.1.3.1. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin cinsiyete göre karşılaştırılması	85
5.1.3.2. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin medeni durumuna göre karşılaştırılması	86
5.1.3.3. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin eğitim durumuna göre karşılaştırılması.....	86
5.1.3.4. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin meslekteki hizmet yılı durumuna göre karşılaştırılması.....	87
5.1.3.5. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılması	87
5.1.3.6. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin çokkültürlü psikolojik danışma ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılması	88
5.1.3.7. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı durumuna göre karşılaştırılması	88
5.1.3.8. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısı durumuna göre karşılaştırılması	89
5.1.4. Psikolojik danışmanların danışma becerileri ile toplumsal cinsiyet algıları ve çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar	90
5.1.4.1. Psikolojik danışmanların danışma becerileri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar	90

5.1.4.2. Psikolojik danışmanların danışma becerileri ile çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar	91
5.2. Öneriler	92
5.2.1. Araştırmacılar için öneriler	92
5.2.2. Uygulayıcılar için öneriler	92
KAYNAKÇA.....	94
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 4.1. Psikolojik danışmanların cinsiyete ilişkin betimsel istatistikleri.....	47
Tablo 4.2. Psikolojik danışmanların yaşa ilişkin betimsel istatistikleri.....	47
Tablo 4.3. Psikolojik danışmanların medeni durumuna ilişkin betimsel istatistikleri.....	48
Tablo 4.4. Psikolojik danışmanların eğitim durumlarına ilişkin betimsel istatistikler	48
Tablo 4.5. Psikolojik danışmanların görev yaptıkları kademelere ilişkin betimsel istatistikler.....	48
Tablo 4.6. Psikolojik danışmanların meslekteki yıllarına ilişkin betimsel istatistikler	49
Tablo 4.7. Psikolojik danışmanların bir süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısına ilişkin betimsel istatistikler	49
Tablo 4.8. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyetle ilgili alınan derse ilişkin betimsel istatistikleri	50
Tablo 4.9. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyetle ilgili alınan eğitime ilişkin betimsel istatistikler	50
Tablo 4.10. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışmayla ilgili alınan derse ilişkin betimsel istatistikler	50
Tablo 4.11. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışmayla ilgili alınan eğitime ilişkin betimsel istatistikler	51
Tablo 4.12. Araştırmada kullanılan ölçeklere ve ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin betimleyici analiz sonuçları	51
Tablo 4.13. Cinsiyete göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları	54
Tablo 4.14. Medeni durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları.....	55

Tablo 4.15. Eğitim durumlarına göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları.....	57
Tablo 4.16. Mesleki hizmet yılına göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları	58
Tablo 4.17. Toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders alıp almama durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları.....	61
Tablo 4.18. Toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları.....	62
Tablo 4.19. Çokkültürlü psikolojik danışma ilgili herhangi bir ders alıp almama durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları	63
Tablo 4.20. Çokkültürlü psikolojik danışma ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları	65
Tablo 4.21. Psikolojik danışmanların süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısına göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları.....	66
Tablo 4.22. Psikolojik danışmanların süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısına göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları	69
Tablo 4.23. Pearson korelasyon analizi sonuçları.....	73
Tablo 4.24. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun danışma becerileri üzerindeki etkisi....	75
Tablo 4.25. Çokkültürlü psikolojik danışma yeterliğinin danışma becerileri üzerindeki etkisi	75

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ACA	: American Counseling Association (Amerikan Psikolojik Danışma Derneği)
AKT	: Aktaran
APA	: American Psychological Association (Amerikan Psikoloji Derneği)
ÇPDYÖ	: Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri Ölçeği
DBÖ	: Danışma Becerileri Ölçeği
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)
TCRTÖ	: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜRK PDR-DER	: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın problem durumuna, amaç ve önemine, problem cümlesine ve alt problem cümlelerine, sınırlılıklara, sayılıtlara, tanımlara ve kısaltmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Gelişmekte ve değişmekte olan dünyada kişilerin gittikçe karmaşıklaşan hayat koşullarına daha verimli ve etkin bir şekilde uyum sağlayarak bir yaşam sürdürmeleri gerekmektedir. Bunun gerçekleşebilmesi için gereken değişimlere ve gelişimlere uyum sağlamakta problem yaşayan bireyler profesyonel yardımlara ihtiyaç duyabilmektedirler. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri de yardım hizmetlerini amaçlayan birçok meslek arasında kendine özgü bir yeri olan ve bireylerin daha bilinçli, güçlü ve yaratıcı bir biçimde yetişmelerine hizmet veren bir meslek alanı olarak tanımlanmaktadır (Türk PDR-DER, 2014). Psikolojik danışma etkinlik ve uygulama alanı; akıl ve ruh sağlığını koruyucu, önleyici, hastalık düzeyine ulaşmamış, karar verebilme ve seçilme düzensizlikleri olan kişilik bölünmesine uğramamış, ancak çeşitli psikolojik zorlanma, çatışma ve uyum düzensizlikleri içinde bulunan, zaman zaman duygusal heyecan ve kişiliklerinde gelgitler yaşayan, kendini gerçekleştirme amaçları bulunan, öncelikle de “normal” kavramına uygun kişilere verilen yardım süreci olarak kabul edilir (Topses ve Bulut Serin; 2012: 14). Psikolojik danışmanın temel amacı, danışanın duygularında, düşüncelerinde ve davranışlarında olumlu bir değişim sağlamak ve böylece danışanın yaşamında iyileşmeye ve gelişmeye katkıda bulunmaktır (Denizli, 2009).

Uslu (2005), psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin temel hedefi, danışanın etkin uyum sağlaması ve gelişmesi üzerinde birçok faktör rol oynamasına rağmen, özellikle psikolojik danışmanın becerilerinin bu süreçte etkisinin ilk sırada yer aldığını ifade etmiştir. Sonrasında danışmanların kişisel yetenekleri ve becerilerinin ne kadar kritik olduğunu vurgulamıştır ve bu yeteneklerin kazanılmasında aldıkları eğitimin hayati bir rol oynadığını belirtmiştir. Türkiye’de bir meslek uzmanı olarak psikolojik danışmanlarda bu açıdan bakıldığında lisans eğitimleri boyunca birçok teorik ve uygulamalı eğitimler almaktadırlar. Bu eğitimler, psikolojik danışman adaylarına psikolojik danışma kuramları, danışma beceri ve teknikleri, iletişim becerileri, bireysel ve grupta danışma gibi konularda teorik bilgi ve uygulama dersleri sunarak, psikolojik danışmanlık yapabilmeleri için gerekli yeterlilikleri ve becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır (Emül ve Öz Sosyal, 2021). Alınan tüm eğitimler

ve uygulamalara rağmen ise birçok bireysel ve çevresel faktör psikolojik danışmanların danışanlarıyla olan ilişkilerini ve danışma becerilerini etkili bir şekilde kullanabilmelerini etkileyebilmektedir. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rollerine ve kültüre duyarlılıklarına ilişkin algıları da bu faktörler arasında yer almaktadır.

Toplumsal cinsiyetin oluşması daha anne karnındayken çocuğun cinsiyetinin belli olmasıyla başlayan bir süreçtir. Doğduğumuz andan itibaren bu sürecin bir parçası oluruz. Doğumdan hemen sonra biyolojik cinsiyetimiz paralelinde oluşup anlamlandırılan davranışlar örgüsünün bir parçası haline getiriliriz. Örneğin anne babalar doğacak çocukları için giysi ve eşya hazırlarken eşyanın rengi ve biçimi konusunda yaptıkları tercihler bağlamında çocukları hayatı boyunca kazanmasını istedikleri davranış, tutum ve rol örgüsünü inşa etmenin ilk adımlarını atmış olurlar. Ayrıca doğumdan sonra çocuğa biçilen rol ve çocuk için belirlenen toplumsal dünya gittikçe belirginleşmeye başlar. Çocuğun giydiği elbiseler, saçının rengi ve biçimi, çocuğa hitap etmenin şekli, alınan oyuncaklar, çocuğun davranışlarına yönelik sevmeye biçimi ve bu sevmenin miktarı, çocuk için uygun görülen veya görülmeyen davranışlar, çocuk için düşünülen meslekler gibi, ifade edilen bütün bu durumlar söz konusu inşa eyleminin aşamalarını oluşturur (Vatandaş, 2007: 30).

Toplumsal cinsiyetin birçok boyutu barındırdığı söylenebilir. Toplumsal cinsiyet rolleri de bu boyutlardan bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri, bir toplum içinde geleneksel olarak kadınlara ve erkeklere atfedilen ve beklenen rolleri ifade eder (Vefikuluçay vd. 2007). Yani toplumsal cinsiyet rolleri, bir toplumun belirlediği ve bireylerin belirli cinsiyet kimlikleriyle ilişkilendirilen ve yerine getirmeleri beklenen sosyal beklentilerdir (Altınova ve Duyan, 2013). Bu beklentiler, kadınlar ve erkeklerin hangi davranışların ve faaliyetlerin kendileri için uygun olduğuna, her iki cinsin sahip oldukları veya olmaları gereken haklara, kaynaklara ve güce ne kadar sahip olduklarına dair belirli beklentilerden oluşmaktadır (Ecevit, 2003). Toplumsal cinsiyet çerçevesinden bakıldığında zaman kadına ve erkeğe yüklenen rolleri; geleneksel ve eşitlikçi roller/tutumlar olarak görebiliriz (Esen, Öztürk ve Siyez, 2018). Geleneksel roller içerisinde kadınlara yüklenen roller; çocuk doğurmak ve büyütme, yemek pişirmek gibi ev içi işlerden sorumlu olma, kendilerinden önce aile bireylerinin ihtiyaçlarını karşılama, iş hayatında aktif bir şekilde yer almama gibi eşitlikçi olmayan sorumluluklar yüklenmektedir (Kahraman vd. 2014). Erkeklere yüklenen roller ise ev dışında çalışma, evin reisi ve ev için maddi konularda sorumlu olma, aile için zorluklarla mücadele etme, güç isteyen işleri yapma ve benzeri sorumluluklar yüklenmektedir (Budak ve Küçükşen, 2018). Eşitlikçi rollerde ise bireylerin

kadın veya erkek olarak sahip oldukları cinsiyet özelliklerinden dolayı yaşamın her alanında herhangi bir önyargı olmadan eşitliğini yansıttığı söylenebilir (Bakioğlu, 2017). Psikolojik danışmanların danışanlarına yönelik toplumsal cinsiyet rolleri konusundaki farkındalıkları danışma süreci için büyük bir öneme sahiptir. Fong ve Borders (1985) yapmış oldukları çalışmalarında cinsiyet rolleri ve demografik cinsiyet ayrımının (kadın ve erkek) danışmanlık becerileri üzerindeki etkilerini araştırmış ve demografik cinsiyetin danışmanlık becerileri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını, ancak cinsiyet rollerinin danışmanlık becerileri üzerinde anlamlı etkileri olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yine başka bir çalışmada eşitlikçi cinsiyet rollerine daha az sahip danışmanların, daha eşitlikçi tutumlara sahip danışmanlara kıyasla kalıp yargıları önemli ölçüde daha sık onayladıkları sonucuna ulaşılmıştır (Kabacoff, Marwit & Orlofsky, 1985).

Bir toplum içerisinde yaşamlarını sürdürmeye çalışan bireylerin bir uyum içerisinde yaşamaya devam edebilmek için içinde bulundukları topluluğun, grubun farklı kültürel özelliklerini göz önüne alması gerekmektedir. Aksi takdirde bireyler bulunduğu gruba uyum sağlamakta zorlanabilir veya toplum tarafından dışlanabilir. Değişen ve gelişen toplumla birlikte bireyler etkileşimler sonucunda kültürün etkisini daha iyi fark edip yeni oluşan kültürlere daha iyi adapte olmaya çalışmaktadır. Böylelikle yerel kültürler zamanla yerini daha evrensel bir kültüre bırakmıştır. Mercan (2016) sadece kendi kültürüne bağlı toplumların zaman ilerledikçe katı çizgilerini esnetip diğer kültürlerle de etkileşime geçip daha aktif bir yapı oluşturduklarını dile getirmiştir. Özünde hem bireyler için hem de toplumlar için önemli bir kavram olan kültür, gerçekleşen değişimler ve hareketliliklerden etkilenip “çokkültürlülük” kavramının ortaya çıkmasına ön ayak olup daha farklı bir anlamın kazanmasını sağlamıştır (Akcaoglu ve Arsal, 2018).

Psikolojik danışma sürecinin iki temel yapı taşı olarak görülen psikolojik danışman ve danışan tarafından danışma sürecini etkileyen birçok etken vardır. Bu etkenler psikolojik danışman tarafından kimi zaman eğitim düzeyi, psikolojik danışma yeterliliği, kişilik özellikleri vb. gibi faktörler olarak görülürken danışan tarafından da yardım almaya ilişkin motivasyon, kişilik özellikleri, ruh sağlığı, sosyal destek vb. gibi faktörler olarak görülebilir. Danışma sürecini etkileyene faktörlerden bir tanesi de kültürel faktörlerdir. Kültürel faktörler danışma süreci için çok önemli bir etken olarak kabul edilmektedir. Hem psikolojik danışman tarafından hem de danışan tarafından danışma sürecine taşınan bu kültürel faktörler danışmada kritik bir öneme sahip olmaktadır (Kağnıcı, 2013). Yardım alma ihtiyacı duyan danışanların farklı özelliklere, kültürlere sahip olmaları sonucunda sözel

olmayan davranışları, inanışları, değerler sistemi gibi farklılıklar görülebilmektedir. Çokkültürlülük kavramıyla birlikte, kültürel olarak farklılıklara sahip danışanlar ile çalışırken yardım hizmeti sunan psikolojik danışmanların bu konuda daha duyarlı ve farkındalıklarının yüksek olması yardım hizmetinin daha da kaliteli olacağına inanılmaktadır (Kararımak, 2008). Psikolojik danışman danışma sürecine giren danışanın özelliklerini değerlerini göz önüne alıp saygı duyup süreci bu temeller üzerinden yürütmelidir. Kültür de bu değerlerden bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Psikolojik danışman hem kendi kültürünün getirmiş olduklarını hem de danışanın taşımış olduğu kültürün bilincinde olmalıdır. Kendi kültüründe başka anlamlar taşıyan ya da yanlış karşılanmayan bir davranış veya söylem karşısındaki bireyin kültüründe başka anlamlar taşıyor olabilir. Çokkültürlük de bir bakıma karşındaki insanın taşımış olduğu bu özelliklere saygı duyup kabullenmektir. Psikolojik danışmanlarında bu konudaki yeterliliği çokkültürlü psikolojik danışma yeterliliği olarak ifade edilmektedir. Çokkültürlü psikolojik danışma Arredondo vd. (1996) tarafından psikolojik danışmanın hem kendi kültürel özelliklerinin farkında olup hem de danışanların bakış açılarını anlamlandırmak hem de danışanın kültürüne özgü müdahale yöntemleri kullanabilmek için sahip olmaları gereken inanç ve tutumlar, bilgi ve beceri boyutlarından oluşan yeterlikler şeklinde tanımlanmıştır. Kağnıcı (2013) psikolojik danışmanların kültürel farklılıklara sahip danışanlarla etkili bir danışma süreci gerçekleştirebilmek için psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliliğine sahip olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda cinsiyet rollerinin çok kültürlü danışmanlık yeterliliğinin bilgi ve farkındalık gibi bileşenleriyle önemli ölçüde ilişkili olduğu ve çokkültürlü eğitiminde çokkültürlü danışmanlığın etkinliğini önemli ölçüde artırdığı yönünde çalışmaların olduğu görülmektedir (Chao, 2008; Chao, 2011).

Yukarıda yapılan açıklamalarda olduğu gibi psikolojik danışma sürecinin etkililiğinin azalmasına, psikolojik danışman-danışan arasındaki ilişkinin zarar görmesine sebep olacak birçok faktör bulunmaktadır. Psikolojik danışman tarafından da bu süreci olumsuz etkileyebilecek bazı faktörler bulunabilmektedir. Daha sağlıklı ve işlevsel bir danışma süreci için ve danışanın en verimli şekilde faydalanmasını sağlamak amacıyla psikolojik danışmanın danışma becerilerini etkili bir biçimde kullanabilmesi gerekmektedir. Psikolojik danışmanın danışma becerilerini etkili bir biçimde kullanabilmesi için ise var olan faktörlerin farkında olup süreci bu farkındalıkları çerçevesinde sürdürmelidir. Bu konuda psikolojik danışman adaylarında, psikolojik danışmanlarda ve de ruh sağlığı alanında çalışan bireylerde farkındalık oluşturmak amacıyla ve psikolojik danışmanların psikolojik danışma

becerileri ile toplumsal cinsiyet algıları ve çokkültürlü yeterlilikleri arasındaki ilişkileri belirleyebilmek için bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı psikolojik danışmanların psikolojik danışma becerilerinin toplumsal cinsiyet algıları ve çokkültürlü yeterlilikleri ile ilişkisinin araştırılmasıdır. Araştırma kapsamında danışmanların demografik değişkenlerden olan cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyleri ile birlikte psikolojik danışmanların görev yaptıkları şehir ve kurum, meslekteki kıdem yılı, bir süpervizör eşliğinde danışma ve oturum gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri, toplumsal cinsiyet ve çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir ders, kurs, seminer vb. eğitimler alıp almadıklarına göre anlamlı farklılıkların olup olmadığı incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Psikolojik danışmanların, danışma sürecinin etkili olabilmesi için ve danışmadan en üst düzeyde faydalanılabilmesi için danışanlarının ihtiyaçlarını, beklentilerini doğru bir şekilde anlamaları ve danışanlarını sahip oldukları tüm farklılıklarıyla ve değerleriyle kabul edebilmeleri gerekmektedir. Bunun içinde psikolojik danışmanın etkili bir danışma süreci gerçekleştirebilmesi adına duygularının farkında olması bu konudaki yetersizliklerini giderip kendini geliştirmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Aksi takdirde danışma süreci doğru bir şekilde ilerlememekle birlikte danışanın ihtiyaç ve beklentilerini karşılayamama riskiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Alan yazına bakıldığı zaman danışma sürecini etkileyen birçok faktörün olduğu görülmektedir. Bu faktörler kimi zaman danışmandan kaynaklı kimi zaman ise danışandan kaynaklı olabilmektedir. Danışmandan kaynaklı olarak danışma sürecini etkileyen faktörler; psikolojik anlamda sağlıklı olma, kişisel farkındalığı yüksek ve anlayışlı olma, kişiler arası ilişkilerde çekici olma, çok kültürlülüğe duyarlı olma, yetkin olma, güvenilir olma, açık fikirli olma ve nesnel olma şeklinde belirtilmiştir (Corey, 2008; Egan, 1975; Hackney ve Comier, 2008; Lazarus, 1993). Danışandan kaynaklı olarak danışma sürecini etkileyen faktörler ise; yaş ve olgunluk, zekâ düzeyi, biyolojik cinsiyet, toplumsal cinsiyet, kültür, beklentiler ve öncelikler, duygu durumu, değişim motivasyonu ve destek faktörleri olarak sıralanabilir (Egan, 1975,2011; Hackney ve Comier, 2008; Mohr, 1995; Nelson Jones, 2013). Hem danışmandan hem de danışandan kaynaklı olarak danışma sürecini etkileyen

faktörlere bakıldığında hem kültürün hem toplumsal cinsiyetin hem de danışmanın kişisel farkındalığının yüksek ve anlayışlı olmasının ne kadar önemli olduğunu fark edebiliyoruz.

Psikolojik danışma becerilerini, toplumsal cinsiyet algısı ve çokkültürlü yeterliği araştıran birçok çalışma vardır. Bu konular hem ruh sağlığı alanında çalışan hem de başka alanlarda çalışan pek çok uzmanın çalışmalarına konu edinmişlerdir. Ancak yapılan çalışmalar incelendiğinde danışma becerilerinin toplumsal cinsiyet algısı ve çokkültürlü yeterlikleri ile ilişkisini konu edinen detaylı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ruh sağlığı alanında çalışan ve de özellikle danışma yapan psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet algısı ve çokkültürlü yeterliği ile ilişkisi konusundaki farkındalığın artırılması, bu ilişkinin ortaya çıkarılması, farklı bakış açıların sağlanması açısından bu araştırma önem taşımaktadır.

1.4. Problem Cümlesi ve Alt Problem Cümleleri

“Psikolojik danışmanların danışma becerileri ile toplumsal cinsiyet algıları ve çokkültürlülük yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” bu çalışmanın problem cümlesidir.

1.4.1. Alt problem cümleleri

1. Psikolojik danışmanların danışma becerileri, toplumsal cinsiyet algıları ve çokkültürlü yeterlikleri;
 - a. Cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - b. Medeni durum değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - c. Eğitim durumları değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
 - d. Meslekteki hizmet yılı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
2. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet algıları toplumsal cinsiyet ile ilgili herhangi bir ders, kurs, seminer vb. eğitimler alıp almadıklarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Psikolojik danışmanların çokkültürlülük yeterlikleri çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir ders, kurs, seminer vb. eğitimler alıp almadıklarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

4. Psikolojik danışmanların danışma becerileri bir süpervizör eşliğinde danışma veya oturum gerçekleştirip gerçekleştirmediklerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
5. Psikolojik danışmanların danışma becerileri ile toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Psikolojik danışmanların danışma becerileri ile çok kültürlü yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Türkiye’de bulunan kamu kurumlarında ve özel kurumlarda aktif bir şekilde görev yapmakta olan psikolojik danışmanlar ile sınırlıdır.

1.6. Sayıtlar

1. Araştırmada yer alan ve çalışma grubunu oluşturan bireylerin Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik Danışma Beceri Ölçeği, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği ve Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlik Ölçeğine içten ve samimi şekilde yanıt verdikleri varsayılmıştır.
2. Araştırmada yer alan çalışma grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
3. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının ölçümleri hatasız olarak ölçtüğü varsayılmıştır.

1.7. Tanımlar

Psikolojik Danışman: Bireylerin daha özgün ve anlamlı bir hayat yaşamalarına yardımcı olmayı amaçlayan profesyonel bir yardım hizmeti sunan kişidir (Türk PDR-DER, 2011).

Psikolojik Danışma Becerileri: Danışmaya gelen bireyin problemini özgür bir şekilde ifade etmesine yardım ederek onun, problemini nesnel bir bakış açısıyla görmesine ve bunu eyleme dökmesine yardımcı olan yöntem, teknik ve aşamalarını ortaya koyma becerisidir (Uslu, 2005).

Toplumsal Cinsiyet Algısı: Kadının ve erkeğin sosyal olarak belirlenmiş kişilik özellikleri, rol ve sorumluluklarının (Vefikuluçay vd. 2007) toplum tarafından algılanış şeklidir.

Çokkültürlülük: Mutlak olarak, etnik köken, dil, cinsel yönelim, cinsiyet, yaş, engelli olma durumu, sınıf durumu, eğitim, manevi yönelim ve diğer kültürel durumların geniş kapsamına denir (APA, 2022).

2. İLGİLİ LİTARATÜR

Bu araştırmanın kuramsal çerçevesini psikolojik danışma becerileri, toplumsal cinsiyet ve çok kültürlük oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu konularla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan çeşitli araştırmalar yer almaktadır.

2.1. Psikolojik Danışma ve Psikolojik Danışman

Rehberlik hizmetleri, Amerika Birleşik Devletleri'nde 1900'lerin başlarında mesleki rehberlik alanında ortaya çıkmış ve günümüzde Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) olarak bilinen bir alana dönüşmüştür (Koç, 2013). 1942 yılında Carl Rogers'ın "Danışma ve Psikoterapi" adlı kitabının yayımlanmasıyla birlikte rehberlik alanı, psikolojik danışma süreçleri ve uygulamalarıyla zenginleşmeye başlamıştır (Yeşilyaprak, 2014). Psikolojik danışma ve rehberliğin ortaya çıkışının ardından Amerika'da olduğu gibi dünyanın geri kalan ülkelerinde de bu alanda çeşitli gelişmeler görülmeye başlamıştır (Yaka, 2005). Türkiye'deki gelişmelere baktığımızda ise rehberlik hizmetlerinin başlangıcının 1950'li yıllara dayandığı görülmektedir. Amerika'dan uzmanların ülkemize gelmesiyle ve Türk eğitimcilerin ABD'de eğitimler görüp ülkemize dönüş yapmalarıyla bu süreç başlamıştır (Aydın ve Hatipoğlu Sümer, 2001). Ardından yıllar içerisinde ülkemizde farklı üniversitelerde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık adı altında programlar açılmaya ve gelişmeye devam etmiştir (Doğan, 1996).

Psikolojik danışma Amerikan Psikolojik Danışma Derneği (ACA, 1997) tarafından “Ruh sağlığı, psikoloji ve gelişim ilkelerinin; bilişsel, duyuşsal, davranışsal ve etkileşimsel müdahale stratejileri aracılığıyla, bireyin iyi oluşu, kişisel ve meslek gelişimi ile patoloji konularını ele alacak şekilde uygulamasıdır” şeklinde tanımlanmıştır. Psikolojik danışman ise “İş sağlığı ve güvenliği, çevre koruma ve kalite gereklilikleri çerçevesinde, çocukluktan yaşlılığa değin farklı yaşam dönemlerindeki bireylerin eğitsel, mesleki, kişisel ve sosyal gelişim alanlarında ve uyum konularında yardımcı olmak amacıyla bireyle veya grupla psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri sunan nitelikli kişidir” olarak tanımlanmıştır (Resmî Gazete, 2017). Başka bir ifadeyle, psikolojik danışman, bireylerin kendilerine özgü ve anlamlı bir yaşamı başarmalarına destek olmayı amaçlayan bir profesyonel yardım hizmeti sunan kişidir (Türk PDR-DER, 2011).

2.2. Etkili Psikolojik Danışman Özellikleri

Psikolojik danışma sürecinde danışmadan en üst seviyede faydalanabilmesi psikolojik danışmanın daha etkili olabilmesi için sahip olması gereken ya da sahip olduğu bu özelliklerin farkında olabilmesi büyük önem taşımaktadır. Psikolojik danışmada danışanın duygu, düşünce ve inançlarıyla becerileri danışmada terapötik ilişkinin etkili olmasını sağlamaktadır. Bu sebepten ötürü de psikolojik danışmanın kişilik olarak ve bilimsel yönden bütünlüğünü tamamlamış, bireylerle olan ilişkisinde denge sahibi olabilen bir yapıda olması gerekmektedir (Sarpdağ, 2019). Etkili bir psikolojik danışman olmak, danışanların dünyasını anlamak ve onların değerlerine, yaşam tarzlarına saygı göstermeyi içerir. Aynı zamanda, danışanın değerleri doğrultusunda uygun müdahalelerde bulunabilmek için psikolojik danışmanların kültürel farklılıklara duyarlılık geliştirmeleri son derece önemlidir (Corey, 2008). Birçok araştırmacı etkili bir psikolojik danışmada olması gereken özellikleri farklı şekillerde kategorize etmiştir (Bare, 1967; Cormier ve Cormier, 1991; Hackney ve Cormier, 2008; Halinski, 2009; Nelson-Jones, 2013; Yalçın, 2006). Cormier ve Cormier (1991), etkili bir psikolojik danışmanın sahip olması gereken özellikleri entelektüel yetkinlik, enerji, esneklik, destek, olumlu niyet ve kişisel farkındalık olarak tanımlamıştır. Hackney ve Cormier (2008: 13) ise kişisel farkındalık ve anlayış, psikolojik bakımdan sağlıklı olma, etnik köken ve kültürel unsurların kendisi ve başkaları üzerindeki etkilerini anlama ve bunlara karşı duyarlı olma, açık fikirli olma, nesnel olma, yetkin olma, güvenilir olma ve kişiler arası ilişkilerde çekici olma şeklinde sıralanmıştır. Bir başka sınıflandırmayı ise Yalçın (2006) yapmıştır. Yalçın (2006) etkili psikolojik danışmanın özelliklerini; psikolojik danışmanların bireysel nitelikleri ve psikolojik danışmaya dayalı becerileri ile ilgili olduğunu ifade etmiştir. Psikolojik danışmanlarda olması gerektiği düşünülen kişisel özelliklerden bazıları; danışmanın yaşadıklarını olduğu gibi kabul etmesi, kendi duygularının ve düşüncelerinin farkında olması, kendi içerisinde tutarlı bir değerler sisteminin olması, güçlü ve zayıf yönlerini bilmesi, rol yapmadan gerçekçi bir şekilde yaşaması, yeniliklere açık olması, belirsizliğe karşı sabırlı olması ve derin kişilerarası ilişkiler kurabilmesi gibi özellikler olarak sıralamıştır. Psikolojik danışmada olması gerektiği düşünülen psikolojik danışma becerilerini ise danışanlarla empati yapabilmek, danışanların farkındalıklarını artırmalarına aktif olarak katılım sağlamak, danışanların dünyasını anlayabilmek, danışanların kendilerini geliştirmelerine yardımcı olabilmek ve danışanları oldukları gibi kabul etmek şeklinde beceriler olduğunu ifade etmiştir.

2.3. Psikolojik Danışma Becerileri

Psikolojik danışmanlık, danışanları var olan noktadan daha iyi bir noktaya taşımada ve yaşamlarında değişimi, gelişimi sağlamada önemli bir faktör olarak görülebilmektedir (Özdamar, 2021: 34). Bireyin yaşamındaki bu gelişim ve değişimi sağlamak için ise psikolojik danışmanların temelde doğru bir yaklaşım sergilemeleri gerekmektedir. Bunun için de psikolojik danışmanın terapötik koşullara, tekniklere, becerilere hâkim olmaları ve aynı zamanda uygun bir şekilde bu teknik, beceri ve koşulları kullanmaları gerekmektedir. Psikolojik danışmanların danışma oturumlarında başarılarını etkileyen en önemli faktör, sahip oldukları psikolojik danışma becerileridir (Emül, 2021). Psikolojik danışmanların, danışma süreci boyunca ilk oturumdan son oturumuna kadar kullandıkları psikolojik danışma becerileri göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Psikolojik danışma becerileri Uslu (2005:14) tarafından, danışmaya gelen bireyin sorununu özgür bir şekilde ortaya koymasına yardımcı olarak onun, problemini objektif olarak görmesine ve eyleme dökmesine imkân sağlayan yöntem, teknik ve aşamaları uygulayabilme becerisi şeklinde tanımlanmıştır. Yaka (2005: 18) ise genel anlamda bir psikolojik danışmanın sahip olması gereken tüm becerileri kapsayarak, özellikle danışanla kurulan danışma ilişkisi içinde psikolojik danışmanın amaçlarına ulaşmak için kullandığı temel ve ileri düzey iletişim becerilerini vurgulamıştır.

Psikolojik danışma becerileri birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde kategorize edilmiştir. Meydan (2015) tarafından temel beceriler dikkati yoğunlaştırma, açık uçlu ve kapalı uçlu sorular sorma, danışanı gözleme, içerik yansıtma, duygu yansıtma ve özetleme olarak belirtilirken, ileri düzey beceriler ise yüzleştirme, kendini açma, anlamı yansıtma ve odaklanma olarak tanımlanmıştır. Voltan-Acar (2013) ise temel psikolojik danışma becerilerini yapılama, yakından ilgilenme, konuşmaya açık davet, asgari düzeyde teşvik, duyguların yansıtılması, içeriğin yansıtılması, kişiselleştirme, özetleme, paylaşırma, bağlama ve sessizlik şeklinde açıklamıştır. Aynı zamanda danışma koşullarını ise; empati, saydamlık, saygı, somutluk, ilişkinin şimdi ve buradılığı, kendini açma ve yüzleştirme olarak eklemiştir. Psikolojik danışma becerilerine yönelik başka bir sınıflandırma ise Uslu (2005) tarafından şu şekilde oluşturulmuştur; 1. İlişki Oluşturma Becerileri: Saygı ve empati 2. Keşfetme ve Açıklama Becerileri: Sözleşme, yapılandırma, yakınlık, özetleme, sorgulama, odaklanma, yüzleştirme. 3. Eylem Becerileri: Amaç oluşturma, eylem planlama ve problem çözme. Alanyazın tarandığında genel olarak psikolojik danışma teknik ve becerilerinin şu şekilde olduğu görülmektedir (Corey, 2008; Egan, 2011; Meydan, 2015;

Uslu, 2005; Voltan-Acar, 2013) ;Yapılandırma, Yakından İlgilenme, Yol Açıcı Tepkiler (Konuşmaya Açık Davet, Açık Uçlu Sorular Sorma), Devam Ettirici Tepkiler (Asgari Düzeyde Teşvik, İçerik Yansıtma, Duygu Yansıtma, Kişiselleştirme), Empati, Saygı, Saydamlık, Somutluluk, İlişkinin Şimdi ve Buradalığı, Kendini Açma, Yüzleştirme, Özetleme, Sessizlik, Bağlama, Paylaştırma.

2.3.1. Yapılandırma

Daha çok psikolojik danışmanın danışana psikolojik danışma süreci hakkında ve gerçekleştirilecek olan oturumlar hakkında doğru bilgileri aktarabilme becerisidir. Amaç danışana bilgilendirmeler yapmaktır. Bu bilgilendirmeler oturum günleri, süreleri, oturum kuralları ve psikolojik danışma ilkeleri gibi konularda gerçekleştirilir. İlk oturumdan itibaren kullanılması gereken bir beceri olmasına karşın, ilk oturumda uzunca yapılandırma yapmak yerine ilerleyen oturumlarda da ihtiyaç duyuldukça kullanılabilecek bir beceridir.

2.3.2. Yakından ilgilenme

Psikolojik danışmanın danışana sırf insan olduğu için saygı gösterip danışanın paylaşımlarına değer verdiği mesajını göndermesidir. Danışanın özgüvenini arttırıp daha rahat paylaşımlarda bulunmasını sağlamak için kullanılan bir beceridir. Psikolojik danışman rahat davranıp natürel bir şekilde hareket edince danışana olan ilgisi ve dikkati de o oranda artış gösterebilmektedir. Psikolojik danışman danışanı rahatsız edecek bakışlardan kaçınmalı ve de aynı zamanda paylaşımlarından yola çıkarak sözel ve sözel olmayan tepkilerde bulunmalıdır. Yakından ilgilenme yeteri düzeye ulaşmadıkça psikolojik danışmaya başlanmaması gerekmektedir (Voltan-Acar, 2013).

2.3.3. Yol açıcı tepkiler (Konuşmaya açık davet, Açık uçlu sorular sorma)

Psikolojik danışmanın danışanın kendisini daha iyi anlatabilmesi için danışana açık uçlu sorular sorabilme yeteneğini kullanabilmesi olarak ifade edilmektedir (Balcı, 1996). Burada amaç danışana açık uçlu sorular sorarak danışanın kendini açmasını sağlayıp danışanı konuşmaya teşvik etmektir. Danışman açık uçlu sorular sorarak danışanın kaygıları, duyguları düşünceleri etrafında odaklaşmasını sağlayıp var olan sorunlarının ortaya çıkmasına yardımcı olur (Voltan-Acar, 2013).

2.3.4. Devam ettirici tepkiler (Asgari düzeyde teşvik, İçerik yansıtma, Duygu yansıtma, Kişiselleştirme)

2.3.4.1. Asgari düzeyde teşvik

Psikolojik danışmanın danışanı konuşmaya cesaretlendirmek amacıyla danışanın yanında olduğunu hissetmesini sağlamak için yapılan kısa müdahalelerdir. Bu müdahaleler sözlü veya sözsüz bir şekilde yapılabilmektedir. Danışanın konuşmasına devam etmesini sağlamak amacıyla “Hım”, “hı-hı”, “evet”, “ah”, “anlıyorum” şeklindeki tepkileri maksatlı kullanmak kaydıyla teşvik etmek amacıyla kullanılabilir (Egan, 2011).

2.3.4.2. İçerik yansıtma

Psikolojik danışmanın danışanın söylediklerini özetleyip yansıttığı bir tepkidir (İkiz, 2006). İçerik yansıtma amaç psikolojik danışmanın danışanın söylediklerini doğru anlayıp anlamadığını kontrol etmek, danışanın fikirlerini daha açık ve net bir şekilde ifade ederek netleştirmek, psikolojik danışmanın danışanın fikirlerini anlamaya çalıştığı mesajını iletmeye çalışmaktır. Danışanın söylediklerini bir papağan gibi tekrarlamak danışanda kızgınlık oluşturabilir bu yüzden içerik yansıtmasında tekrarlarda bulunmak yerine içeriği açıklığa kavuşturmak gerekir (Voltan-Acar, 2013).

2.3.4.3. Duygu yansıtma

Psikolojik danışmanın danışanın danışma süresi boyunca anlattığı fakat ne olduğuna karar veremediği duygularının psikolojik danışman tarafından kendisine ayna tutulmasıdır (Sarpdağ, 2019). Tıpkı içerik yansıtmasında olduğu gibi duyguların yansıtılmasında da psikolojik danışman, danışanın duygularını doğru anlayıp anlamadığını kontrol edecek tepkiler verip danışanın duygularını belirginleştirmesine yardımcı olur.

2.3.4.4. Kişiselleştirme

Voltan-Acar (2013) tarafından anlamın kişiselleştirilmesi, problemin kişiselleştirilmesi ve de amacın kişiselleştirilmesi olarak 3 alt başlığa ayrılmıştır. Kişiselleştirme psikolojik danışmanın danışanın yaşadığı duyguların nedenlerini anlatmasıdır. Psikolojik danışman kişiselleştirme yoluyla danışanların yaşadıkları problemleri anlamalarını, duygularına sebep olan yaşantıların farkına varmalarını ve danışanların kişisel sorumluluklarını sahiplenmelerini kolaylaştırır (Yıldırım, 2020).

2.3.5. Empati

Carl Rogers (1959) empatiyi, psikolojik danışmanın danışanın iç dünyasında eşlik edip onu anlamaya çalışması ve bunun sonucunda danışana algıladıklarını iletmesi olarak ifade etmiştir. Psikolojik danışmanın danışanın içinde yer aldığı durumu, duyguları ve düşünceleri iyi anlayıp iyi bir şekilde değerlendirmesi ve en uygun bir şekilde danışana ifade etmesi gerekmektedir (Emül, 2021). Voltan-Acar (2013) empatinin beş düzeyde gerçekleştirilebileceğini ifade etmiştir. Ardından da empatik tepkide bulunabilmek için en az üçüncü düzeyde tepkide bulunması gerektiğini de eklemiştir.

2.3.6. Saygı

Kurulan ilişkilerde bireyler ister kültürel, bedensel, sosyal anlamda, isterse de düşünsel anlamda farklılıklara sahip olabilirler. Bu farklılıklar bireyleri ayırtırmaktan çok hoşgörüyü kabul edilmelerini gerektirmektedir. Psikolojik danışmanın da danışanlarına karşı sahip olduğu tüm farklılıklarına karşın hoşgörüyü yaklaşıp danışana duygularında, düşüncelerinde ve de eylemlerinde bağımsız olduklarını kabul edip bu kabul edişi uygun bir şekilde yansıtmalıdır (Voltan-Acar, 2013). Egan, (2011) danışana saygıyı, bütün yardım müdahalelerinin üzerine kurulduğu bir temel olarak görmüştür.

2.3.7. Saydamlık

Saydamlık psikolojik danışmanın danışana kendi duygularını, düşüncelerini açık bir şekilde ifade edebilmesidir. Yani psikolojik danışmanın danışmada rol yapmadan, maske takmadan “kendisi” olarak bulunmasıdır (Sarpdağ, 2019).

2.3.8. Somutluluk

Somutluluk, psikolojik danışmanın danışanı genel ifadelerden koparıp daha belirgin ve de kendine has duygu, düşünce, değer ve problemlerini ifade edebilmesi için teşvik edip cesaretlendirmesidir (Voltan-Acar, 2013). İkiz (2006) psikolojik danışmanların danışanlarına karşı ne kadar somut olabilirse danışanların da problemlerini bir o kadar açık bir şekilde ifade edebilmeyi öğrenebileceklerini belirtmiştir.

2.3.9. İlişkinin şimdi ve buradılığı

Psikolojik danışmanın danışanla terapötik ilişki içerisinde bulunduğu “an”dır. Amaç danışana bulunduğu anın farkına varmasını sağlamaktır. Terapötik iletişimde ilişkinin şimdi ve buradılığı büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü danışanın psikolojik danışmanla olan etkileşimi sosyal hayatındaki ilişkilerinin de bir yansıması olarak görülmektedir (Voltan-Acar, 2013).

2.3.10. Kendini açma

Psikolojik danışmanın, danışanın paylaşımlarından hareketle kendi hayatından kesitler sunabilme becerisidir (Kurnaz, 2021). Bu aşamada psikolojik danışman, paylaşımlarını danışana karşı yaptığı paylaşımlarda yarar sağlayacak ve konunun özünü aktaracak şekilde yapmalıdır. Aksi takdirde paylaşılan bilginin fazla ve alakasız olması danışanı konudan uzaklaştırıp terapötik ilişkinin danışandan çok psikolojik danışmana kaymasına sebep olabilecektir (Sarpdağ, 2019).

2.3.11. Yüzleştirme

Yüzleştirme psikolojik danışmanın danışma ortamında danışana karşı saygısını yitirmeden becerisini kullanarak en iyi ve doğru olduğunu düşündüğü zamanda danışanın ideal benliği ile gerçek benliğini ya da söyledikleri ile davranışları arasındaki tutarsızlıkları, çelişkileri ortaya koyma süreci olarak ifade edilir (Voltan-Acar, 2013). Yüzleştirme danışanların değişimini engelleyen şeyin ne demek olduğunu ya da aynı zamanda ısrarla devam eden işlevsiz davranışların sonuçlarını, kaçırılan fırsatların bedellerini anlamalarını sağlayan bir yolculuktur. Yüzleştirmeler danışanları cezalandırıcı bir suçlama değil bunun yerine danışanların davranışlarını ve özellikle hayatındaki ilişkileri ortaya koymaya çalışan birer davetiyedir. Danışanın kullanılmayan güçlerini ve kaynaklarını kullanmaya çalıştırmak, yetersizliklerini utandıracak bir biçimde açığa çıkarılmasını sağlamak değildir (Egan, 1975; Egan, 2011).

2.3.12. Özetleme

Özetleme psikolojik danışman ve danışan tarafından oturumun başında, ortasında ve oturum sonunda kullanabileceği bir beceridir. Oturum boyunca ya da oturumun belli bir kısmına kadar olan görüşmenin özetlenmesinin yapılmasıdır. Özellikle belli durumlarda

örneğin; yeni bir görüşmenin başında önceki oturumu hatırlamak amacıyla nerede kalındığını bilmek, görüşmenin bir yere doğru gitmediği fark edildiğinde asıl amaçtan sapmamak, danışanın yeni bir bakış açısı kazanıp olaylara farklı bir açıdan bakmasını sağlamak adına ya da konuşulan konu uzun olunca toparlamak adına psikolojik danışman özetleme yapabilir. Aynı zamanda psikolojik danışman, danışanın sorumluluk alabilmesi için özetlemeyi danışana da yaptırabilir (Egan, 2011; Voltan-Acar, 2013).

2.3.13. Sessizlik

Psikolojik danışma süresince danışan zaman zaman konuşulanları, yaşananları düşünme ve yaşadığı duyguyu fark etme ihtiyacı duyabilir. Bu tür zamanlarda psikolojik danışman ve danışan arasında sözlü bir şekilde iletişime geçme davranışından vazgeçilebilir. Sessizlik, psikolojik danışman ile danışan arasındaki konuşmaların kesildiği, danışmada sözlü iletişime mola verilmesi olarak tanımlanabilir (Uslu, 2005). Burada psikolojik danışman sessiz kalan danışanını bu halini panik haline getirip danışana sorular sorarak konuşmaya zorlamamalıdır. Çünkü yerinde kullanılan sessizlik, danışanın konuşmaları aklından geçirmesine, toparlamasına, benimsemesine duygu ve düşüncelerinin farkına varmasına yardımcı olabilir (Voltan-Acar, 2013).

2.3.14. Bağlama

Bağlama, psikolojik danışmanın danışanın daha önceki oturumlarda paylaşmış olduğu yaşantıları veya duygularıyla o an içinde yaşadığı benzer yaşantı ve duygularına dikkat çekip danışana farkındalık kazandırmasıdır. Bağlama becerisini kullanabilmek için psikolojik danışmanın danışma oturumlarını dikkatli bir şekilde takip etmelidir.

2.3.15. Paylaştırma

Paylaştırma grupla psikolojik danışma oturumlarında kullanılabilen danışma becerilerinden bir tanesidir. Paylaştırma, psikolojik danışmanın grup üyeleri arasında paylaşılan deneyimleri veya duyguları vurgulamasıdır. Örneğin, bir grup üyesi daha önceki oturumda anlattığı bir yaşantı üzerinden diğer üyelerin benzer deneyimlerini veya duygularını ortaya çıkarmaya çalışması anlamına gelir. Bağlamada amaç danışanda farkındalık oluşturmak iken paylaştırmada amaç danışana grup içerisinde yalnız olmadığı mesajını iletmektir (Voltan-Acar, 2013).

2.4. Toplumsal Cinsiyet

Bu başlık altında cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarına, toplumsal cinsiyet rollerine ve kalıp yargılarına yer verilecektir.

2.4.1. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları

Bazen istisnai durumlar görülebilse bile genel olarak bireyler kız ya da erkek olacak şekilde biyolojik yünden tayin edilmiş bir cinsiyetle dünyaya gelirler. Burada kast edilen cinsiyet; bireye, üreme işinde ayrı bir rol veren ve erkekle dişiği ayırt ettiren yaradılış özelliği, eşey, cinslik ve sekstir (TDK, 2023). Bireylerin kadın ya da erkek olarak gösterdikleri genetik, fizyolojik ve biyolojik özelliklerdir (Vefikuluçay vd. 2007).

Doğduğu günden beri kadınları ve erkekleri farklı kılan çeşitli özellikler vardır. Bu çeşitli özellikler onların genetik, biyolojik ve fizyolojik olarak sahip olduğu kadınsı ve erkeksi özellikleriyle yani cinsiyetleriyle ilgilidir (Bilgiz, 2018). Toplumsal cinsiyet, cinsiyet kavramından hareketle bireyin kendini kadın veya erkek olarak nasıl tanımladığına ve bu tanımlamanın toplumsal ve kültürel bağlamlarda nasıl şekillendiğine işaret eder (Aydın, 2010). Toplumsal cinsiyet kavramı, bireyin kendi cinsiyet kimliğini nasıl algıladığını ve bu algının bireysel ve toplumsal düzeyde nasıl şekillendiğini anlamak açısından önemlidir (Keçeci, 2018). Bu kavramı sosyoloji bilimine kazandıran Ann Oakley olmuştur. Ann Oakley, 1972 yılında yayımlanan "Sex, Gender and Society" adlı eserinde cinsiyetin (sex) biyolojik olarak erkeklik ve kadınlık arasındaki farklılıkları ifade ederken, toplumsal cinsiyetin (gender) ise erkeklik ve kadınlık arasındaki toplumsal açıdan var olan eşitsizlikleri vurgulamıştır (Vatandaş, 2007). Cinsiyet biyolojik olarak genellikle doğal özelliklerden kaynaklanırken, toplumsal cinsiyet kültürün ve toplumun normları tarafınca belirlenir. Bireyin toplum içerisinde nasıl algılandığını, toplumun cinsiyet üzerinden nasıl bir rol ve davranış beklediğini ve bu beklentiler doğrultusunda kişiye nasıl davranıldığını ifade eden bir kavramdır daha çok toplumsal cinsiyet (Işık, 2018). Yani toplumsal cinsiyet farklılığı, biyolojik cinsiyetten farklı olarak sosyal ve kültürel yapılanmaların etkisiyle ortaya çıkar ve zaman içinde değişebilir. (Öngen ve Aytaç, 2013).

Toplumsal cinsiyetçilik, bir toplumda erkeklerin egemen olduğu, kadınlara yönelik negatif tutumların yaygın olduğu ve bu tutumların davranışlarla toplumsal yaşamda ayrımcılık olarak somutlaştığı bir olgudur. Bu durum, kadınların siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan erkeklere göre daha düşük bir konumda bulunduğu anlamına gelir (Sakallı-Uğurlu, 2002). Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten ayrılarak toplum ve kültür

tarafından belirlenen cinsiyeti ifade eden bir kavramdır. Bu kavram, toplumsallaşma sürecinde edinilen kadınlık ve erkeklik özelliklerine atıfta bulunur. Kadın ve erkeğin toplumsal çevreleri tarafından belirlenen rollerini, sorumluluklarını, toplumsal konumlarını ve davranışlarını tanımlar (Altınova ve Duyan, 2013). Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin toplumsal olarak atfedilen kişilik özellikleri, rolleri ve sorumluluklarıdır (Vefikuluçay vd. 2007). Cinsiyet biyolojik olarak bir kişinin fizyolojik ve anatomik özelliklerini, yani kadın veya erkek olmanın doğal yönlerini ifade ederken, toplumsal cinsiyet bir kişinin kadın veya erkek olarak toplumun ve kültürün belirlediği rolleri, normları, beklentileri ve kimlikleri içeren sosyal ve kültürel yapıları ifade eder. Yani cinsiyet daha çok biyolojik bir temeli ifade ederken, toplumsal cinsiyet kültürel bir yapıyı yansıtır (Saraç, 2013). Toplumsal cinsiyete dair algılar daha çok toplumların cinsiyetler hakkındaki görüşlerinden, inanç ve değerlerinden etkilenerek oluşmaktadır. Bunun neticesinde de toplum bireylerden cinsiyetlerine uygun bir şekilde davranışlar sergilemesini beklemektedir. Yani toplumsal cinsiyet kavramı kişilerin biyolojik yönüyle değil toplumun kadın ve erkek rollerini nasıl algıladığı bu rolleri nasıl gördüğü ve bu rollerden neler beklediğiyle ilgili bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Bilgiz, 2018).

2.4.2. Toplumsal cinsiyet rolleri

İnsanlığın ilk yıllarından beri kadın ve erkek ayrımı kendini her zaman göstermiştir. Kadınlar ve erkekler için eşit olacak şekilde bir dünya paylaşımı olmamıştır. Ve oluşan bu eşitsizlik sonucunda en çok kadınlar etkilenmiştir. Tarih boyunca kadınlar cinsiyetlerinden ötürü ülkeyi yönetme, dini inanışlar ve geleneksel kültürlere bağlı olarak farklılaşan rollere sahip olmuşlardır. Kadın yeri geldiğinde eşinin yanında savaşa katılan yeri geldiğinde ise ailesini yuvada tutmaya çalışan rolüne sahip olmuştur (Terzioğlu ve Taşkın, 2008).

Rol kavramı karşımıza sosyolojik bir terim olarak çıkmaktadır. Bu kavram sosyal yapının içinde bulunan bireylerin bulunduğu konum ve bu konumları ile ilgili sorumluluklarını, farklılıklarını ve diğer konumdaki insanlarla etkileşimlerini yönlendiren sınırları belirler. Toplum içerisinde belirli bir noktada bulunan kişilerin nasıl hareket etmesi gerektiğini belirten bütün bu normlar rol olarak ifade edilir. Sosyal hayattan rollere örnek vermek gerekirse toplum içerisinde bireylerin üstlenmiş oldukları anne, baba, doktor, öğretmen, mühendis gibi roller gösterilebilir. Rol kavramının toplumsal cinsiyet içerisindeki yapısını oluşturan temel düşünceyi bireylerin kadın veya erkek oluşu oluşturmıştır. Bu nedenle toplum içerisinde roller her zaman bu iki cinsiyete göre şekillenmiştir; erkek rolü

(eril rol) ve kadın rolü (dişil rol). Cinsiyet rolü bireylerin kendi kişiliklerini kimliklerini kadın ve erkek olarak algılayıp cinsiyetlerinin getirmiş olduğu davranışları göstermeleri anlamına gelir. Kadın ve erkeklere atfedilen farklı roller ise toplumsal cinsiyet rolleri olarak adlandırılır. Ve toplum kadın ve erkekten belirlemiş oldukları roller gereğı hareket etmelerini bekler. Bu toplumsal ve kültürel beklentiler bireylere bu beklentiler çerçevesinde hareket etmeleri gerektiğı konusunda baskı uygularlar. Toplumsal cinsiyet rolleri terimi daha çok toplumun cinsiyetler üzerine belirlemiş oldukları farklılıkları yansıtmak için kullanılan bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet rolü, toplum tarafından belirlenmiş olan ve bireyler tarafından ifa etmeleri beklenen cinsiyete dair bir grup beklentisidir. Yani bir bakıma geleneksel olarak kadın ve erkeğe dair olan rollerin ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Altınova ve Duyan, 2013; Dökmen, 2015; Vatandaş, 2007).

Toplumsal cinsiyet açısından bakıldığında kadına ve erkeğe atfedilen görev ve roller; geleneksel ve eşitlikçi roller olarak görölmektedir (Esen, Öztürk ve Siyez, 2018). Geleneksel roller, kadınlara çocuk doğurma ve büyütme, ev işleriyle ilgilenme, eş ve çocukların ihtiyaçlarını önceliklendirme ve iş yaşamında tam anlamıyla aktif olamama gibi eşitsiz anlayışları yüklemektedir (Kahraman vd. 2014: 818). Erkeğe yüklenen geleneksel görevler ise ev dışındaki bir ortamda çalışma, evin reisi olarak evin geçiminden sorumlu olma, ailenin karşılaştığı zorluklarla mücadele etme, maddi kaynakları kontrol etme vb.dir (Budak ve Küçükşen, 2018: 563). Eşitlikçi roller, bireylerin kadın ya da erkek olmalarından dolayı hayatın her alanında tam eşitliğı savunur. Bu anlayış, cinsiyet özelliklerine bakılmaksızın herkesin eşit haklara ve fırsatlara sahip olması gerektiğini vurgular (Bakioğlu, 2017).

2.4.3. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları

Sosyalleşme sürecinin önemli bir parçası olan aileler çocuklarını yetiştirirken kendi düşüncelerini toplumun kendisine kazandırmış olduğu değerleri ve yargıları bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde çocuklarına aktarmaktadırlar. Bu şekilde kalıp yargılar da bireylerden bireylere aktarılmış olurlar. Çelik-Demirtaş tarafından kalıp yargı, toplumda farklı sosyal gruplara mensup bireylerin gerçekte çok çeşitli özelliklere sahip olmalarına rağmen genellemelerle aynı özelliklere sahipmiş gibi kabul edilmesi olarak tanımlanmıştır. Bu durum, ırk, cinsiyet, bölge, ulusiyet veya meslek gibi grupları tek tip olarak algılamaya ve değerlendirmeye yol açabilir. (Çelik-Demirtaş, 2019: 17). Oluşan kalıp yargılar, kişilerin belirli bir kişi, olay veya durum karşısında nasıl düşünecekleri, nasıl davranacakları ve nasıl hissedecekleri konusunda etkili olabilir (Ünal, Tarhan ve Çürükvelioğlu Köksal, 2017).

Psikolojik danışman da toplumun bir ferdi ailenin bir üyesi olduğundan toplum tarafından oluşup bir şekilde kendisine aktarılan bu kalıp yargılardan doğal olarak etkilenebilmektedir.

Toplum, bireylere cinsiyet rollerine paralel olarak uyması gereken kuralları bildirirken aynı zamanda bireylerin belirlenen bu cinsiyet rollerinin getirmiş olduğu kalıp yargılar çerçevesinde de hareket etmelerini bekler (Altınova ve Duyan, 2013). Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, toplumun birer üyesi olarak kadınların ve erkeklerin göstermelerini beklediği özellikler olarak tanımlanır (Dökmen, 2015; Franzoi, 1996). Cinsiyete dair oluşan bu kalıp yargılar zamana karşı direnç gösterirken aynı zamanda yeryüzünde de bulunan farklı birçok kültürle de benzerlikler gösterir. Toplum, kadın cinsiyetinden ev işleri ile ilgilenmelerini, eş ve çocuklarına ilgi göstermelerini, evin erkeğine ayak uydurmasını, duygusal anlamda daha sakin, sessiz, anlayışlı ve sabırlı olmasını bekler. Erkek cinsiyetinden ise aileye ekonomik kazanç sağlamasını, ev dışı ilişkilerde bağ kurmasını, güce dayalı işleri yapabilmesini, eşini ve çocuklarını dışsal tehditlerden korumasını, kollamasını, duygusal yönden ise daha kuvvetli, cesur ve mantık çerçevesinde hareket etmesini bekler. Tam olarak oluşan tüm bu beklentiler kısaca toplumsal cinsiyet kalıp yargıları olarak ifade edilir (Saraç, 2013).

Kadın denince akla gelen daha duygusal, tüm olaylara karşı daha duyarlı, çocukları seven ve çocuk bakımından anlayan, yemek yapan, fedakârlık konusunda sınır tanımayan bir bireyken, erkek denildiğinde akıllara gelen cesur, güç kuvvet sahibi, bağımsız yaşayan, olaylara soğukkanlı yaklaşabilen bireylerdir. Öyle ki toplumun beklediği de kadının çocuk doğurması, çocuğu büyütmesi, ev işleriyle yemeği ve temizliğiyle ilgilenmesi, kendinden önce her zaman eşini ve çocuklarını düşünmesidir. Yine aynı şekilde erkekten beklediği ise tehlikeli işlere koşması, bir tartışmada kavgada savaşta hazır bulunması, zor işleri yapması, evinin geçimini sağlamasıdır. Akıllarda olan ve toplumda oluşturulan bu beklentiler toplumun kalıp yargılarını yansıtmaktadır (Dökmen, 2019). Toplum tarafından inşa edilen cinsiyet kalıp yargılarının bireye empoze edildiği ilk yer aile olurken daha sonraki öğrenmeleri okul, iş hayatı ve arkadaş çevresinde devam etmektedir (Kahraman vd. 2015). Daha doğar doğmaz aile kız çocuklarına pembe renk kıyafetler, oyuncak bebekler ve oynan oyunlarda bir anne, temizlik yapan kadın rolü sunarken erkek çocuklara mavi renk kıyafetler, oyuncak arabalar, tamir aletleri, kılıç, silah ve baba, asker gibi roller sunmaktadır. Birey çocukluk yıllarından itibaren başlayan bu öğrenmelerini ömrünün geri kalan kısımlarında da sürdürmeye devam etmektedir. Öğrenilen tüm bu kalıp yargıların en önemli sonucu olarak da karşımıza kadınların ve erkeklerin ayrımcılığı, eşitsizliği ve kadın-erkeğe ilişkin tutumlar çıkmaktadır (Altınova ve Duyan, 2013).

2.5. Çokkültürlülük

Araştırmanın bu kısmında kültür, çokkültürlülük kavramlarına, çokkültürlü psikolojik danışma ve yeterliliklerine yer verilmiştir.

2.5.1. Kültür ve çokkültürlülük kavramları

Birçok alanda kullanılan kültür kavramı TDK tarafından tarihsel, toplumsal gelişme sürecinde oluşturulan maddi ve manevi değerler ile bu değerleri oluşturmada, gelecek olan nesillere iletmede kullanılan, insanın tabii ve sosyal çevresine olan hükmünün ölçüsünü gösteren araçların bütünü şeklinde tanımlanmıştır (2022). Bulduk, Usta ve Dinçer (2017) kültürü, insan topluluğu tarafından öğrenilip kuşaktan kuşağa aktarılan bireylerin sahip olduğu tüm değer, inanç, tutum ve davranışlar, toplumun kendi içerisinde barındırmış olduğu örf ve adetlerin tümü şeklinde tanımlamışlardır. Corey (2008: 29) ise kültürü basit olarak bir grup birey tarafından paylaşılan değerler ve davranışlar şeklinde tanımlamıştır. Sonrasında kültürün sadece etnik ve ırksal mirasla sınırlı olmadığını, aynı zamanda yaş, cinsiyet, din, cinsel yönelim, fiziksel ve psikolojik yetenekler ile sosyoekonomik durumu da içerdiğini anlamının önemli olduğunu eklemiştir. Yapılan tanımlardan da görüleceği üzere kültür bir etkileşim sonucunda öğretilip aktarılmaktadır. Kültür hem toplumları etkilemekte hem de toplum tarafından etkilenilmektedir.

Yıllar boyunca bireyler kendi toplumlarından başka toplumlara yönelik göç eylemlerinde bulunmuşlardır. Buna kimi zaman zorunlu faktörler olan savaş, doğa olayları gibi olaylar neden olabilmekteyken kimi zaman da bireyler eğitim seviyelerini yükseltmek, daha iyi bir ülkede yaşayabilmek, ekonomik anlamda daha ferah bir düzeye ulaşabilmek adına başka ülkelere göç edebilmektedirler. Bu göç eylemini gerçekleştirirken de var olan hâlihazırdaki kültürlerini başka toplumlara ait olan kültürle etkileşim haline getirmektedir. Böylelikle zamanla farklı kültürlerden insanların aynı devletin çatısı altında birlikte yaşam sürdürmelerini açıklayan çeşitli kavramlar oluşmaktadır. Bunlardan bazıları kültürel çeşitlilik, kültürel çoğulculuk, çokkültürlülük, çokkültürcülük, çok ulusluluk, çok etniklilik vb. şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Ceylan, 2015: 572).

Yaşadığımız döneme baktığımız zaman gelişen ve değişen dünyada toplumların kültürler arası etkileşime daha dikkat eder hale geldiğini görebiliriz. Buna en büyük gerekçe ise toplumların etkileşim oranlarının hızla gelişiyor olmasını gösterebiliriz. İletişim araçları ve ulaşım imkânlarının bu denli gelişmesi bireyler arasındaki etkileşimin giderek

yoğunlaşmasına ve yine var olan toplumların küçük dünyalarından ayrılıp bir bütün haline gelen evrene ayak uydurmaya başlamasına neden olmuştur. Tüm bunların neticesinde de çokkültürlülük kavramı kaçınılmaz bir şekilde önümüze çıkmaktadır.

Amerikan Psikoloji Derneği (Amerikan Psychological Assosocation)'ne göre çokkültürlülük; mutlak anlamda, ırk, etnik köken, dil, cinsel yönelim, cinsiyet, yaş, engellilik, sınıf durumu, eğitim, dini/manevi yönelim ve diğer kültürel boyutların geniş kapsamı şeklinde tanımlanmıştır (APA, 2022). Akalın ve Türküm (2021) ise çok kültürlülüğü; farklı ırka, yaşa, dine, eğitim düzeyine, sosyal sınıfa ve ideolojik görüşe sahip olan kültürlerin birbirlerine saygı çerçevesinde ve anlayışla yaşamalarını ifade etmesi şeklinde tanımlanmıştır.

1960'lı yıllarda ABD'de toplumsal çeşitliliğin artması, insan hakları hareketlerinin ve etnik azınlıkların yanı sıra kadınların eşit hak ve özgürlük taleplerinin yükselişiyle birlikte, bu gruplara yönelik artan ırkçılık, cinsiyet ayrımcılığı ve baskının fark edilmesi sonucunda 1970'li yıllarda çokkültürlülük ve çeşitlilik kavramları ortaya çıkmıştır (Başbay ve Bektaş, 2009). Çokkültürlülük kavramı yeni bir ifade olarak bilinse de aslında oluşan bu çokkültürlülük durumu tarih boyunca var olmuştur. Çokkültürlülük bir bakıma farklı kültürlerin yan yana bulunmalarını ifade eder. Tarihin hiçbir döneminde kültürlerin birbirlerinden tamamen bağımsız olduğu görülmemiştir. İnsanlar sürekli bir etkileşim halinde olmuşlardır. Bazen bir savaş halindeyken bazen bir alışveriş sürecinde bazen de yer değişiklikleriyle bu etkileşimler gerçekleşmiştir (Çelik, 2008). Farklı kültürlerin birbirleriyle etkileşimleri neticesinde çokkültürlülük kavramı ortaya çıkmıştır.

2.5.2. Çokkültürlü psikolojik danışma

Toplumlarda gerçekleşen değişimler ve gelişimler, kültürlerin birbiriyle etkileşimleri ruh sağlığı alanında ve danışmanlık uygulamalarında da etkilerini göstermiştir. Özellikle kültürel hareketlilikler sonucunda ortaya çıkan çokkültürlülük, psikolojik danışmanlık içinde göz ardı edilemez bir faktör haline gelmiştir. Değişen danışan profilleri, psikolojik danışmaya ihtiyaç duyan bireylerin sahip olduğu özelliklerin farklılaşması, psikolojik danışmanların bu farklılıklara yönelik kendilerini geliştirmelerini de bir bakıma zorunlu hale getirmiştir.

Psikolojik danışman nitelikli bir yardım hizmeti sunabilmek için, toplumun farklı kesimlerinden olan bireylerin problemlerinin ve ihtiyaçlarının farkında olmaya ve bu problemleri ve ihtiyaçları gidermeye yönelik kullandıkları teknik ve yöntemleri bireylere en

üst düzeyde fayda sağlayacak şekilde uyarlamaya çalışmalıdır. Bunu yaparken de yardıma ihtiyaç duyan danışanların din, dil, ırk, cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey veya farklı grup ya da kültürlerle ait olma, bedensel farklılıklara sahip olma, farklı cinsel yönelimlere sahip olma gibi bireyin kendine has olan özelliklerinin ve kültürel farklılıklarının verecekleri hizmeti olumsuz yönde etkilememesi için dikkatli olmalıdır (Türk PDR-DER, 2014).Çokkültürlü psikolojik danışmanlık çok kültürlü ve kültüre özgü farkındalık, bilgi ve becerileri, danışmanlık etkileşimlerine entegre eden hazırlık ve uygulamaları ifade etmektedir (Arredondo vd. 1996). Çokkültürlülük kavramının hayatımıza girmesiyle birlikte, kültürel açıdan farklılıklar gösteren danışan gruplarıyla çalışırken, ruh sağlığı alanında hizmet sunan profesyonellerin göstereceği duyarlılık ve farkındalık, sağlanan yardım hizmetlerini daha nitelikli hale getirecektir (Kararımak, 2008).

Çokkültürlü psikolojik danışma, üç büyük güç olarak kabul gören klasik yaklaşımlardan olan psikodinamik, davranışçı ve hümanistik yaklaşımdan sonra gelen dördüncü bir güç olarak kabul görmektedir (Pedersen, 1999; Sue, Arredondo ve McDavis, 1992). Bu dördüncü güce göre de psikolojik danışman, yardım hizmeti sunacağı danışanın kültürel değerlerini göz önünde bulundurarak sorunlarını ele almalı ve bu kültürel değerlerin danışana etkilerini göz ardı etmeden yardım etmeye çalışmalıdır.

2.5.3. Çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri

Psikolojik danışmanların çokkültürlülük açısından sahip olmaları gereken yeterlilikler ACA'nın alt derneklerinden biri olan Çokkültürlü Psikolojik Danışma ve Gelişim Derneği (Association of Multicultural Counseling and Development, AMCD) tarafından tanımlanmıştır (Sue vd. 1982; Sue Arredondo ve McDavis, 1992). AMCD'nin 1991- 1992 yıllarındaki başkanı Thomas Parham liderliğinde, Mesleki Standartlar ve Sertifikasyon Komitesi çok kültürlü danışmanlık yeterliliklerini geliştirmekle görevlendirilmiştir. Daha sonra 1994-1995 yıllarındaki başkanı Marlene Rutherford-Rhodes döneminde Mesleki Standartlar ve Sertifikasyon Komitesi tarafından bugün hala geçerliliği olan çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri belirlenmiştir (Arredondo vd. 1996).

Çokkültürlü psikolojik danışma yeterlilikleri;

1-Kendi Değer, Varsayım ve Önyargıların Farkında Olmak

2-Farklı Kültüre Mensup Danışanların Dünya Görüşlerini Anlamak

3-Farklı Müdahale Yöntem ve Teknikleri Uygulamak

Şeklinde 3 yeterlilik alanı olarak belirlenmiştir. Bu üç yeterlilik de *a) inanç ve tutumlar b) bilgi c) beceri* olmak üzere 3 alt boyutta ele alınmaktadır (Arredondo vd. 1996: 57; Sue, Arredondo ve McDavis, 1992: 76; Sue, Arredondo ve McDavis, 1992; Akt. Bektaş, 2006: 50-53).

2.5.3.1. Kendi değer, varsayım ve önyargıların farkında olmak

Bu yeterlilik psikolojik danışmanın kendi değerlerinin, varsayımlarının ve önyargılarının farkında olması anlamına gelmektedir. Bu farkındalık, psikolojik danışmanın hayata bakış açısını etkileyen etmenlerden birinin de kültürel değerlerinin olduğunu bilmektir. Aynı zamanda bu durumun danışma sürecine yansımalarının bilincinde olmaktır. Kendi değer, varsayım ve önyargıların farkında olmak alanının; inanç ve tutumlar alt boyutunda dört yeterlik maddesi, bilgi alt boyutunda üç yeterlik maddesi ve beceri alt boyutunda ise iki yeterlik maddesi olmak üzere toplam dokuz yeterlik maddesi bulunmaktadır.

İnanç ve Tutumlar

- 1- Kendi kültürünün farkında olmak, kültürel geçmişine duyarlı olmak, farklılıklara değer vermek ve saygı göstermek
- 2- Kendi kültürel geçmişinin, yaşantılarının, tutumlarının ve değerlerinin psikolojik danışma sürecine etkilerinin farkında olmak
- 3- Kendi yeterliklerini ve sınırlarını fark etmek
- 4- Danışanla yaşayabilecekleri farklılıklar konusunda kendini rahat hissedebilmek

Bilgi

- 1- Kendi kültürel geçmişini ve kültürel geçmişinin kişisel ve profesyonel anlamda normal /anormallik tanımına ve psikolojik danışma sürecine etkilerini bilmek
- 2- Irkçılığın, önyargılı olmanın, ayrımcılığın ve baskının kendisini ve psikolojik danışma sürecini nasıl etkilediğini bilmek
- 3- İletişim stillerini ve kendi iletişim stiline psikolojik danışma sürecine etkisini bilmek

Beceri

- 1- Farklı kültürel ortamlarda etkili olmak ve kendini geliştirmek için eğitim ve konsültasyon olanaklarını araştırma; yeterliği konusunda sınırlı olduğunda eğitim veya konsültasyon yardımı alma veya danışanı yeterliliği olan başka bir uzmana yönlendirmek

(Arredondo vd. 1996: 57; Sue, Arredondo ve McDavis, 1992: 76; Sue, Arredondo ve McDavis, 1992; Akt. Bektaş, 2006: 50-53).

2- Kendini kültürel bir varlık olarak görmek

2.5.3.2. Farklı kültüre mensup danışanların dünya görüşlerini anlamak

Bu yeterlilik psikolojik danışmanın yardım hizmeti sunduğu danışanlarının hayata bakış açılarını anlayabilmesi ve bu bakış açılarına saygı duyup kabullenmesi olarak açıklanmaktadır. Farklı kültüre mensup danışanların dünya görüşlerini anlamak alanın; hem inanç ve tutumlar alt boyutunda hem bilgi alt boyutunda hem de beceri alt boyutunda ikişer tane yeterlik maddesi bulunmaktadır.

İnanç ve Tutumlar

1- Danışanları psikolojik danışma sürecinde etkileyebilecek farklı kültürlere karşı olumsuz duygularının farkında olmak; kendi inançlarına ve tutumlarını farklı kültürlere mensup danışanlar ile önyargısız bir tutum içinde karşılaştırmak için istekli olmak

2- Farklı etnik kökene sahip olan kişilere karşı basmakalıp görüşlerinin farkında olmak

Bilgi

1- Çalıştığı grup veya kültür hakkında spesifik bilgiye sahip olmak; farklı kültürlere mensup olan danışanın yaşam deneyimlerinin, kültürel mirasının ve geçmişinin farkında olmak

2- Irkın, kültürün, etnik kökenin kişilik oluşumunu, mesleki tercihleri, psikolojik bozuklukları, yardım arama davranışını ve psikolojik danışma yaklaşımlarının danışana uygunluğunu nasıl etkileyebileceğini anlayabilmek

Beceri

1- Farklı etnik grupların ruh sağlığı ve ruhsal bozukluklar hakkında yapılan araştırmaları takip etme, çeşitli eğitimsel deneyimlerle farkındalığını, bilgisini ve kültürlerarası becerilerini geliştirme

2- Psikolojik danışma süreci dışında da farklı kültürel ortamlar içinde aktif olarak yer alma (Arredondo vd. 1996: 57; Sue, Arredondo ve McDavis, 1992: 76; Sue, Arredondo ve McDavis, 1992; Akt. Bektaş, 2006: 50-53).

2.5.3.3. Farklı müdahale yöntem ve teknikleri uygulamak

Bu yeterlilik psikolojik danışmanın yardım hizmeti sunduğu danışanlarının farklı kültürlere sahip olduğunun bilincinde olup bu faktöre göre uygun müdahale yöntem ve

teknikleri uygulamasıdır. Farklı müdahale yöntem ve teknikleri uygulamak alanın; inanç ve tutumlar alt boyutunda üç yeterlik maddesi, bilgi alt boyutunda dört yeterlik maddesi ve beceri alt boyutunda altı yeterlik maddesi olmak üzere toplam on üç yeterlik maddesi bulunmaktadır.

İnanç ve Tutumlar

- 1- Danışanların dini veya tinsel değer ve inançlarına saygı duymak
- 2- Danışanların yerel yardım uygulamalarına ve içsel yardım-sunma ağlarına saygı duymak
- 3- Farklı dilleri psikolojik danışma sürecini engelleyici bir etmen olarak düşünmemek

Bilgi

- 1- Psikolojik danışma ve terapinin genel özelliklerinin farklı kültürlerin değerleri ile çatışabileceğini bilmek
- 2- Farklı kültüre mensup danışanların sağlık hizmetlerini kullanma konusunda karşılaşılabilecekleri engellerin farkında olmak
- 3- Değerlendirme ölçeklerinin ve puanlamasının yanlı olabileceğini bilmek ve sonuçları danışanın kültürel veya dil özelliklerini akılda bulundurarak yorumlamak
- 4- Farklı kültürlere mensup danışanların aile yapılarını, hiyerarşilerini, değer ve inançlarını, toplumun özellikleri ve toplumdaki, ailedeki destek kaynaklarını bilmek

Beceri

- 1- Çeşitli sözel ve sözel olmayan yardım tepkilerini kullanabilmek, uygun şekilde sözel ve sözel olmayan mesajları almak ve iletebilmek
- 2- Gerektiğinde geleneksel şifa verici kişilerden veya dini ve tinsel liderlerden ve farklı kültüre mensup danışanlarla çalışan uygulayıcılardan konsültasyon yardımı alabilmek
- 3- Dil problemi yaşadığı durumlarda dış kaynaklardan yardım alabilmek
- 4- Test teknikleri ve değerlendirme konusunda eğitim alma, kültürel sınırlıklarının farkında olabilmek
- 5- Önyargılı, ayrımcı ve yanlı uygulamaları engellemek için çalışmak
- 6- Amaç belirleme, kanuni haklar ve psikolojik danışmanın yönelimleri gibi konularda danışanı bilgilendirme sorumluluğunu alabilmek (Arredondo vd. 1996: 57; Sue, Arredondo ve McDavis, 1992: 76; Sue, Arredondo ve McDavis, 1992; Akt. Bektaş, 2006: 50-53).

Bu çerçeveden bakıldığında psikolojik danışmanların farklı kültürel değerleri kendinde barındıran danışanlarla etki oranı yüksek bir danışma süreci yürütmesi için üç temel yetkinliğe ihtiyacı vardır. İlk olarak, danışanın farklı kültürel geçmişe sahip olduğunu

ve bu faktörün var olan problemlerini nasıl etkilediğini fark etmesine yardımcı olacak kültürel farkındalığa sahip olması gerekir. İkinci olarak, danışanı daha iyi anlamak ve sorunlarını doğru bir şekilde değerlendirmek için gerekli olan kültürel bilgiye sahip olmalıdır. Son olarak, danışanların kültürel arka planlarına duyarlı bir şekilde uygun müdahale yöntemleri ve tekniklerini kullanabilmesi için kültürel becerilere sahip olması önemlidir. Bu yetkinlikler, danışmanın danışanlarla daha derin ve etkili bir iletişim kurmasına ve danışma sürecinin başarılı olmasına katkı sağlar (Kağınıcı, 2013).

Çokkültürlü danışmanlık yetkinlikleri gözden geçirildiğinde, kültürler arası, ırklar arası işlemler için önerilen gerekli kültürel farkındalık, bilgi ve becerilerin, daha fazla "algılanan" benzerliğin olduğu bireylerle danışmanlık yaparken kolayca uygulanabileceği dikkate değerdir (Arredondo vd. 1996).

Etkili biri psikolojik danışman kendini ve danışanlarını etkileyen kültürel koşulların farkında olmalıdır. Danışanlarının değerlerine paralel olacak şekilde müdahalelerde bulunmak psikolojik danışmanın kültürel farklılıklara karşı farkındalık geliştirmesi için çok önemlidir. Psikolojik danışman, danışanlarının içinde bulundukları sosyal ve kültürel yapıyı kavramadıkça yaşadıkları güçlükleri anlaması ve bunları kabul etmesi zor olacaktır. Psikolojik danışman, danışanlarıyla yardım ilişkisi boyunca onları kendi değerlerine uydurmak yerine danışanlarının hayata bakış açılarıyla tutarlı olacak şekilde kararlar vermelerinde yardımcı olmalıdır (Corey, 2008).

Psikolojik danışman danışanlarından farklı düşünce, ideoloji, inanç ve değerlere sahip olabilirler. Bu farklılıklar psikolojik danışmanın danışanlarına herhangi bir ayırım yapmadan yardımcı olmalarına engel olmamalıdır. Psikolojik danışman danışanların sahip oldukları bu farklılıklardan ötürü danışanları yadırgamamalı, herhangi bir eleştiriye tabi tutmamalıdır. Kendisine başvuran bireyin herhangi bir özelliğini göz önünde bulundurmadan koşulsuz şartsız kabul edici tutumunu sürdürüp anlayışla hizmet vermelidir. Psikolojik danışman tüm kültürel yapıları eşit düzeyde görüp eşitlikçi bir yaklaşım içerisinde danışanlarına yaklaşmalıdır (Türk PDR-DER, 2014).

2.6. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde psikolojik danışma becerileri, toplumsal cinsiyet ve çokkültürlülük ile ilgili yurtiçinde ve yurtdışında gerçekleştirilmiş olan çalışmaların özet hali sunulmuştur.

2.6.1. Psikolojik danışma becerileri ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar

Psikolojik danışma becerileri ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalara baktığımız zaman bu konuda yapılan birçok çalışmanın olduğunu görebiliriz (Balcı, 1996; Emül, 2021; İkiz, 2006; Koç, 2013; Korban, 2018; Kurnaz, 2021; Lülecı, 2015; Özdamar, 2021; Sarpdağ, 2019; Uslu, 2005; Yaka, 2005; Yaka, 2011; Yıldırım, 2020).

Balcı (1996) çalışmasında psikolojik danışma adaylarının psikolojik danışma beceri eğitiminin iletişim beceri düzeylerine etkisini incelemiştir. 62 psikolojik danışman adayı ile deney ve kontrol grupları oluşturarak 12 oturumluk bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, psikolojik danışman adaylarına yönelik danışma becerilerinin eğitimi, iletişim beceri düzeylerini artırmada etkili olduğu bulunmuştur.

Yaka (2005) çalışmasında, farklı kurumlarda çalışan psikolojik danışmanların temel psikolojik danışma becerilerinin yeterlilik düzeyleri ile cinsiyetin, mezuniyet programının, danışma becerileri eğitimi alma durumunun, çalışma deneyimi süresi ve çalışılan kurum gibi değişkenlere göre nasıl farklılaştığı incelenmiştir. Çalışmaya farklı kurumlarda çalışan 220 psikolojik danışman katılım sağlamıştır. Araştırmanın sonucunda da psikolojik danışmanların, danışma becerilerine ilişkin yeterlilik düzeylerinin çalışma süreleriyle anlamlı bir farklılık göstermediğini ama geri kalan tüm değişkenlerle (cinsiyet, mezuniyet programı, çalışma deneyimi süresi, lisans eğitimi haricinde danışma becerilerine yönelik alınan eğitim) anlamlı bir fark gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Uslu (2005) çalışmasında psikolojik danışmanların psikolojik danışma becerilerinden olan fiziksel ve psikolojik dinleme becerilerinin yeterlilik düzeylerini incelemiştir. Çalışmaya 110 psikolojik danışman katılım sağlamıştır. Araştırmanın bulgularına göre, psikolojik danışmanların fiziksel dinleme becerileri "iyi", psikolojik dinleme becerileri "yetersiz" seviyede olduğu neticesine ulaşmıştır. Ve ilgili becerilerin cinsiyet ve kıdeme göre de değişmediği sonucuna ulaşılmıştır.

İkiz (2006) çalışmasında, 90 psikolojik danışmanın katılımıyla deney ve kontrol grupları oluşturularak temel psikolojik danışma becerileri eğitiminin etkisi incelenmiştir. Araştırma, eğitimin psikolojik danışmanların empatik becerileri, empatik eğilim ve tükenmişlik düzeyleri üzerinde anlamlı bir fark yarattığını ortaya koymuştur.

Yaka (2011) çalışmasında, Mikro Beceri Eğitimi Programı'nın (MBEP) psikolojik danışma öğrencilerinin danışma yetkinliklerine olan tesirini araştırmıştır. Çalışmada 41 psikolojik danışman adayı üzerinde deney ve kontrol grupları oluşturularak araştırma gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, MBEP ve Geleneksel Beceri Eğitimi'nin (GBE) psikolojik

danışman lisans öğrencilerinin temel danışma yetkinlikleri üzerinde benzer etkililik düzeylerine sahip olduğunu göstermektedir.

Koç (2013) çalışmasında, kişilerarası süreci hatırlama tekniğine dayalı süpervizyonun psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerine, öz-yeterlik ve kaygı düzeylerine etkisini incelemiştir. Çalışmada 30 psikolojik danışman adayı üzerinde deney ve kontrol grupları oluşturularak çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, kişiler arası süreci hatırlama tekniğine dayalı süpervizyonun psikolojik danışman lisans öğrencilerinin psikolojik danışma yetkinlikleri, öz-yeterlik ve kaygı düzeyleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Korban (2018) yapmış olduğu çalışmada psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri ile danışma becerileri arasında ki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya 270 psikolojik danışman katkıda bulunmuştur. Araştırma, psikolojik danışmanların çok kültürlü psikolojik danışma becerilerini geliştirmelerinin, genel danışma yetkinliklerini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Sarpdağ (2019) psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerinin yordayıcıları olarak psikolojik danışma özyeterliliği, duygu yönetimi ve kişilik özelliklerini ve çeşitli değişkenlerle arasındaki ilişkiyi inceleyecek bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmaya 228 psikolojik danışman adayı katılım sağlamıştır. Araştırma bulgularına göre, psikolojik danışma lisans öğrencilerinin psikolojik danışma becerileri ile duyguları yönetme becerileri, kişilik özellikleri ve psikolojik danışma öz-yeterliliği arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişkiler saptanmıştır. Ancak cinsiyet ve daha önce psikolojik danışma deneyimi gibi değişkenlerin, psikolojik danışma lisans öğrencilerinin psikolojik danışma becerileri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir.

Yıldırım (2020) tarafından yapılan çalışmada, psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma yetkinlikleri ile öznel iyi oluş ve empatiye dair eğilimleri arasındaki ilişkiler incelenmiş. Araştırmaya 249 psikolojik danışman adayı katılım sağlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre şu bulgular elde edilmiştir; empatiye dair eğilim ile fiziksel dinleme becerileri arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgu, daha yüksek empatik eğilime sahip olan psikolojik danışman adaylarının, fiziksel dinleme becerilerinin de genellikle daha güçlü olduğunu göstermektedir. Empatiye dair eğilimin doğrudan etkisinde empatiye dair eğilimin fiziksel dinleme becerileri üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığını göstermiştir. Yani, empatik eğilim arttıkça fiziksel dinleme becerileri de artsa da, bu ilişki doğrudan nedensel bir ilişki olarak değerlendirilmemektedir. Öznel iyi oluş

ile fiziksel dinleme becerileri arasında da pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu da, daha yüksek öznel iyi oluşa sahip olan psikolojik danışman adaylarının, fiziksel dinleme becerilerinin genellikle daha gelişmiş olduğunu göstermektedir. Öznel iyi oluş ile psikolojik dinleme becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Yani, öznel iyi oluş düzeyi arttıkça psikolojik dinleme becerileri üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Bu bulgular, psikolojik danışman adaylarının empatiye dair eğilimlerinin ve öznel iyi oluşlarının, danışma sürecindeki fiziksel dinleme becerilerini etkileyebileceğini ancak psikolojik dinleme becerileri ile öznel iyi oluş arasında doğrudan bir ilişki olmadığını vurgulamaktadır.

Özdamar (2021) çalışmasında psikolojik danışmanların, psikolojik danışma becerileri ile psikolojik danışma yardımı vermeye yönelik tutumlarının mesleki doyumlarına etkisini incelemiştir. Çalışmaya 309 psikolojik danışman katılım sağlamıştır. Araştırma sonucunda psikolojik danışmanların hizmet yılları, bireyle ve grupla psikolojik danışma uygulama ile psikolojik danışma ilke ve teknikleri derslerine yönelik verimlilik görüşleri ile mesleki doyumları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu sonucu elde edilmiştir. Aynı zamanda psikolojik danışmanların psikolojik danışma becerileri ve psikolojik danışma hizmeti vermeye yönelik tutumlarına yönelik toplam puanları mesleki doyumlarını %20,9 oranında açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kurnaz (2021) çalışmasında psikolojik danışman adaylarının etkili psikolojik danışman nitelikleri, psikolojik danışma becerileri ve sahip oldukları değerler arasındaki yordayıcı ilişkileri incelemiştir. Çalışmaya 524 psikolojik danışman aday katılım sağlamıştır. Araştırma sonucunda psikolojik danışman adaylarının etkili psikolojik danışman niteliklerinin psikolojik danışma becerilerini anlamlı düzeyde yordadığı ve yine psikolojik danışman adaylarının sahip oldukları değerleri, psikolojik danışma becerilerini etkili psikolojik danışman nitelikleri üzerinden anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Emül (2021) çalışmasında, 231 psikolojik danışman adayının katılımıyla psikolojik danışman adaylarının öz-yeterlikleri ve kişilik özelliklerinin temel psikolojik danışma becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, psikolojik danışman adaylarının genel ağırlıklı not ortalaması ile cinsiyetlerinin, uyumluluk ve sorumluluk gibi kişilik özelliklerinin temel psikolojik danışma becerilerine olan yeterlik düzeyini anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür. Psikolojik danışman adaylarının mikro yardım becerileri üzerindeki güçlüklerinin ve geliştirmek istedikleri becerilerin özellikle

içerik ve duygu yansıtma becerileri etrafında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Araştırma ayrıca, psikolojik danışman adaylarının danışanların özelliklerine ve danışma sürecinde yaşadıkları güçlüklerle yönelik algılarının da etkili olduğunu ortaya koymuştur. Dışa dönük, kendini açıkça ifade eden ve konuşkan danışanlarla daha etkili çalıştıkları, içe dönük, konuşmayan ve kendini açmayan danışanlarla ise zorlandıkları sonucuna varılmıştır. Son olarak, psikolojik danışmanların en etkili çalıştıkları ve en zorlandıkları danışma alanlarına da değinilmiştir. Bu bağlamda, kaygı sorunu yaşayan danışanların psikolojik danışmanlar için etkili çalıştıkları, tehlikeli ve riskli gruplar olarak tanımlanan, istismara uğramış veya suç işlemiş bireylerin ise daha zorlayıcı olduğu belirlenmiştir.

Yurt içinde yapılan psikolojik danışma becerileri üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, psikolojik danışmanların ve psikolojik danışman lisans öğrencilerinin danışma becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların sıkça yapıldığı görülmektedir (Uslu, 2005; İkiz, 2006; Yaka, 2011). Ayrıca, danışma becerilerinin yeterlilik düzeyleri üzerine değişik değişkenlerin etkilerinin araştırıldığı çalışmalar da bulunmaktadır (Uslu ve Arı, 2005; Yaka, 2005; Korban, 2018; Sarpdağ, 2019). Bununla birlikte, iletişim becerileri, öz-yeterlik, kaygı düzeyi, empatik eğilim ve becerileri, tükenmişlik düzeyi, çok kültürlü psikolojik danışma yeterlilikleri, öz-yetkinlik, duyguyu yönetme, kişilik özellikleri, mesleki değerler ve psikolojik danışma nitelikleri gibi çeşitli konular arasındaki ilişkilerin de ele alındığı görülmektedir (Balcı, 1996; İkiz, 2006; Yıldırım, 2020; Emül, 2021; Kurnaz, 2021; Özdamar, 2021). Literatüre bakıldığında psikolojik danışmanların danışma becerileri ile farklı özelliklere, değerlere sahip olan danışanlarla, sağlıklı ve daha güçlü ilişkiler kurabilmek adına cinsiyet algılarına ilişkin, farklı cinsel kimlikleri benimseyenlere ilişkin ve farklı kültürel faktörlere sahip bireylere ilişkin beceri ve anlayışlarını kuvvetlendirebilmek adına bu araştırmaya ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

2.6.2. Psikolojik danışma becerileri ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar

Psikolojik danışma becerileri ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalara baktığımız zaman bu konuda yapılan çokça çalışmanın olduğunu görebiliriz (Ackerman ve Hilsentroth, 2003; Berman, 1979; Crews vd. 2005; Erlina Yaumas vd. 2018; Giblin ve Barz, 1993; Jaafar, 2011; Jaeken vd. 2007; Robinson ve Kinnier, 1988; Schaeffle vd. 2005; Sharf ve Lucas, 1993; Smaby vd. 2005; Stimpson, 1975; Toff, 1977; Urbani vd. 2002; Van Velsor, 2004;). Bu çalışmalardan bazıları şu şekildedir;

Stimpson (1975) yapmış olduğu çalışmada psikolojik danışma becerilerini geliştirmeye yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada yardım talebini araştırma, tavsiyede bulunma ve yanıtları kabul etme sıklığını ölçmek için kişilerarası yanıt eğilimi ölçeğini geliştirmiştir. 225 psikolojik danışman adayının katılımı ile ön test son test uygulanarak bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın neticesinde verilen T-Grup eğitimlerinin kabul etme oranını arttırdığı ve tavsiye verme oranını ise azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Berman (1979) yapmış olduğu çalışmada kültürel açıdan çeşitli danışan öykülerinden oluşan bir videokaseti izletilip tepkide bulunmaları istenmiştir. Bu yöntemle siyahi ve siyahi olmayan psikolojik danışmanların danışma yetkinliklerini araştırılmıştır. Çalışmada siyahi bireylerin siyahi olmayanlara göre daha fazla sıklıkta aktif dinleme becerilerini (örn. yönlendirmeler, içerik ifadeleri ve yorumlar) daha çok kullanma eğiliminde oldukları, siyahi olmayan bireylerin ise yüksek oranda katılım becerileri kullanma eğiliminde oldukları ve özellikle siyahi olmayan kadınların duygu yansımalarını sıklıkla kullandıkları siyahi olmayan erkeklerin sorulara cevap verme eğiliminde olduklarına dair sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmanın neticesinde ırkın güçlü bir etki kaynağı gibi görünse de cinsiyet ile danışma becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Urbani vd. (2002) tarafından yapılan çalışmada, yetenekli danışman eğitiminin psikolojik danışmanların öz-yeterliliğine olan etkisi incelenmiştir. Araştırmada, yetenekli danışman eğitimi alan psikolojik danışman adaylarının beceri kazanma ve öz-yeterlik düzeylerinin, bu eğitimi almayan adaylara nazaran belirgin şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Ackerman ve Hilsentroph (2003) tarafından yapılan çalışmada, psikolojik danışmanın kişisel niteliklerinin ve terapötik ilişkiyi olumlu yönde etkileyen danışma becerilerinin incelendiği belirtilmiştir. Araştırmada, danışmanın esnek, dürüst, saygılı, güvenilir, kendine güvenen, sıcak, ilgili ve açık olma gibi kişisel özelliklerinin terapötik ilişkiyi olumlu şekilde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca, danışmanın keşfetme, yansıtma, geçmiş danışma başarılarını dikkate alma, doğru yorumlama, duyguların ifade edilmesini kolaylaştırma ve danışanın deneyimlerine odaklanma gibi tekniklerin de terapötik ilişkiyi pozitif yönde etkilediği bulunmuştur.

Schaeffle vd. (2005) yapmış oldukları çalışmada psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerileri kazanıp kazanmadıklarını ve bu becerileri gerçek danışanlarla yaptıkları danışmaya aktarıp aktarmadıklarını incelemiştir. 53 psikolojik danışman

adayının katılımı ile ön test son test uygulanarak çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada sonucunda, 18 psikolojik danışma becerisinden 14'ünde yükselme olduğunu ve göz teması, kendini açma, yakınlık ve hedef belirleme becerilerinde yükselmenin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Crews vd. (2005) yapmış oldukları çalışmada psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin psikolojik danışma becerilerine etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın neticesinde yüksek ve düşük öz-izlemeli eğitimi gören danışmanların Nitelikli Danışmanlık Ölçeği (SCS) ön test ve son test puanları arasında hiçbir fark olmadığı yani danışmanların danışma performansları arasında bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca beceri kazanımının, kişilik özellikleri üzerinde, özelliklerin beceri kazanımı üzerinde olduğundan daha fazla etkiye sahip olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Jaeken vd. (2007) yapmış oldukları çalışmada psikolojik danışman adaylarının danışma becerileri eğitimi ile öz değerlendirilmelerini incelemişlerdir. 72 psikolojik danışman adayının katılımı ile deney ve kontrol grupları oluşturarak çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda danışma becerileri eğitimi alan psikolojik danışman adaylarının danışma performanslarına yönelik öz değerlendirilmelerinin eğitimi almayan adaylara nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür.

Jaafar (2011) çalışmasında Malezya'daki psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerini belirlemeye çalışmıştır. 100 psikolojik danışman adayının katılımı ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın neticesinde psikolojik danışman adaylarının, danışma becerilerinin ortalama bir düzeyde olduğunu bulgusuna varılmıştır.

Erlina Yaumas vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada, 145 son sınıf psikolojik danışma lisans öğrencilerinin katılımıyla psikolojik danışmanların danışma beceri düzeyleri incelenmiştir. Çalışmada, psikolojik danışman adaylarının psikolojik danışma becerilerini değerlendirmek için psikolojik danışma becerileri yeterlilik ölçeğinden faydalanılmıştır. Bulgular, psikolojik danışma lisans öğrencilerinin genel olarak danışma becerilerinin orta ve bazen basit bir seviyede olduğunu göstermiştir. Cinsiyet ve not ortalaması gibi faktörlerin, danışma becerileri ile anlamlı bir farklılık yaratmadığı neticesine ulaşılmıştır.

Yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde, psikolojik danışma becerileri üzerine birçok çalışmanın bulunduğu görülmektedir. Bu çalışmalar, psikolojik danışmanların danışma becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programlarının etkilerini, danışmanın demografik özelliklerinin danışma sürecine olan etkilerini, yetenekli danışman eğitimlerinin psikolojik danışmanların beceri ve öz-yeterliliklerine katkılarını, danışmanların kişisel

niteliklerinin ve terapötik ilişkideki rolünü, psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinin danışma sürecine etkilerini, danışma becerileri eğitimlerinin yöntem ve etkinliğini ve psikolojik danışmanların genel danışma beceri düzeylerini incelemektedir. Bu çalışmalar, psikolojik danışmanlık alanında uygulamalı bilgi ve pratikte gelişmeye katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

2.6.3. Toplumsal cinsiyet ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar

Toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet algısı ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin birçok araştırma yapılmıştır (Akbulut, 2022; Alkan ve Yılmaz, 2017; Arıcı, 2011; Arslangiray, 2013; Büyükaşahin Çevik ve Kızıldağ, 2018; Çavdar, 2013; Demirel, 2009; Koçyiğit Özyiğit, Demirbaş ve Kayabol, 2018; Koçyiğit ve Meşe, 2020; Koçyiğit Özyiğit, 2019; Kurt, 2000; Kurt ve Bulut Ateş, 2018; Özdemir, 2019; Öcal Yüceol, 2016; Özkaya, 2019; Oflas, 2017). Bu araştırmalardan bazıları şu şekildedir;

Arıcı (2011) çalışmasında 690 lisans öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen araştırmada, üniversitede olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik algıları ile psikolojik yönden iyi oluş seviyelerini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, toplumsal cinsiyet rollerini geleneksel olarak algılamayan öğrencilerin, kişisel gelişim haricinde psikolojik iyi oluş seviyelerinin daha üstün olduğu bulunmuştur. Ayrıca, rolleri eşitlikçi algılayan öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin, geleneksel algılayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca, kadınların toplumsal cinsiyet rollerini daha eşitlikçi algıladığı, erkeklerin ise daha geleneksel algıladığı görülmüştür. Öğrencilerin yaşları arttıkça geleneksel algılama düzeylerinde bir farklılık olmadığı, ancak rollerin eşitlikçi olarak algılanma düzeyinin azaldığı bulgusu da rapor edilmiştir. Çavdar (2013) araştırmasında üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ve duygusal ilişkilerde akla uygun olmayan inançları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmaya 992 lisans öğrencisi katılım sağlamıştır. Araştırma sonucunda toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlar ve duygusal ilişkilerde akla uygun olmayan inançlar arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ve de üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları eşitlikçi olduğu durumlarda duygusal ilişkilerdeki akla uygun olmayan inançlarının azaldığı sonucuna varılmıştır.

Büyükaşahin Çevik ve Kızıldağ (2018) yapmış oldukları çalışmada psikolojik danışman adaylarının toplumsal cinsiyet rollerinin bağlanma tarzları, empati, duygu düzenleme değişkenleri tarafından yordanıp yordanmadığı konusunu incelemiştir. Bu çalışma 335

psikolojik danışman adayının katılımı ile gerçekleşmiştir. Araştırma sonucuna göre toplumsal cinsiyet rollerinin bağlanma tarzları, empati, duygu düzenleme tarafından yordanıp yordanmadığını ölçen regresyon modelinin anlamlı seviyede olduğu sonucuna varılmıştır. Bağlanma stillerinin alt boyutları olan kaçınmacı bağlanma ve kaygılı bağlanmanın; empatinin alt boyutları olan bilişsel ve duygusal empati toplumsal cinsiyet rollerini anlamlı olarak yordadığı ve de aynı zamanda bununla birlikte duygu düzenlemenin alt boyutlarından duyguyu bastırmanın toplumsal cinsiyet rollerini anlamlı olarak yordarken; duyguyu yeniden değerlendirme boyutunun toplumsal cinsiyet rollerini anlamlı olarak yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kurt ve Bulut Ateş (2018) çalışmasında 20 4. sınıf psikolojik danışman adayının katılımıyla LGBT bireylerle psikolojik danışma yapma konusundaki görüşlerini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, psikolojik danışman adayları LGBT bireylerle çalışmaya istekli ve gönüllü olmalarına rağmen, bilinçsizce zarar verme endişesi taşıdıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, danışma sürecine yönelik merak ve heyecan gibi duygular yaşadıklarını belirtmişlerdir. LGBT bireylerle ilgili bilgi düzeylerinin sınırlı olduğunu düşündüklerini ve bu konuda deneyimsiz olduklarını vurgulamışlardır.

Koçyiğit Özyiğit (2019) tarafından yapılan çalışmada, lisans düzeyinde öğrenim gören 465 psikolojik danışman ve psikolog adayının katılımıyla toplumsal cinsiyet rollerine yönelik cinsiyetçilik tutumları incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, kadın öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutum puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, psikolog adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine daha eşitlikçi bir yaklaşım sergiledikleri belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, psikolojik danışman ve psikolog adaylarının, danışanların ruh sağlığı hizmeti alacakları kişinin cinsiyetine yönelik tercihlerinin, yardım alacakları sorun alanına göre değişebileceği ve kadın ya da erkek danışanın kendini daha rahat ifade edebileceği cinsiyetle çalışmayı seçtikleri sonucuna varılmıştır.

Toplumsal cinsiyete ilişkin yurt içindeki çalışmalara bakıldığında; psikolojik iyi oluş, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları, bağlanma tarzları, empati ve duygu düzenleme, LGBT bireylerle psikolojik danışma yapma, mesleki hizmet ile ilgili ve daha birçok değişkenle ilgili çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Çalışmaların daha çok üniversite öğrencileriyle gerçekleştirildiği ve bu çalışmaların nicel araştırmalar olduğu görülmektedir.

2.6.4. Toplumsal cinsiyet ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar

Toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet algısı ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yurt dışında yapılan çalışmalara baktığımız zaman burada da çokça çalışmaların yapıldığını görebiliriz (Cano ve Hofmeister, 2022; Faulkner, Davey ve Davey 2005; Hayes ve Mahalik, 2000; Huddy ve Terkildsen, 1993; Hyde, 1990; Hyde vd. 2019; Ivtzan, Redman ve Gardner, 2012; Johnson, 1993; Kim, 1998; Leaper, 2011; Mollen, 2006; Stewart ve McDermott, 2004; Wallston, 1987; Westbrook, 2006). Bu çalışmalardan bazılarını özetlemek gerekirse;

Kim (1998) tarafından yapılan çalışmada, 558 Koreli anne üzerinde kadınların cinsiyet rol tutumlarını ve genel psikolojik iyilik durumları karşılaştırmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, çalışan kadınların çalışmayan kadınlara kıyasla daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip oldukları belirlenmiştir. Ancak, psikolojik iyilik hali açısından çalışan ve çalışmayan kadınlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Hayes ve Mahalik (2000) yapmış oldukları çalışmada cinsiyet rolü çatışmalarının psikolojik sıkıntılarla ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma bir üniversitenin danışma merkezinden yardım isteyen 99 erkek bireyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda cinsiyet rolleri çatışmalarının psikolojik sıkıntıları yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Faulkner, Davey ve Davey (2005) araştırmalarında bireylerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili tutumlarının, evlilik doyumlarına nasıl etki ettiği üzerine odaklanılmıştır. Bu çalışma 1561 çiftin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda geleneksel cinsiyet rollerine sahip olan bireylerin duygularını açıklamada sınırlı davrandıklarını bunun neticesinde de daha depresif olma ihtimallerinin olduğu aynı zamanda bu durumda psikolojik iyilik halinde azalmaların olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Leaper (2011) ise çocukların cinsiyeti ve ilişkileri üzerine yapılan araştırmalardaki son tarihsel eğilimlerini ve güncel yönlerini gözden geçiren bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmasının sonucunda cinsiyete göre ayrılmış akran gruplarının ve diğer sosyal ilişkilerin (örneğin, arkadaşlıklar, romantik ilişkiler) yanı sıra bilişsel-motivasyonel ve biyolojik süreçlerin etkisine daha fazla dikkat edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Cano ve Hofmeister (2022) yapmış oldukları çalışmada çocukluk ve ergenlik döneminde aile yaşamına babanın katılımının 14-15 yaşındaki çocukların toplumsal cinsiyet rolü tutumları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu çalışmaya 1999 ile 2000 yılları arasında doğan 2796 çocuğun katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda babaların çocukluk döneminde çocuk bakımına ayırdıkları zamanın, 14-15 yaşlarındaki çocukların cinsiyet eşitlikçi tutumlarıyla ilişkili olduğu, bununla birlikte annelerin çocuklara ılımlı

yaklaşımının çocukların cinsiyet rolleri tutumu üzerinde olumlu etkisi olduğu görülürken babaların aynı şekilde davranmalarının herhangi bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Toplumsal cinsiyetle ilgili yurt dışında yapılan çalışmalara bakıldığında toplumsal cinsiyet ile psikolojik iyilik, psikolojik sıkıntı, evlilik doyumu ve aile yaşamına babanın katılımı gibi birçok farklı değişken ile ilişkisine yönelik çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

2.6.5. Çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar

Çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmalara baktığımızda bu konudaki araştırmaların son zamanlarda artış gösterdiği görülmektedir (Ağ, 2017; Aydın, 2014; Bektaş, 2006; Büyüksahin Çevik, 2014; Demirel, 2016; Güçlücan, 2016; Kağnıcı, 2011,2013,2014; Kararımak, 2008; Koç, 2003; Lüleci, 2014; Özer, 2014; Yalçın Güler, 2020). Bu araştırmaların bazıları şu şekildedir;

Koç (2003) tarafından yapılan çalışmada, Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma yaklaşımı kuramsal olarak incelenmiştir. Bu çalışma, kültüre duyarlı danışmanlığın önerdiği çözümleri, yaklaşımın teorik çerçevesini, temel felsefesini, ilkelerini, amacını ve özelliklerini, danışan-danışman ilişkisini, uygulama yöntemlerini ve yaklaşımın güçlü ve zayıf yönlerini ele almaktadır. Araştırma, kültürel farklılıkları göz önünde bulundurarak danışma süreçlerini nasıl zenginleştirebileceğimiz konusunda genel bir anlayış sunmaktadır.

Bektaş (2006) ise çalışmasında kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlikleri ve bu yeterliklerin Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye'deki psikolojik danışman eğitimindeki yerini incelemiştir. Bu çerçevede çalışma ilk olarak kültür ve psikolojik danışma, daha sonra kültüre duyarlı psikolojik danışmanın tarihçesi ve kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterliklerinin ortaya çıkışı çok kültürlülük ve var olan çağdaş psikolojik danışma kuramlarının evrenselliği ile ele alınmıştır. Ardından ise kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlikleri üzerinde durulmuş ve son olarak da kültüre duyarlı psikolojik danışmanın Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye'deki psikolojik danışman eğitimindeki yeri incelenmiştir.

Kağnıcı (2013) çalışmasını çok kültürlü psikolojik danışma eğitiminin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programlarına nasıl yerleştirilebileceği ve çok kültürlü psikolojik danışman yeterliklerinin nasıl kazandırılabilceği üzerine gerçekleştirmiştir. Öncelikle Türkiye'deki danışan ve psikolojik danışman aday profillerini kültürel bir bakış

açısı ile ele almış ardından kısaca çok kültürlü psikolojik danışman yeterlilikleri ve psikolojik danışman eğitimindeki önemine değinmiştir. Çok kültürlü psikolojik danışma eğitimi kapsamında çok kültürlü psikolojik danışman eğitim programlarının geçmiş olduğu aşamaları anlatıp çok kültürlü psikolojik danışma becerilerinin kazandırılmasında önemli role sahip olan çok kültürlü psikolojik danışma eğitimi modellerine (ayrı ders modeli, bütünleştirme modeli, alan uygulaması modeli) ilişkin kısaca bilgiler verilmiştir.

Özer (2014) çalışmasında psikolojik danışmanların, çokkültürlü psikolojik danışma yeterliliklerinin değerlendirilebileceği bir ölçek geliştirip geçerlilik ve güvenirlik çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Araştırmaya 332 psikolojik danışman katılım sağlamıştır. Araştırmanın sonucunda 26 maddeden oluşan, 5'li likert tipli, farkındalık, bilgi ve beceri alt boyutları olan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirilmiştir.

Lüleci (2014) ise çalışmasında Türkiye’de çalışan psikolojik danışmanlar ve rehber öğretmenler için bir çokkültürlü tutum ölçeği geliştirilip geçerlilik ve güvenirlik çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Araştırmaya deneme aşamasında 121, ana uygulamasında ise 258 psikolojik danışman katılım sağlamıştır. Araştırmanın sonucunda psikolojik danışmanlar için, 15 maddeden oluşan geçerli ve güvenilir bir çokkültürlü tutum ölçeği geliştirilmiştir.

Ağ (2017) yapmış olduğu çalışmada Ankara'daki üniversitelerde okuyan Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü 4.sınıf öğrencilerinin çokkültürlü kişilik özellikleri ve ayrımcılık tutumlarını çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmaya 232 Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü son sınıf öğrencisi katılım sağlamıştır. Araştırmanın sonucunda psikolojik danışman adaylarının çokkültürlü kişilik özellikleri cinsiyet değişkeni dışında anlamlı farklılık göstermezken, ayrımcılık tutumları ise değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ve de psikolojik danışman adaylarının çokkültürlü kişilik özellikleri ile ayrımcılık tutumları arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yalçın Güler (2020) çalışmasında okul psikolojik danışmanlarının geçici koruma altındaki Suriyelilere ilişkin kaygı ve sosyal temas düzeylerinin, çokkültürlü psikolojik danışma yeterliliklerine ilişkin algılarını yordama düzeylerini incelemiştir. Araştırmaya 288 okul psikolojik danışmanı katılım sağlamıştır. Araştırmanın sonuçları; okul psikolojik danışmanlarının gruplararası kaygı miktarı ile gruplararası temas miktarı ve temasın niteliği arasında anlamlı bir ilişki olduğu, temas niteliği, çokkültürlü psikolojik danışma eğitimi, kaygı düzeyi ve cinsiyet değişkenlerinin birlikte çokkültürlü psikolojik danışma yeterlik

algılarını anlamlı düzeyde yordadıkları ve Suriyelilerle çalışma sıklığı ve sosyal temas miktarının çokkültürlü psikolojik danışma yeterlik algılarını anlamlı düzeyde yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı araştırmanın nitel verilerine göre ise okul psikolojik danışmanlarının Suriyeli bireylerle kurdukları sosyal temasın miktarı ve düzeyinin okul ortamı dışında düşük olduğu, psikolojik danışmanların kendi çokkültürlülük algılarının yüksek olmasına rağmen Suriyeli bireylerin kültürleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, genel olarak meslektaşlarının çokkültürlü psikolojik danışma becerilerini eksik gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili yurt içinde yapılan çalışmalara bakıldığında çalışmaların bir kısmının derleme çalışmalardan oluştuğu görülmektedir. Aynı zamanda son dönemlerde bu konudaki araştırmalarda artış olduğu da görülmektedir. Çokkültürlü psikolojik danışmanın Türkiye de psikolojik danışman eğitimindeki yerine yönelik çalışmalar, çokkültürlü kişilik özellikleri ve ayrımcılık tutumları arasındaki ilişkiye ve eğitim düzeyi, cinsiyet gibi demografik bilgilerle, çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili alınan eğitimler gibi birçok değişkenle ilişkisini araştıran çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

2.6.6. Çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili yurt dışında yapılan araştırmalar

Çokkültürlü psikolojik danışmaya ilişkin yurt dışında yapılan çalışmalara baktığımız zaman son yıllarda bu konuda yapılan çalışmalarda artış olduğunu görebiliriz (Conroy, 2015; Costantine ve Gushue, 2003; Gordillo, 2015; Harun, Kadir ve Noah, 2014; Holcomb-MyCoy ve Day-Vines, 2004; McCoy vd., 2008; Na, 2012; Owens, Bodenhorn ve Bryant, 2010; Sadowski vd. 1994; Sue, Arredondo ve McDavis, 1992; Worthington, Soth-McNett ve Moreno, 2007). Bu çalışmalardan bazılarını özetlemek gerekirse;

Sadowski vd. (1994) bu çalışmalarında çok kültürlü danışmanlık yeterliklerini ölçen bir kişisel bildirim aracı olan Çok Kültürlü Danışmanlık Envanterini (MCI) geliştirmişlerdir. Çalışmanın birinci aşaması bir orta batı eyaletinde bulunan 604 psikoloji öğrencisi, psikolog ve danışmanla gerçekleştirilmiş. Çalışmanın ikinci aşaması ise 320 üniversite danışmanından oluşan ulusal rastgele bir örneklem ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda MCI 'nin 4 faktörlü (Çok Kültürlü Danışmanlık Becerileri, Çok Kültürlü Farkındalık, Çok Kültürlü Danışmanlık İlişkisi ve Çok Kültürlü Danışmanlık Bilgisi) bir ölçek elde edilmiştir.

Costantine ve Gushue (2003) yapmış oldukları çalışmada okul psikolojik danışmanların göçmen öğrencilere yönelik çokkültürlülük algıları ile ırkçı tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmaya Amerikan Okul Psikolojik Danışmanları Derneği üyelerinden rastgele seçilen 200 okul psikolojik danışmanı katılım sağlamıştır. Araştırmanın sonucunda okul psikolojik danışmanların göçmen öğrencilere yönelik çokkültürlülük algıları ile ırkçı tutumları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ve çokkültürlülük algıları yüksek olan okul psikolojik danışmanların ırkçı yaklaşımlarının daha az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Worthington, Soth-McNett ve Moreno (2007) yapmış oldukları çalışmada son 20 yılda çok kültürlü psikolojik danışma yeterliliklerine ilişkin yapılmış olan çalışmaları incelemiştir. Bu araştırmada 81 farklı örneğe dayalı bulguları bildiren 75 makale seçilmiştir. Çalışmaların içerik analizlerini yapmışlardır.

Yine bir başka çalışma McCoy vd. (2008) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada okul psikolojik danışmanların Çok Kültürlü Öz-Yeterlik Ölçeğinin (SCMES) faktör yapısını incelemeyi amaçlamışlardır. Bu çalışma için Amerikan Okul Danışmanları Derneği üyeleri tarafından toplam 181 kullanılabılır ölçeği taramışlardır. Çalışmalarının sonucunda 90 maddeden oluşan altı faktörlü (Çok Kültürlü Danışmanlık Kavramları Bilgisi, Verileri Kullanma ve Sistemik Değişimi Anlama, Kültürler Arası İlişkiler Geliştirme, Çok Kültürlü Farkındalık, Çok Kültürlü Değerlendirme ve Irk Kavramlarını Uygulamaya Uygulamak) olduğu sonucuna ulaşmışlar. Ve yine aynı çalışmada etnik köken ve alınan çok kültürlü danışmanlık kurslarının sayısının, SCMES'in çeşitli faktörleriyle önemli ölçüde ilişkili olduğunu görmüşler.

Owens, Bodenhorn ve Bryant (2010) yapmış oldukları çalışmada okul psikolojik danışmanlarının öz yeterliliği ile algılanan çok kültürlü yeterlik öz yeterliliği arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmaya 157 okul psikolojik danışmanı katılım sağlamıştır. Araştırmanın sonucunda Okul Danışmanı Öz-Yeterlilik (SCSE) ölçeğinin kültürel kabul alt boyutunun, Çok Kültürlü Yeterlik (MCC: Terminoloji, Bilgi ve Farkındalık) ölçeğinin üç alt boyutunun istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcısı olduğunu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, okul psikolojik danışmanlarının deneyim yıllarının MCC ölçeğinin tüm alt boyutlarının (Terminoloji, Bilgi ve Farkındalık) önemli bir yordayıcı olduğu sonucuna da ulaşmışlardır.

Na (2012) yapmış olduğu bu çalışmada okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlü danışmanlık yetkinliğinin göçmen yeni öğrencilerle çalışırken öz-yeterlikleriyle nasıl ilişkili olduğunu incelemiştir. Okul psikolojik danışmanlarının demografik değişkenlerinin yanı

sıra çok kültürlü danışmanlık yeterliliğini (çok kültürlü terminoloji, çok kültürlü bilgi ve çok kültürlü farkındalık) araştırmıştır. Rastgele örneklem yöntemiyle 381 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir çalışma. Bu çalışmanın neticesinde bir okul psikolojik danışmanı olarak yılların deneyimi ve ırk/etnik kökende okul danışmanlarının öz-yeterliği ile ilişkili olduğu ve aynı çalışmada çok kültürlü bilgi ve çok kültürlü farkındalığın, yeni göçmen öğrencilerle çalışırken okul danışmanlarının öz yeterliliği ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu sonucuna ulaşmıştır.

Gordillo (2015) yapmış olduğu bu çalışmada okul psikolojik danışmanlarının demografik özelliklerinin, iş deneyimlerinin ve eğitimlerinin danışman öz yeterliliği ve çok kültürlü danışmanlık öz yeterliliği üzerindeki yordayıcı değerini incelemiştir. Ayrıca okul psikolojik danışmanlarının öz yeterliliği ile çok kültürlü danışmanlık öz yeterlilikleri arasındaki yordayıcı ilişkiyi incelenmiştir. 154 okul psikolojik danışmanın katılımıyla gerçekleştirilmiştir bu çalışma. Araştırma sonucunda katılımcıların demografik özellikleri ile çalıştığı yer, etnik köken değişkenlerinin okul psikolojik danışmanlarının kültüre duyarlı danışma yeterliklerini yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı araştırma sonucunda psikolojik danışmanların mesleki deneyimleri ile sosyoekonomik düzeyi düşük ve göçmen olan öğrencilerle çalışmasını kültürel psikolojik danışmaya dair almış oldukları eğitimler (kurs, atölye) ve psikolojik danışmanın yeterlilik düzeyi, okul psikolojik danışmanlarının kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterliklerini yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmalara bakıldığında; bu konuda envanterlerin geliştirildiği, psikolojik danışmanların demografik özellikleri, etnik kimlik, öz-yeterlik, çokkültürlülükle ilgili alınan eğitimler gibi birçok değişken ile ilişkisi konusunda araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Aynı zamanda çokkültürlü psikolojik danışmanın tarihçesini ele alan ve çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili derleme çalışmalarında olduğu görülmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, araştırmanın çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, verilerin toplanma aşamalarına ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlamak için betimsel tarama modeli ve aynı zamanda en az iki değişken arasındaki ilişkinin incelenebilmesi için de ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2018). İlişkisel tarama modeli, araştırmalarda kullanılan bir yöntemdir ve amaçları arasında iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve neden-sonuç ilişkileri hakkında ipuçları elde etmektir (Büyüköztürk vd. 2018). Başka bir tanımlamaya göre, ilişkisel tarama modeli; iki veya daha fazla değişken arasında ilişkinin var olup olmadığını, varsa bu ilişkinin yönünü ve şiddetini belirlemek için kullanılan bir yöntemdir (Karasar, 2015).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Türkiye'nin farklı illerinde farklı kamu ve özel kurumlarında hâlen çalışmakta olan psikolojik danışmanlar oluşturmaktadır. Bu kapsamda çalışma grubu çalışmaya katılan 376 psikolojik danışmandan veri toplanmıştır. Tamamlanmayan formlar veri setinden çıkarıldıktan sonra araştırmanın çalışma grubu 311 psikolojik danışmanı içermektedir. Çalışma grubu belirlenirken random (basit rastgele) örnekleme metodundan yararlanılmıştır. Random örnekleme metodunda evrende yer alan bütün birimler eşit şansa sahiptir ve örnekleme yer alacak birimler rastgele seçilmiştir (Kılıç, 2013).

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplamak için kullanılan araçlar; araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Danışma Beceri Ölçeği”, “Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği”, “Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri Ölçeği” dir.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan kişisel bilgi formu katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyleri gibi demografik bilgilerinin yanı sıra psikolojik danışmanların görev yaptıkları şehir ve kurum, meslekte kaçınıcı yıllarında oldukları, bir süpervizör eşliğinde danışma ve oturum gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri, toplumsal cinsiyet ve çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili her hangi bir ders, kurs, seminer vb. eğitimler alıp almadıklarına dair bilgiler içeren 13 sorudan oluşmaktadır.

3.3.2. Danışma beceri ölçeği (DBÖ)

Danışma Becerileri Ölçeği, Counseling Self-Estimate Inventory'nin (COSI) adıyla Larson ve Daniels (1992) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlaması ve geçerlilik – güvenirlik çalışmalarını ise Gençdoğan ve Özpolat (2007) gerçekleştirmiştir. Psikolojik danışmanların kendi psikolojik danışma becerilerini değerlendirdikleri bu ölçek 37 madde ve 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; “temel terapötik iletişim becerileri”, “analitik beceriler”, “zor danışanlar ve sosyokültürel farklılıklar”, “psikolojik danışma sürecinde nötr olabilme” ve “psikolojik danışma sürecini yönetebilme” şeklindedir. DBÖ, 6'lı likert tipinde bir derecelendirme ölçeğidir [kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kısmen katılmıyorum (3), kısmen katılıyorum (4), katılıyorum (5), kesinlikle katılıyorum (6)]. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 222 en düşük puan ise 37'dir. Ölçekten alınan puan arttıkça psikolojik danışman danışma becerilerinde yetkinliğinin arttığı söylenebilir. DBÖ'nin dil geçerliliğine ilişkin yapılan çalışmada ölçeğin Türkçe ve İngilizce ölçekten alınan puanlara ilişkin korelasyon değerlerinin en düşük .32 ve en yüksek .92 olarak $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. DBÖ'nün benzer ölçekler geçerliliğini belirlemek için yapılan çalışmada aynı katılımcılara DBÖ ve İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) uygulanmıştır. Katılımcıların DBÖ'den ve İBÖ'den aldıkları puanlar arasındaki korelasyon değeri .45 olup $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin güvenirliği ile ilgili yapılan çalışmada Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .92 olarak $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

3.3.3. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği (TCRTÖ)

Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği, Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilmiş olup, üniversite öğrencilerinin ve yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik genel bakış açılarını değerlendirmek için kullanılmaktadır. Bu ölçek 38 madde ve 5

alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; “kadınsı cinsiyet rolü”, “erkeksi cinsiyet rolü”, “evlilikte cinsiyet rolü”, “geleneksel cinsiyet rolü” ve “eşitlikçi cinsiyet rolü” şeklindedir. TCRTÖ 5’li likert tipinde bir derecelendirme ölçeğidir [eşitlikçi tutum cümlelerinde; kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4), tamamen katılıyorum (5) şeklinde iken geleneksel tutum cümlelerinde tamamen katılıyorum (1), katılıyorum (2), kararsızım (3), katılmıyorum (4), kesinlikle katılmıyorum (5) şeklinde puanlanmaktadır]. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190 en düşük puan ise 38’dir. Ölçekten alınan yüksek puan bireyin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin “eşitlikçi bir tutuma” sahip olduğunu, alınan düşük puan ise bireyin “geleneksel bir tutuma” sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirliği ile ilgili yapılan çalışmalarda ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .92 olduğu ve ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa güvenirlik katsayısının ise .80 ile .72 arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3.4. Çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri ölçeği (ÇPDYÖ)

Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri Ölçeği psikolojik danışman adaylarının ve okul psikolojik danışmanlarının çokkültürlü psikolojik danışma yeterlik düzeylerini ölçmek amacıyla Özer ve İlhan (2014) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek 26 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; “beceri (*farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken sözel olmayan ifadelerimi uygun ve doğru şekilde iletebilirim*)”, “farkındalık (*bir psikolojik danışman olarak, danışanlarımla kendi kültürüme yakın bireyler olmasını tercih ederim*)” ve “bilgi (*farklı kültüre mensup danışanlarımla mensup oldukları kültürler hakkında bilgi sahibiyim*)” şeklindedir. ÇPDYÖ 5’li likert tipinde bir derecelendirme ölçeğidir [beni hiç tanımlamıyor (1), beni tanımlamıyor (2), beni orta düzeyde tanımlıyor (3), beni tanımlıyor (4), beni tamamen tanımlıyor (5)]. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 130 en düşük puan ise 26’dır. Ölçekten alınan puanın yüksek olması çokkültürlü psikolojik danışma yeterlilik düzeyinin yüksek olduğu, alınan puanın düşük olmasının ise çokkültürlü psikolojik danışma yeterlilik düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirliği ile ilgili yapılan çalışmalarda ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı .88 olduğu ve ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa güvenirlik katsayısının ise beceri alt boyutu için .88, farkındalık alt boyutu için .88 ve bilgi alt boyutu için .84 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için öncelikle Adıyaman Üniversitesi Etik Kurul'undan onay alınmıştır. Ardından katılımcılara online ve yüz yüze olacak şekilde ulaşım sağlanmıştır. Online olarak katılım sağlayan katılımcılara önceden hazırlanmış olan veri toplama araçlarının bulunduğu internet formu gönderilip yanıtlar çevrimiçi olarak elde edilmiştir. Yüz yüze yapılan görüşmelerde ise katılımcılara veri toplama araçları elden çıktı olarak teslim edilip veriler elde edilmiştir. Katılımcılara bu çalışmanın amacının yüksek lisans tez çalışması için bilimsel veriler elde edebilmek adına yapıldığı ve de katılımın gizlilik ve gönüllük ilkelerinin esas alındığı belirtilmiştir. Gizlilik ilkesi gereği katılımcılardan isim-soyisim gibi bilgileri alınmamıştır. Katılımcıların ölçekleri cevaplandırma süreleri ortalama 10-15 dakika sürmektedir. Veriler toplam altı ay içerisinde toplanmıştır. Ölçeklere verilen tüm yanıtlar incelenerek eksik ve yanlış yanıtlanan ölçekler değerlendirmeye alınmamıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Veriler analiz edilirken IBM SPSS programının 26.0 sürümünden yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslekteki hizmet yıllı, görev yaptıkları kademe, bir süpervizörün eşliğinde yapılan danışma ve oturum sayıları, toplumsal cinsiyet ve çokkültürlü psikolojik danışmayla ilgili alınan ders ve eğitimlere göre yayılımları frekans ve yüzde tablosu ile; ölçek ve ölçeğin alt boyutlarına dair ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum puan değerleri betimsel istatistikler tablosunda gösterilmiştir. Ölçek, boyut ve madde puanlarının normal dağılım özelliğini değerlendirmek için Çarpıklık (Skewness) katsayısı kullanılmıştır. Çarpıklık katsayısı, sürekli bir değişkenin dağılımının simetrik olup olmadığını gösteren bir ölçüdür. Genellikle, verilerin normal dağılıma yakınsadığını göstermek için Çarpıklık katsayısının -1 ile +1 arasında olması gerektiği kabul edilir. Bu aralıkta olması, verilerin önemli bir sapma göstermediği ve normal dağılıma yakın olduğu anlamına gelir (Büyüköztürk, 2015, s. 40). Çalışmada kullanılan ölçeklerin ve alt boyutların dağılımının normal olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, demografik değişkenlere göre yapılan karşılaştırmalarda bağımsız iki gruplu demografik değişkenler için bağımsız iki örneklem t testi, ikiden fazla gruplu demografik değişkenler için ise ANOVA testinin kullanılmasını mümkün kılmıştır. Bu testler, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek için kullanılmıştır. ANOVA testinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit

edildiğinde, bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için LSD (Least Significant Difference) post hoc testi kullanılmıştır. LSD testi, gruplar arasındaki özel farklılıkları ortaya koymak ve hangi grupların birbirinden istatistiksel olarak farklı olduğunu belirlemek için yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Ayrıca, Danışma Becerilerinin alt boyutları ile Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumlarının alt boyutları ve Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterliği alt boyutları arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Pearson korelasyon analizi, değişkenler arasındaki lineer ilişkiyi değerlendirmek ve ilişki kuvvetini değerlendirmek amacıyla yaygın olarak tercih edilen bir yöntemdir. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumlarının ve Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterliğinin psikolojik danışmanların danışma becerileri üzerindeki etkisini belirlemek için basit regresyon analizi kullanılmıştır. Basit regresyon analizi, bir bağımsız değişkenin (toplumsal cinsiyet rolleri tutumları veya çokkültürlü psikolojik danışma yeterliği) bağımlı bir değişken üzerindeki etkisini incelemek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak belirlenmiş ve bu değerden düşük olan p değerleri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın amacına uygun olarak psikolojik danışmanların demografik özelliklerine göre dağılımı, değişkenlere ait betimsel istatistikler, ölçek puanlarının demografik değişkenlere göre karşılaştırılmasıyla ilgili bulgular, değişkenler arasındaki korelasyonlar ve regresyon analizi sonuçları sunulmuştur.

4.1. Demografik Bulgulara İlişkin Değerlendirmeler

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya katılan psikolojik danışmanların (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumları, görev kademeleri, görev süreleri, danışma sayısı, danışma oturum sayısı ve toplumsal cinsiyet ile çokkültürlülükle ilgili alınan ders ve eğitim) demografik değişkenlerin yer aldığı tanımlayıcı analizler yapılmış ve tablolar şeklinde betimlenmiştir.

Araştırma kapsamında psikolojik danışmanların cinsiyete ilişkin betimsel istatistikleri tablo 4.1.'de görülmektedir.

Tablo 4.1. *Psikolojik danışmanların cinsiyete ilişkin betimsel istatistikleri*

	Cinsiyet Durumu	f	%
Cinsiyet	Kadın	234	75,2
	Erkek	77	24,8
	Toplam	311	100

Tablo 4.1.'deki analiz sonucuna göre araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %75,2'sinin kadın ve %24,8'nin erkek olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında psikolojik danışmanların yaşa ilişkin betimsel istatistikleri tablo 4.2.'de görülmektedir.

Tablo 4.2. *Psikolojik danışmanların yaşa ilişkin betimsel istatistikleri*

	Yaş Durumu	f	%
Yaş Durumu	18-22	4	1,3
	23-27	58	18,6
	28-32	156	50,2
	33-37	46	14,8
	38-42	22	7,1
	43-47	11	3,5
	48 ve üzeri	14	4,5
	Toplam	311	100

Tablo 4.2.'deki analiz sonucuna göre araştırmaya katılan psikolojik danışmanların yaşlarının %1,3'ünün 18-22 yaş, %18,6'sının 23-27 yaş, %50,2'nin 28-32 yaş, %14,8'sinin 33-37 yaş, %7,1'nin 38-42 yaş, %3,5'nin 43-47 yaş ve %4,5'nin ise 48 yaş ve üstü olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında psikolojik danışmanların medeni durumuna ilişkin betimsel istatistikleri tablo 4.3.'te görülmektedir.

Tablo 4.3. Psikolojik danışmanların medeni durumuna ilişkin betimsel istatistikleri

	Medeni Durumu	f	%
Medeni Durum	Evli	179	57,6
	Bekâr	122	39,2
	Boşanmış	10	3,2
	Toplam	311	100

Tablo 4.3.'deki analize bakıldığında araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %57,6'sının evli olduğu, %39,2'sinin bekâr olduğu ve %3,2'sinin boşanmış olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında psikolojik danışmanların eğitim durumlarına ilişkin betimsel istatistikleri tablo 4.4.'te görülmektedir.

Tablo 4.4. Psikolojik danışmanların eğitim durumlarına ilişkin betimsel istatistikler

	Eğitim Durumu	f	%
Eğitim Durumu	Lisans	237	76,3
	Yüksek Lisans	74	23,7
	Toplam	311	100

Tablo 4.4.'deki analize bakıldığında araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %76,3'ün lisans mezunu olduğu, %23,7'nin ise yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında psikolojik danışmanların görev yaptıkları kademelere ilişkin betimsel istatistikleri tablo 4.5.'te görülmektedir.

Tablo 4.5. Psikolojik danışmanların görev yaptıkları kademelere ilişkin betimsel istatistikler

	Görev Durumu	f	%
Görev Durumu	Okul Öncesi	14	4,5
	İlkokul	84	27
	Ortaokul	106	34,1
	Lise	86	27,7
	Rehberlik ve Araştırma Merkezi	9	2,9
	Özel Psikolojik Danışma/	12	3,9
	Aile Danışma Merkezleri		

Tablo 4.6.(Devam) Psikolojik danışmanların görev yaptıkları kademelere ilişkin betimsel istatistikler

Toplam	311	100
--------	-----	-----

Tablo 4.5.'deki analizde araştırmaya katılan psikolojik danışmanların görev yaptıkları kademenin %4,5'inin Okul Öncesi, %27'sinin İlkokulda, %34,1'nin Ortaokulda, %27,7'sinin Lisede, %2,9'unun Rehberlik ve Araştırma Merkezinde ve %3,9'unun da Özel Psikolojik Danışma / Aile Danışma Merkezinde görev yaptıkları görülmektedir.

Araştırma kapsamında psikolojik danışmanların meslekteki yıllarına ilişkin betimsel istatistikleri tablo 4.6.'da görülmektedir.

Tablo 4.7. Psikolojik danışmanların meslekteki yıllarına ilişkin betimsel istatistikler

	Meslekteki Yıllara İlişkin Durum	f	%
Meslekteki Yıllara İlişkin Durum	0-2	46	14,8
	3-5	80	25,7
	6-8	88	28,3
	9-12	44	14,1
	13 ve üzeri	53	17
	Toplam	311	100

Tablo 4.6.'daki analizde araştırmaya katılan psikolojik danışmanların meslekteki yıllarına bakıldığında %14,8'inin 0-2 yıl, %25,7'sinin 3-5 yıl, %28,3'ünün 6-8 yıl, %14,1'inin 9-12 yıl ve %17'sinin de 13 yıl ve üzeri görev yaptıkları görülmektedir.

Araştırma kapsamında psikolojik danışmanların bir süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısına ilişkin betimsel istatistikleri tablo 4.7.'de görülmektedir.

Tablo 4.8. Psikolojik danışmanların bir süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısına ilişkin betimsel istatistikler

	Danışma Sayısına İlişkin Durum	f	%
Danışma Sayısına İlişkin Durum	0	139	44,7
	1	58	18,6
	2	42	13,5
	3 ve üzeri	72	23,2
	Toplam	311	100

Tablo 4.7.'deki analize bakıldığında araştırmaya katılan psikolojik danışmanların bir süpervizör eşliğinde gerçekleştirmiş oldukları danışmaların %44,7'sinin hiç danışma yapmadığı, %18,6'sının 1 danışma, %13,5'inin 2 danışma ve %23,2'sinin 3 ve 3'ten daha fazla danışma yaptığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyetle ilgili alınan derse ilişkin betimsel istatistikleri tablo 4.8.'de görülmektedir.

Tablo 4.9. *Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyetle ilgili alınan derse ilişkin betimsel istatistikleri*

	Toplumsal Cinsiyetle İlgili Ders Durumu	f	%
Toplumsal Cinsiyetle İlgili Ders Durumu	Evet	122	39,2
	Hayır	189	60,8
	Toplam	311	100

Tablo 4.8.'deki analiz sonucuna göre araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %39,2'sinin Toplumsal Cinsiyet ile ilgili lisans veya yüksek lisans döneminde en az bir ders aldıkları, %60,8'nin ise Toplumsal Cinsiyet ile ilgili herhangi bir ders almadıkları görülmektedir.

Araştırma kapsamında psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyetle ilgili alınan eğitime ilişkin betimsel istatistikleri tablo 4.9.'da görülmektedir.

Tablo 4.10. *Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyetle ilgili alınan eğitime ilişkin betimsel istatistikler*

	Toplumsal Cinsiyetle İlgili Eğitim Durumu	f	%
Toplumsal Cinsiyetle İlgili Eğitim Durumu	Evet	121	38,9
	Hayır	190	61,1
	Toplam	311	100

Tablo 4.9.'daki analiz sonucuna göre araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %39,2'sinin Toplumsal Cinsiyet ile ilgili en az bir eğitim aldıkları, %60,8'nin ise Toplumsal Cinsiyet ile ilgili bir eğitim almadıkları görülmektedir.

Araştırma kapsamında psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışmayla ilgili alınan derse ilişkin betimsel istatistikleri tablo 4.10.'da görülmektedir.

Tablo 4.11. *Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışmayla ilgili alınan derse ilişkin betimsel istatistikler*

	Çokkültürlü Psikolojik Danışmayla İlgili Ders Durumu	f	%
Çokkültürlü Psikolojik Danışmayla İlgili Ders Durumu	Evet	117	37,6
	Hayır	194	62,4
	Toplam	311	100

Tablo 4.10.'daki analiz sonucuna göre araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %37,6'sının Çokkültürlü Psikolojik Danışma ile ilgili lisans veya yüksek lisans dönemlerinde en az bir ders aldıkları, %62,4'ünün ise Çokkültürlü Psikolojik Danışma ile ilgili herhangi bir ders almadıkları görülmektedir.

Araştırma kapsamında psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışmayla ilgili alınan eğitime ilişkin betimsel istatistikleri tablo 4.11.'de görülmektedir.

Tablo 4.12. *Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışmayla ilgili alınan eğitime ilişkin betimsel istatistikler*

	Çokkültürlü Psikolojik Danışmayla İlgili Eğitim Durumu	f	%
Çokkültürlü Psikolojik Danışmayla İlgili Eğitim Durumu	Evet	110	35,4
	Hayır	201	64,6
	Toplam	311	100

Tablo 4.11.'deki analiz sonucuna göre araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %35,4'ünün Çokkültürlü Psikolojik Danışma ile en az bir eğitim aldıkları, %62,4'ünün ise Çokkültürlü Psikolojik Danışma ile ilgili bir eğitim almadıkları görülmektedir.

4.2. Araştırmada Kullanılan Değişkenlere Yönelik Betimsel Analiz Sonuçları

Araştırmanın değişkenleri; Danışma Becerilerinin alt boyutları, Toplumsal Cinsiyet Algısının alt boyutları ve Çokkültürlü Psikolojik Danışma Becerilerinin alt boyutlarından oluşmaktadır. Araştırmanın bu kısmında, değişkenlere dair tanımlayıcı istatistikler incelenmiştir.

Araştırma kapsamında araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin minimum, maksimum, ortalama değer, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri tablo 4.12.'de görülmektedir.

Tablo 4.13. *Araştırmada kullanılan ölçeklere ve ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin betimleyici analiz sonuçları*

Ölçek ve Alt Boyutları	N	Min.	Maks.	$\bar{X}$	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Danışma Becerileri	311	112	169	140,53	9,68	,224	,687
Temel Terapötik İletişim Becerileri	311	39	70	52,49	5,87	,558	,404

Tablo 4.12.(Devam) Araştırmada kullanılan ölçeklere ve ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin betimleyici analiz sonuçları

Analitik Beceriler	311	27	42	34,73	3,12	,211	,184
Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar	311	11	29	21,68	3,16	-,410	,691
Danışma Sürecinde Nötr Olabilme	311	5	24	15,11	4,31	-,022	-,507
Danışma Sürecini Yönetebilme	311	9	23	16,49	1,94	-,574	1,294
Toplumsal Cinsiyet	311	85	190	160,62	23,63	-1,109	,947
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	311	20	40	35,77	4,55	-1,333	1,446
Kadın Cinsiyet Rolü	311	8	40	30,29	7,07	-,949	,483
Evlilikte Cinsiyet Rolü	311	18	40	37,21	3,86	-1,236	1,110
Geleneksel Cinsiyet Rolü	311	8	40	31,87	7,27	-1,014	,395
Erkek Cinsiyet Rolü	311	10	30	25,45	4,25	-,943	,639
Çokkültürlü Psikolojik Danışma	311	74	130	95,01	11,13	,561	,435
Beceri	311	27	55	40,42	5,13	,128	,141
Farkındalık	311	10	45	34,31	5,39	-,412	1,374
Bilgi	311	11	30	20,27	3,51	,325	,276

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, psikolojik danışmanların Danışma Becerileri puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X} = 140,53$ ($Ss=9,68$), en düşük puanın 112 ve en yüksek puanın 169 olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan psikolojik

danışmanlar tarafından Danışma Becerileri alt boyutlardan Temel Terapötik İletişim Becerileri puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=52,49$ ($Ss=5,87$), en düşük puanın 39 ve en yüksek puanın 70; Analitik Beceriler puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=34,73$ ($Ss=3,12$), en düşük puanın 27 ve en yüksek puanın 42; Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=21,68$ ($Ss=3,16$), en düşük puan 11 ve en yüksek puan 29; Danışma Sürecinde Nötr Olabilme puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=15,11$ ($Ss=4,31$), minimum puanın 5 ve maksimum puanın 24 ve Danışma Sürecini Yönetebilme puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=16,49$ ($Ss=1,94$), en düşük puanın 9 ve en yüksek puanın 23 olduğu ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanların Toplumsal Cinsiyet Algılarına ilişkin uygulanan envanterde Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=160,62$ ($Ss=23,63$), en düşük puanın 85 ve en yüksek puanın 190 olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeğinin alt boyutlardan Eşitlikçi Cinsiyet Rolü puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=35,77$ ($Ss=4,55$), en düşük puanın 20 ve en yüksek puanın 40; Kadın Cinsiyet Rolü puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=30,20$ ($Ss=7,07$), en düşük puanın 8 ve en yüksek puanın 40; Evlilikte Cinsiyet Rolü puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=37,21$ ($Ss=3,86$), en düşük puan 18 ve en yüksek puan 40; Geleneksel Cinsiyet Rolü puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=31,87$ ($Ss=7,27$), minimum puanın 8 ve maksimum puanın 40 ve Erkek Cinsiyet Rolü puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=25,45$ ($Ss=4,24$), en düşük puanın 10 ve en yüksek puanın 30 olduğu ortaya çıkmıştır. Psikolojik danışmanların Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=95,01$ ($Ss=11,13$), en düşük puanın 74 ve en yüksek puanın 130 olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan psikolojik danışmanlar tarafından Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri alt boyutlardan Beceri puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=40,42$ ($Ss=5,13$), en düşük puanın 27 ve en yüksek puanın 55; Farkındalık puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=34,31$ ($Ss=5,39$), en düşük puanın 10 ve en yüksek puanın 45 ve Bilgi puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=20,27$ ($Ss=3,51$), en düşük puanın 11 ve en yüksek puanın 30 olduğu ortaya çıkmıştır. Değişkenlerin dağılımına bakıldığında Seçer (2015), normal dağılım varsayımının doğruluğunu değerlendirirken, çarpıklık ve basıklık değerlerinin incelenmesinin en güvenilir yaklaşım olduğunu belirtmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013) ise, bir değişkenin normal dağılım gösterip göstermediğini değerlendirirken, çarpıklık ve basıklık değerlerinin genellikle +1,50 ile -1,50 arasında olması gerektiğini savunmaktadır. Yapılan analizler sonucunda incelenen değişkenlerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

4.3. Ölçek ve Alt Boyut Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına Ait Bulgular

Araştırmanın bu kısmında psikolojik danışmanların cinsiyet, medeni durum, eğitim durumları, görev süreleri, toplumsal cinsiyet ve çokkültürlülükle ilgili alınan ders ve eğitim dağılımlarına, danışma sayısı ve danışma oturum sayısına göre değişkenlerden elde edilen ortalama puanlar arasındaki farklılaşmalar ele alınmıştır.

Tablo 4.13. incelendiğinde bağımlı ve bağımsız değişkenlerinin puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına ait bağımsız örneklem t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.14. *Cinsiyete göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları*

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Danışma Becerileri	Kadın	234	141,17	9,7	2,06	0,040*
	Erkek	77	138,57	9,4		
Temel Terapötik İletişim Becerileri	Kadın	234	52,94	5,9	2,39	0,17
	Erkek	77	51,11	5,5		
Analitik Beceriler	Kadın	234	34,83	3,1	0,99	0,32
	Erkek	77	34,42	2,8		
Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar	Kadın	234	21,83	3,1	1,48	0,13
	Erkek	77	21,22	3,08		
Danışma Sürecinde Nötr Olabilme	Kadın	234	14,92	4,07	-1,39	0,20
	Erkek	77	15,71	4,9		
Danışma Sürecini Yönetebilme	Kadın	234	16,63	1,7	2,12	0,78
	Erkek	77	16,09	2,4		
Toplumsal Cinsiyet	Kadın	234	165,63	19,7	7,0	0,00*
	Erkek	77	145,40	27,6		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın	234	36,82	3,6	7,73	0,00*
	Erkek	77	32,58	5,5		
Kadın Cinsiyet Rolü	Kadın	234	31,82	5,8	7,1	0,00*
	Erkek	77	25,64	8,4		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Kadın	234	38,04	3,1	7,06	0,00*
	Erkek	77	34,71	4,7		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Kadın	234	33,05	6,4	5,19	0,00*
	Erkek	77	28,28	8,5		
Erkek Cinsiyet Rolü	Kadın	234	25,88	4,1	3,10	0,03*
	Erkek	77	24,16	4,3		

Tablo 4.15.(Devam) Cinsiyete göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları

Çokkültürlü Psikolojik Danışma	Kadın	234	95,27	11,03	0,71	0,47
	Erkek	77	94,23	11,4		
Beceri	Kadın	234	40,49	5,08	0,42	0,67
	Erkek	77	40,20	5,3		
Farkındalık	Kadın	234	34,59	4,8	1,61	0,16
	Erkek	77	33,45	6,6		
Bilgi	Kadın	234	20,17	3,4	-0,84	0,39
	Erkek	77	20,57	3,6		

*p<,05

Tablo 4.13.'e bakıldığında Danışma Becerileri ($t=2,06$; $p<,05$), Toplumsal Cinsiyet Rollerini ($t=7,0$; $p<,05$), Eşitlikçi Cinsiyet Rolü ($t=7,73$; $p<,05$), Kadın Cinsiyet Rolü ($t=7,1$; $p<,05$), Evlilikte Cinsiyet Rolü ($t=7,06$; $p<,05$), Geleneksel Cinsiyet Rolü ($t=5,19$; $p<,05$) ve Erkek Cinsiyet Rolü ($t=3,10$; $p<,05$) puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kadın psikolojik danışmanların Danışma Becerileri, Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Eşitlikçi Cinsiyet Rolü, Kadın Cinsiyet Rolü, Evlilikte Cinsiyet Rolü, Geleneksel Cinsiyet Rolü ve Erkek Cinsiyet Rolü puanlarının, erkek psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Temel Terapötik İletişim Becerileri, Analitik Beceriler, Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar, Danışma Sürecinde Nötr Olabilme, Danışma Sürecini Yönetebilme, Çokkültürlü Psikolojik Danışma, Beceri, Farkındalık ve Bilgi puanlarının psikolojik danışmanların cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>,05$) tespit edilmiştir.

Tablo 4.14' te, ölçek puanlarının psikolojik danışmanların medeni durumuna göre karşılaştırıldığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.16. Medeni durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
Danışma Becerileri	Evli	179	139,50	8,4			
	Bekâr	122	141,80	10,8	2,516	,082	
	Boşanmış	10	143,40	12,6			
Temel Terapötik İletişim Becerileri	Evli	179	52,15	5,3			
	Bekâr	122	52,96	6,5	,703	,496	
	Boşanmış	10	52,80	6,5			
Analitik Beceriler	Evli	179	34,66	3,1			
	Bekâr	122	34,75	3,1	,627	,535	
	Boşanmış	10	35,80	2,0			

Tablo 4. 14.(Devam) Medeni durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları

Zor	Evli	179	21,37	3,0		
Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar	Bekâr	122	22,11	3,3	2,045	,131
	Boşanmış	10	22,00	1,7		
Danışma Sürecinde Nötr Olabilme	Evli	179	14,88	4,2		
	Bekâr	122	15,45	4,4	,649	,523
	Boşanmış	10	15,20	4,9		
Danışma Sürecini Yönetebilme	Evli	179	16,43	1,8		
	Bekâr	122	16,50	2,1	1,716	,181
	Boşanmış	10	17,60	0,84		
Toplumsal Cinsiyet	Evli	179	159,10	23,5		
	Bekâr	122	162,85	24,1	,911	,403
	Boşanmış	10	160,60	18,1		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Evli	179	35,71	4,6		
	Bekâr	122	35,80	44	,181	,835
	Boşanmış	10	36,60	3,0		
Kadın Cinsiyet Rolü	Evli	179	29,16	7,2		
	Bekâr	122	31,98	6,6	5,933	,003*
	Boşanmış	10	30,00	4,4		Evli-Bekar
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Evli	179	37,08	3,8		
	Bekâr	122	37,31	4,02	,602	,548
	Boşanmış	10	38,40	2,4		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Evli	179	31,57	7,1		
	Bekâr	122	32,44	7,5	,787	,456
	Boşanmış	10	30,20	7,2		
Erkek Cinsiyet Rolü	Evli	179	25,55	3,8		
	Bekâr	122	25,31	4,9	,122	,885
	Boşanmış	10	25,40	2,7		
Çokkültürlü Psikolojik Danışma	Evli	179	93,98	10,6		
	Bekâr	122	96,44	11,8	1,811	,165
	Boşanmış	10	96	9,1		
Beceri	Evli	179	40,01	5,03		
	Bekâr	122	40,88	5,3	1,677	,189
	Boşanmış	10	42,20	3,08		
Farkındalık	Evli	179	33,56	5,5		
	Bekâr	122	35,37	5,1	4,228	,015*
	Boşanmış	10	34,80	3,7		Evli-Bekar
Bilgi	Evli	179	20,41	3,3		
	Bekâr	122	20,18	3,6	,838	,434
	Boşanmış	10	19,00	4,3		

*p<,05

Tablo 4.14.'e bakıldığında Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeğinin alt boyutundan Kadın Cinsiyet Rolü (F=5,933; p<,05) ve Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri Ölçeğinin alt boyutundan Farkındalık (F=4,228; p<,05) puanlarının psikolojik danışmanların medeni durumlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi

sonuçlarına göre; Kadın Cinsiyet Rolü alt boyutunda bekâr olan psikolojik danışmanların ($\bar{X}=31,98$) evli olan psikolojik danışmanlardan ($\bar{X}=29,16$) daha fazla kadın cinsiyet rollerini benimsedikleri belirlenmiştir. Aynı zamanda Farkındalık alt boyutunda da bekâr olan psikolojik danışmanların ($\bar{X}=35,37$) evli olan psikolojik danışmanlara ($\bar{X}=33,56$) nazaran farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.15' te, bağımlı ve bağımsız değişkenlerin puanlarının eğitim durumlarına göre karşılaştırıldığı bağımsız örneklem t testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.17. *Eğitim durumlarına göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları*

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Danışma Becerileri	Lisans	237	141,36	9,6	2,48	,014*
	Yüksek	73	138,21	8,8		
	Lisans					
Temel Terapötik İletişim Becerileri	Lisans	237	52,86	5,8	1,78	0,75
	Yüksek	73	51,46	5,8		
	Lisans					
Analitik Beceriler	Lisans	237	34,62	2,9	-0,98	0,36
	Yüksek	73	35,04	3,4		
	Lisans					
Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar	Lisans	237	21,98	3,1	2,71	0,007*
	Yüksek	73	20,86	2,9		
	Lisans					
Danışma Sürecinde Nötr Olabilme	Lisans	237	15,36	4,3	1,60	0,11
	Yüksek	73	14,45	4,1		
	Lisans					
Danışma Sürecini Yönetebilme	Lisans	237	16,52	2,0	0,49	0,61
	Yüksek	73	16,39	1,6		
	Lisans					
Toplumsal Cinsiyet	Lisans	237	158,43	23,6	-2,84	0,004*
	Yüksek	73	167,34	22,4		
	Lisans					
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Lisans	237	35,35	4,4	-2,89	0,004*
	Yüksek	73	37,09	4,7		
	Lisans					
Kadın Cinsiyet Rolü	Lisans	237	29,75	7,2	-2,36	0,011*
	Yüksek	73	31,97	6,1		
	Lisans					
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Lisans	237	37,02	3,9	-1,51	0,13
	Yüksek	73	37,80	3,4		
	Lisans					
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Lisans	237	31,21	7,5	-2,77	0,002*
	Yüksek	73	33,89	6,0		
	Lisans					
Erkek Cinsiyet Rolü	Lisans	237	25,09	4,2	-2,62	0,009*
	Yüksek	73	26,57	3,9		
	Lisans					

Tablo 4.18.(Devam) *Eğitim durumlarına göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları*

Çokkültürlü Psikolojik Danışma	Lisans	237	93,98	10,6	-2,84	0,005*
	Yüksek Lisans	73	98,16	11,9		
Beceri	Lisans	237	40,01	4,9	-2,42	0,016*
	Yüksek Lisans	73	41,67	5,5		
Farkındalık	Lisans	237	33,97	5,5	-1,83	0,44
	Yüksek Lisans	73	35,28	4,5		
Bilgi	Lisans	237	19,99	3,3	-2,59	0,10
	Yüksek Lisans	73	21,20	3,8		

*p<,05

Tablo 4.15.'e bakıldığında Danışma Becerileri ($t=2,48$; $p<,05$), Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar ($t=2,71$; $p<,05$), Toplumsal Cinsiyet Rollerini ($t=-2,84$; $p<,05$), Eşitlikçi Cinsiyet Rolü ($t=-2,89$; $p<,05$), Kadın Cinsiyet Rolü ($t=-2,36$; $p<,05$), Geleneksel Cinsiyet Rolü ($t=-2,77$; $p<,05$), Erkek Cinsiyet Rolü ($t=-2,62$; $p<,05$), Çokkültürlü Psikolojik Danışma ($t=-2,84$; $p<,05$) ve Beceri ($t=-2,42$; $p<,05$) puanlarının eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi Lisans olan psikolojik danışmanların Danışma Becerileri ve Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar puanlarının Yüksek Lisans Mezunu psikolojik danışmanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Yüksek Lisans mezunu psikolojik danışmanların ise Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Eşitlikçi Cinsiyet Rolü, Kadın Cinsiyet Rolü, Geleneksel Cinsiyet Rolü, Erkek Cinsiyet Rolü, Çokkültürlü Psikolojik Danışma ve Beceri puanları Lisans mezunu psikolojik danışmanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Temel Terapötik İletişim Becerileri, Analitik Beceriler, Danışma Sürecinde Nötr Olabilme, Danışma Sürecini Yönetebilme, Evlilikte Cinsiyet Rolü, Farkındalık ve Bilgi puanlarının psikolojik danışmanların eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>,05$) tespit edilmiştir.

Tablo 4.16. incelendiğinde ölçek puanlarının psikolojik danışmanların mesleki hizmet yıllarına göre karşılaştırılmasına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.19. *Mesleki hizmet yılına göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları*

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Mesleki Hizmet Yılı	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
--------------------------	---------------------	---	-----------	----	---	---	------

Tablo 4. 16.(Devam) Mesleki hizmet yılına göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları

Danışma Becerileri	0-2	46	142,21	13,23			
	3-5	80	141,65	10,28			
	6-8	88	139,18	8,50	1,161	,328	
	9-12	44	139,54	6,86			
	13 ve üstü	53	140,45	8,84			
Temel Terapötik İletişim Becerileri	0-2	46	53,30	6,72			
	3-5	80	53,40	7,05			
	6-8	88	51,79	5,23	1,578	,180	
	9-12	44	51,18	4,23			
	13 ve üzeri	53	52,67	5,11			
Analitik Beceriler	0-2	46	34,43	2,52			
	3-5	80	34,60	3,22			
	6-8	88	35,09	3,37	,458	,766	
	9-12	44	34,77	3,67			
	13 ve üzeri	53	34,58	2,51			
Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar	0-2	46	22,21	4,47			
	3-5	80	21,92	3,60			
	6-8	88	21,45	2,38	3,011	,018	
	9-12	44	22,50	2,52			
	13 ve üzeri	53	20,56	2,40			
Danışma Sürecinde Nötr Olabilme	0-2	46	15,91	4,06			
	3-5	80	15,45	4,19			
	6-8	88	14,36	4,06	1,436	,222	
	9-12	44	14,68	4,32			
	13 ve üzeri	53	15,54	4,95			
Danışma Sürecini Yönetebilme	0-2	46	16,34	2,22			
	3-5	80	16,27	1,85			
	6-8	88	16,47	1,93	1,529	,194	
	9-12	44	16,40	1,48			
	13 ve üzeri	53	17,07	2,14			
Toplumsal Cinsiyet	0-2	46	162,86	22,62			
	3-5	80	159,75	23,29			
	6-8	88	165,84	17,51	2,944	,021	
	9-12	44	159,45	20,79			
	13 ve üzeri	53	152,30	32,69			
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	0-2	46	35,52	4,48			
	3-5	80	35,60	4,43			
	6-8	88	37,27	3,08	4,099	,003*	6-8/13 ve üzeri
	9-12	44	35,04	4,24			
	13 ve üzeri	53	34,39	6,26			
Kadın Cinsiyet Rolü	0-2	46	32,13	5,99			
	3-5	80	30,12	7,33			
	6-8	88	31,47	5,13	3,343	,011	
	9-12	44	29,36	6,77			
	13 ve üzeri	53	27,79	9,55			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	0-2	46	36,78	4,71			
	3-5	80	37,72	2,81			
	6-8	88	38,00	3,01	4,642	,001*	3-5 ve 6-8/13 ve üzeri
	9-12	44	37,40	2,92			
	13 ve üzeri	53	35,37	5,49			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	0-2	46	33,17	6,43			

Tablo 4. 16.(Devam) Mesleki hizmet yılına göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları

	3-5	80	31,05	7,78		
	6-8	88	33,02	6,04	2,163	,073
	9-12	44	32,04	6,17		
	13 ve üzeri	53	29,92	9,28		
Erkek Cinsiyet Rolü	0-2	46	25,26	3,92		
	3-5	80	25,25	4,84		
	6-8	88	26,06	3,51	,838	,502
	9-12	44	25,59	4,04		
	13 ve üzeri	53	24,81	4,88		
Çokkültürlü Psikolojik Danışma	0-2	46	95,82	10,41		
	3-5	80	95,70	13,00		
	6-8	88	94,40	10,59	,892	,469
	9-12	44	96,63	9,33		
	13 ve üzeri	53	92,94	10,96		
Beceri	0-2	46	41,43	5,17		
	3-5	80	40,92	5,19		
	6-8	88	40,15	5,15	1,143	,336
	9-12	44	40,04	4,07		
	13 ve üzeri	53	39,54	5,69		
Farkındalık	0-2	46	34,30	5,26		
	3-5	80	33,95	6,10		
	6-8	88	34,27	4,44	2,351	,054
	9-12	44	36,40	3,99		
	13 ve üzeri	53	33,20	6,41		
Bilgi	0-2	46	20,08	2,64		
	3-5	80	20,82	4,13		
	6-8	88	19,97	3,38	,692	,598
	9-12	44	20,18	3,29		
	13 ve üzeri	53	20,18	3,60		

*p<,05

Tablo 4.16.'ya bakıldığında Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeğinin alt boyutundan Eşitlikçi Cinsiyet Rolü ($F=4,099$; $p<,05$) ve Evlilikte Cinsiyet Rolü ($F=4,642$; $p<,05$) puanlarının psikolojik danışmanların mesleki hizmet yıllarına göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutunda mesleki hizmet yılı 6-8 yıl arasında olan psikolojik danışmanların ($\bar{X}= 37,27$) mesleki hizmet yılı 13 ve üstü yıllarda olan psikolojik danışmanlardan ($\bar{X}= 34,39$) daha eşitlikçi bir cinsiyet rolünü benimsedikleri belirlenmiştir. Aynı zamanda Evlilikte Cinsiyet Rolü alt boyutunda da mesleki hizmet yılı 3-5 yıl arasında olan psikolojik danışmanların ($\bar{X}= 37,72$) ve 6-8 yıl arasında olan psikolojik danışmanların ($\bar{X}= 38$) mesleki hizmet yılı 13 ve üstü yıllarda olan

psikolojik danışmanlardan ($\bar{X}= 35,37$) daha evlilikteki cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir cinsiyet rolünü benimsedikleri belirlenmiştir.

Tablo 4.17. incelendiğinde bağımsız ve bağımlı değişken puanlarının toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders alıp almama durumuna göre karşılaştırılmasına ait bağımsız örneklem t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.20. *Toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders alıp almama durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları*

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Toplumsal Cinsiyet Ders Alma Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Danışma Becerileri	Evet	122	141,70	10,1	1,71	0,08
	Hayır	189	139,77	9,3		
Temel Terapötik İletişim Becerileri	Evet	122	53,27	5,6	1,89	0,05
	Hayır	189	51,98	5,9		
Analitik Beceriler	Evet	122	34,93	3,4	0,89	0,37
	Hayır	189	34,60	2,9		
Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar	Evet	122	21,70	3,2	0,08	0,92
	Hayır	189	21,67	3,1		
Danışma Sürecinde Nötr Olabilme	Evet	122	15,03	4,7	0,28	0,77
	Hayır	189	15,17	3,9		
Danışma Sürecini Yönetebilme	Evet	122	16,75	2,1	1,86	0,06
	Hayır	189	16,33	1,8		
Toplumsal Cinsiyet	Evet	122	162,63	24,1	1,20	0,22
	Hayır	189	159,32	23,2		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Evet	122	36,45	4,4	2,13	0,03*
	Hayır	189	35,33	4,5		
Kadın Cinsiyet Rolü	Evet	122	31,14	7,2	1,70	0,08
	Hayır	189	29,75	6,9		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Evet	122	37,34	4,01	0,46	0,64
	Hayır	189	37,13	3,7		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Evet	122	32,14	7,6	0,53	0,59
	Hayır	189	31,69	7,03		
Erkek Cinsiyet Rolü	Evet	122	25,54	4,6	0,28	0,77
	Hayır	189	25,40	4,01		
Çokkültürlü Psikolojik Danışma	Evet	122	94,95	12,9	0,08	0,93
	Hayır	189	95,05	9,8		
Beceri	Evet	122	40,24	5,5	0,49	0,62
	Hayır	189	40,53	4,8		
Farkındalık	Evet	122	34,14	5,7	0,44	0,66
	Hayır	189	34,42	5,1		

Tablo 4.21.(Devam) Toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders alıp almama durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları

Bilgi	Evet	122	20,55	3,6	1,13	0,25
	Hayır	189	20,09	3,4		

*p<,05

Tablo 4.17.'ye bakıldığında Eşitlikçi Cinsiyet Rolü (t=2,13; p<,05) puanlarının toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders alıp almama durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders alan psikolojik danışmanların ders almayan psikolojik danışmanlara göre Eşitlikçi Cinsiyet Rolü tutumları anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.18. incelendiğinde bağımsız ve bağımlı değişken puanlarının toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılmasına ait bağımsız örneklem t testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.22. Toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Toplumsal Cinsiyet Eğitim Alma Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Danışma Becerileri	Evet	121	140,79	10,1	0,37	0,70
	Hayır	190	140,36	9,3		
Temel Terapötik İletişim Becerileri	Evet	121	52,59	5,3	0,23	0,81
	Hayır	190	52,43	6,2		
Analitik Beceriler	Evet	121	35,16	3,3	1,94	0,05
	Hayır	190	34,46	2,9		
Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar	Evet	121	21,30	3,3	1,68	0,09
	Hayır	190	21,92	3,04		
Danışma Sürecinde Nötr Olabilme	Evet	121	14,89	4,8	0,73	0,46
	Hayır	190	15,26	3,9		
Danışma Sürecini Yönetebilme	Evet	121	16,83	1,8	2,44	0,015*
	Hayır	190	16,28	1,9		
Toplumsal Cinsiyet	Evet	121	164,85	22,1	2,54	0,011*
	Hayır	190	157,92	24,2		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Evet	121	36,40	4,3	1,94	0,053
	Hayır	190	35,37	4,6		
Kadın Cinsiyet Rolü	Evet	121	31,84	6,5	3,11	0,002*
	Hayır	190	29,31	7,2		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Evet	121	37,74	3,2	1,92	0,055
	Hayır	190	36,88	4,1		

Tablo 4.23.(Devam) Toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları

Geleneksel Cinsiyet Rolü	Evet	121	33,25	6,8	2,70	0,007*
	Hayır	190	30,98	7,4		
Erkek Cinsiyet Rolü	Evet	121	25,61	4,5	0,51	0,60
	Hayır	190	25,35	4,09		
Çokkültürlü Psikolojik Danışma	Evet	121	95,43	11,9	0,53	0,59
	Hayır	190	94,74	10,6		
Beceri	Evet	121	40,14	5,2	0,75	0,45
	Hayır	190	40,60	5,04		
Farkındalık	Evet	121	34,79	5,1	1,24	0,21
	Hayır	190	34,01	5,5		
Bilgi	Evet	121	20,49	3,5	0,87	0,38
	Hayır	190	20,13	3,5		

*p<,05

Tablo 4.18.'e baktığımızda Danışma Sürecini Yönetebilme ($t=2,44$; $p<,05$), Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu ($t=2,54$; $p<,05$), Kadın Cinsiyet Rolü ($t=3,11$; $p<,05$) ve Geleneksel Cinsiyet Rolü ($t=2,70$; $p<,05$) puanlarının toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders alan psikolojik danışmanların ders almayan psikolojik danışmanlara göre Danışma Sürecini Yönetebilme, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu, Kadın Cinsiyet Rolü ve Geleneksel Cinsiyet Rolü tutumları anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.19.'a bakıldığında, bağımsız ve bağımlı değişkenlerin çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir ders alıp almama durumuna göre karşılaştırılmasına ait bağımsız örneklem t testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.24. Çokkültürlü psikolojik danışma ilgili herhangi bir ders alıp almama durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Çokkültürlülük Ders Alma Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Danışma Becerileri	Evet	117	139,70	10,9	1,17	0,23
	Hayır	194	141,03	8,7		
Temel Terapötik İletişim Becerileri	Evet	117	52,18	6,3	0,71	0,47
	Hayır	194	52,68	5,5		
Analitik Beceriler	Evet	117	35,17	2,9	1,95	0,05
	Hayır	194	34,46	3,1		
Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar	Evet	117	21,41	3,1	1,15	0,25
	Hayır	194	21,84	3,1		

Tablo 4. 19.(Devam) Çokkültürlü psikolojik danışma ilgili herhangi bir ders alıp almama durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları

Danışma Sürecinde Nötr Olabilme	Evet	117	14,34	4,3	2,49	0,01*
	Hayır	194	15,58	4,2		
Danışma Sürecini Yönetebilme	Evet	117	16,57	2,01	0,52	0,60
	Hayır	194	16,45	1,9		
Toplumsal Cinsiyet	Evet	117	166,44	19,09	3,43	0,001*
	Hayır	194	157,11	25,4		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Evet	117	36,48	4,1	2,14	0,033*
	Hayır	194	35,35	4,7		
Kadın Cinsiyet Rolü	Evet	117	31,97	5,6	3,29	0,001*
	Hayır	194	29,28	7,6		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Evet	117	38,14	3,1	3,34	0,001*
	Hayır	194	36,65	4,1		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Evet	117	33,73	6,2	3,57	0,00*
	Hayır	194	30,74	7,6		
Erkek Cinsiyet Rolü	Evet	117	26,10	4,1	2,08	0,03*
	Hayır	194	25,06	4,2		
Çokkültürlü Psikolojik Danışma	Evet	117	95,49	10,3	0,58	0,55
	Hayır	194	94,72	11,6		
Beceri	Evet	117	40,38	4,8	0,10	0,91
	Hayır	194	40,44	5,2		
Farkındalık	Evet	117	34,93	5,1	1,57	0,11
	Hayır	194	33,94	5,5		
Bilgi	Evet	117	20,17	3,5	0,37	0,70
	Hayır	194	20,33	3,5		

*p<,05

Tablo 4.19.'a bakıldığında Danışma Sürecinde Nötr Olabilme ($t=2,49$; $p<,05$), Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu ($t=3,43$; $p<,05$), Eşitlikçi Cinsiyet Rolü ($t=2,14$; $p<,05$), Kadın Cinsiyet Rolü ($t=3,29$; $p<,05$), Evlilikte Cinsiyet Rolü ($t=3,34$; $p<,05$), Geleneksel Cinsiyet Rolü ($t=3,57$; $p<,05$) ve Erkek Cinsiyet Rolü ($t=2,08$; $p<,05$), çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir ders alıp almama durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir ders alan psikolojik danışmanların ders almayan psikolojik danışmanlara göre Danışma Sürecinde Nötr Olabilme, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu ve bütün alt boyutunda tutumlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.20.'de, bağımsız ve bağımlı değişkenlerin çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılmasına ait bağımsız örneklem t testi sonuçları bulunmaktadır.

Tablo 4.25. Çokkültürlü psikolojik danışma ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumuna göre ölçek ve alt boyut puanlarının bağımsız gruplar t testi sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Çokkültürlülük Eğitim Alma Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Danışma Becerileri	Evet	110	138,43	9,6	2,85	0,005*
	Hayır	201	141,68	9,5		
Temel Terapötik İletişim Becerileri	Evet	110	51,74	5,5	1,66	0,09
	Hayır	201	52,90	6,03		
Analitik Beceriler	Evet	110	34,94	3,3	0,87	0,38
	Hayır	201	34,62	2,9		
Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar	Evet	110	20,90	3,01	3,24	0,001*
	Hayır	201	22,10	3,1		
Danışma Sürecinde Nötr Olabilme	Evet	110	14,41	4,5	2,13	0,03*
	Hayır	201	15,50	4,1		
Danışma Sürecini Yönetebilme	Evet	110	16,41	2	0,53	0,59
	Hayır	201	16,54	1,9		
Toplumsal Cinsiyet	Evet	110	163,69	20,08	1,69	0,09
	Hayır	201	158,94	25,2		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Evet	110	36,14	4,2	1,05	0,29
	Hayır	201	35,57	4,7		
Kadın Cinsiyet Rolü	Evet	110	31,41	5,9	2,07	0,03*
	Hayır	201	29,68	7,5		
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Evet	110	37,72	2,9	1,72	0,08
	Hayır	201	36,94	4,2		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Evet	110	32,76	6,5	1,60	0,11
	Hayır	201	31,38	7,6		
Erkek Cinsiyet Rolü	Evet	110	25,63	4,3	0,55	0,58
	Hayır	201	25,35	4,2		
Çokkültürlü Psikolojik Danışma	Evet	110	95,27	10,1	0,30	0,76
	Hayır	201	94,87	11,6		
Beceri	Evet	110	40,41	4,5	0,01	0,98
	Hayır	201	40,42	5,4		
Farkındalık	Evet	110	34,54	4,6	0,55	0,57
	Hayır	201	34,18	5,7		
Bilgi	Evet	110	20,30	3,4	0,12	0,90
	Hayır	201	20,25	3,5		

*p<,05

Tablo 4.20.'ye bakıldığında Danışma Becerileri ($t=2,85$; $p<,05$), Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar ($t=3,24$; $p<,05$), Danışma Sürecinde Nötr Olabilme ($t=2,13$; $p<,05$) ve Kadın Cinsiyet Rolü ($t=3,29$; $p<,05$) çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir eğitim alan psikolojik danışmanların ders almayan psikolojik danışmanlara göre Danışma Becerileri, Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar, Danışma Sürecinde Nötr Olabilme ve Kadın Cinsiyet Rollü tutumları anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.21' de, ölçek puanlarının psikolojik danışmanların süpervizörün rehberliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısına göre karşılaştırıldığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.26. *Psikolojik danışmanların süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısına göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları*

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Danışma Sayısı	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
Danışma Becerileri	A-Yok	139	140,82	9,6	,138	,938	
	B-1	67	140,05	9,8			
	C-2	41	140,87	11,7			
	D-3	64	140,18	8,3			
	üstü						
Temel Terapötik İletişim Becerileri	A-Yok	139	52,97	9,6	1,189	,314	
	B-1	67	52,61	6,2			
	C-2	41	52,51	5,5			
	D-3	64	51,31	5,8			
	üstü						
Analitik Beceriler	A-Yok	139	34,16	5,2	4,607	,004*	C,D,>A
	B-1	67	34,53	3,02			
	C-2	41	35,70	3,02			
	D-3	64	35,56	3,09			
	üstü						
Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar	A-Yok	139	21,53	3,2	,636	,592	
	B-1	67	21,44	2,9			
	C-2	41	22,07	2,6			
	D-3	64	22	4,2			
	üstü						
Danışma Sürecinde Nötr Olabilme	A-Yok	139	15,82	3,4	2,548	,056	
	B-1	67	14,86	4,4			
	C-2	41	14,14	4,02			
	D-3	64	14,46	4,01			
	üstü						
Danışma Sürecini Yönetebilme	A-Yok	139	16,30	4,3	1,177	,318	
	B-1	67	16,59	2,09			
	C-2	41	16,43	1,8			
	D-3	64	16,84	1,9			
	üstü						
Toplumsal Cinsiyet	A-Yok	139	155,74	1,7	3,920	,009*	D>A
	B-1	67	163,74	23,8			
	C-2	41	162,90	19,2			
	D-3	64	166,50	26,2			
	üstü						
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	A-Yok	139	34,55	24	6,530	,000*	B,D>A
	B-1	67	36,98	4,7			
	C-2	41	36,39	3,3			
	D-3	64	36,78	4,6			
	üstü						

Tablo 4. 21.(Devam) Psikolojik danışmanların süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısına göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları

Kadın Cinsiyet Rolü	A-Yok	139	28,66	4,6			
	B-1	67	31,19	7,5	5,099	,002*	D>A
	C-2	41	31,02	5,6			
	D-3 ve	64	32,43	7,5			
üstü							
Evlilikte Cinsiyet Rolü	A-Yok	139	36,95	6,3			
	B-1	67	37,70	3,5	,662	,576	
	C-2	41	37,51	3,1			
	D-3 ve	64	37,09	3,6			
üstü							
Geleneksel Cinsiyet Rolü	A-Yok	139	30,82	5,2			
	B-1	67	32,01	7,6	2,854	,037*	D>A
	C-2	41	31,87	6,6			
	D-3 ve	64	34	7,6			
üstü							
Erkek Cinsiyet Rolü	A-Yok	139	24,74	6,4			
	B-1	67	25,85	4,3	2,472	,062	
	C-2	41	26,09	3,5			
	D-3 ve	64	26,18	5,02			
üstü							
Çokkültürlü Psikolojik Danışma	A-Yok	139	91,64	4,05			
	B-1	67	95,46	9,1	13,920	,000*	C>A,B
	C-2	41	103,36	9,8			D>A,C
	D-3 ve	64	96,53	14,2			
üstü							
Beceri	A-Yok	139	39,22	11,06			
	B-1	67	40,43	4,7	9,222	,000*	C>A,B
	C-2	41	43,78	4,6			D>C
	D-3 ve	64	40,87	5,5			
üstü							
Farkındalık	A-Yok	139	32,73	5,1			
	B-1	67	34,88	5,01	9,310	,000*	C,D>B
	C-2	41	37,04	4,9			
	D-3 ve	64	35,40	6,3			
üstü							
Bilgi	A-Yok	139	19,68	5,01			
	B-1	67	20,14	3,1	7,415	,000*	C>A,B
	C-2	41	22,53	3,5			D>C
	D-3 ve	64	20,25	3,5			
üstü							

*p<,05

Tablo 4.21.'e bakıldığında Danışma Becerileri Ölçeğinin Analitik Beceriler alt boyutunun (F=4,607; p<,05), Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeğinin (F=3,920; p<,05) ve Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutunun (F=6,530; p<,05), Kadın Cinsiyet Rolü alt boyutunun (F=5,099; p<,05), Geleneksel Cinsiyet Rolü alt boyutunun (F=2,854; p<,05), Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri Ölçeğinin (F=13,920; p<,05) ve Beceri (F=9,222; p<,05), Farkındalık (F=9,310; p<,05), Bilgi (F=7,415; p<,05) alt boyut puanlarının psikolojik danışmanların süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısına

göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre;

- Bir süpervizörün rehberliğinde iki ve ikiden fazla danışma yapan psikolojik danışmanların Analitik Beceriler puanları, süpervizör rehberliğinde danışma yapmayan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Bir süpervizörün rehberliğinde üç ve üçten fazla danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum puanları, süpervizör rehberliğinde danışma yapmamış psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Bir süpervizörün rehberliğinde bir ve birden fazla danışma yapan psikolojik danışmanların Eşitlikçi Cinsiyet Rolü puanları, süpervizör rehberliğinde danışma gerçekleştirmemiş psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Bir süpervizörün rehberliğiyle üç ve üçten fazla danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların Kadın Cinsiyet Rolü puanları, süpervizör rehberliğinde danışma gerçekleştirmemiş psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Bir süpervizörün rehberliğinde üç ve üçten fazla danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların Geleneksel Cinsiyet Rolü puanları, süpervizör rehberliğinde danışma yapmayan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Bir süpervizörün rehberliğinde üç ve üçten fazla danışma yapan psikolojik danışmanların Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri puanı, süpervizörle danışma yapmayan veya iki danışma yapan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Aynı zamanda bir süpervizör rehberliğinde iki danışma yapmış olan psikolojik danışmanların Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri puanı, süpervizörün rehberliğinde danışma gerçekleştirmeyen veya bir danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Bir süpervizörün rehberliğinde üç ve üçten fazla danışma yapan psikolojik danışmanların Beceri puanları süpervizör rehberliğinde iki danışma yapan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Aynı zamanda bir

süpervizör rehberliğinde iki danışma yapan psikolojik danışmanların Beceri puanları süpervizör rehberliğinde danışma yapmayan veya bir danışma yapan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

- Bir süpervizör rehberliğinde iki ve ikiden fazla danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların Farkındalık puanları, süpervizör eşliğinde bir danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Bir süpervizör rehberliğinde üç ve üçten fazla danışma yapan psikolojik danışmanların Bilgi puanları süpervizör rehberliğinde iki danışma yapan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Aynı zamanda bir süpervizör rehberliğinde iki danışma gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların Bilgi puanları süpervizör rehberliğinde danışma gerçekleştirmemiş veya bir danışma gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.22. incelendiğinde ölçek puanlarının psikolojik danışmanların süpervizör rehberliğinde yapmış olduğu danışma oturum sayılarına göre karşılaştırılmasına ait tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.27. Psikolojik danışmanların süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısına göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Danışma Oturum Sayısı	N	$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
Danışma Becerileri	A-Yok	139	140,82	9,6	,615	,606	
	B-1-4	34	141,73	8,8			
	C-5-8	82	139,37	9,6			
	D-9 ve	56	140,78	10,5			
	üstü						
Temel Terapötik İletişim Becerileri	A-Yok	139	52,92	6,2	1,292	,277	
	B-1-4	34	52,79	4,4			
	C-5-8	82	51,40	5,1			
	D-9 ve	56	52,85	6,4			
	üstü						
Analitik Beceriler	A-Yok	139	34,20	3,03	3,697	,012*	D>A
	B-1-4	34	35,44	3,1			
	C-5-8	82	34,69	3,2			
	D-9 ve	56	35,67	2,8			
	üstü						
Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar	A-Yok	139	21,62	2,9	,554	,646	
	B-1-4	34	21,73	3,2			
	C-5-8	82	22,01	3,1			
	D-9 ve	56	21,32	3,7			
	üstü						

Tablo 4. 22.(Devam) Psikolojik danışmanların süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısına göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları

Danışma Sürecinde Nötr Olabilme	A-Yok	139	15,72	4,3			
	B-1-4	34	14,91	4,2	1,809	,146	
	C-5-8	82	14,69	4,1			
	D-9 ve üstü	56	14,35	4,2			
Danışma Sürecini Yönetebilme	A-Yok	139	16,33	2,1			
	B-1-4	34	16,85	1,3	,753	,521	
	C-5-8	82	16,57	2,09			
	D-9 ve üstü	56	16,57	1,5			
Toplumsal Cinsiyet	A-Yok	139	155,58	23,7			
	B-1-4	34	161,61	23,1	4,190	,006*	C,D>A
	C-5-8	82	165,10	23,7			
	D-9 ve üstü	56	165,96	21,4			
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	A-Yok	139	34,55	4,7			
	B-1-4	34	36,85	4,4	6,476	,000*	C>A
	C-5-8	82	36,91	4,1			
	D-9 ve üstü	56	36,50	4,1			
Kadın Cinsiyet Rolü	A-Yok	139	28,59	7,4			
	B-1-4	34	30,52	5,4	5,668	,001*	C,D>A
	C-5-8	82	31,56	6,6			
	D-9 ve üstü	56	32,53	6,6			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	A-Yok	139	36,95	3,5			
	B-1-4	34	37,08	5,2	,693	,557	
	C-5-8	82	37,30	4,4			
	D-9 ve üstü	56	37,82	2,6			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	A-Yok	139	30,76	7,6			
	B-1-4	34	31,67	7,1	2,296	,078	
	C-5-8	82	32,98	7,2			
	D-9 ve üstü	56	33,10	6,07			
Erkek Cinsiyet Rolü	A-Yok	139	24,71	4,3			
	B-1-4	34	25,47	4,8	2,954	,033*	C>A
	C-5-8	82	26,34	3,6			
	D-9 ve üstü	56	26,00	4,3			
Çokkültürlü Psikolojik Danışma	A-Yok	139	91,56	9,1			
	B-1-4	34	100,88	12,8	11,434	,000*	B,D>A
	C-5-8	82	95,51	11,1			
	D-9 ve üstü	56	99,28	11,5			
Beceri	A-Yok	139	39,16	4,7			
	B-1-4	34	42,67	4,9	7,604	,000*	B,D>A
	C-5-8	82	40,42	5,1			
	D-9 ve üstü	56	42,17	5,2			

Tablo 4. 22.(Devam) Psikolojik danışmanların süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısına göre ölçek ve alt boyut puanlarının tek yönlü varyans analizi sonuçları

Farkındalık	A-Yok	139	32,69	4,9	9,596	,000*	B,C,D >A
	B-1-4	34	36,44	5,4			
	C-5-8	82	34,79	5,7			
	D-9 ve üstü	56	36,35	4,5			
Bilgi	A-Yok	139	19,71	3,1	3,647	,013*	B>A
	B-1-4	34	21,76	4,5			
	C-5-8	82	20,29	3,5			
	D-9 ve üstü	56	20,75	3,3			

*p<,05

Tablo 4.22.'ye bakıldığında Danışma Becerileri Ölçeğinin Analitik Beceriler alt boyutunun ($F=3,697$; $p<,05$), Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeğinin ($F=4,190$; $p<,05$) ve Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutunun ($F=6,476$; $p<,05$), Kadın Cinsiyet Rolü alt boyutunun ($F=5,668$; $p<,05$), Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutunun ($F=2,954$; $p<,05$), Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri Ölçeğinin ($F=11,434$; $p<,05$) ve Beceri ($F=7,604$; $p<,05$), Farkındalık ($F=9,596$; $p<,05$), Bilgi ($F=3,647$; $p<,05$) alt boyut puanlarının psikolojik danışmanların süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre;

- Bir süpervizör rehberliğinde dokuz veya dokuzdan fazla danışma oturumu gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların Analitik Beceriler puanları, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmemiş olan psikolojik danışmanların puanlarına nazaran anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Bir süpervizör rehberliğinde beş veya beşten fazla danışma oturumu gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum puanları, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmemiş olan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Bir süpervizör rehberliğinde beş ve sekiz arası danışma oturumu gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların Eşitlikçi Cinsiyet Rolü puanları, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmemiş olan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Bir süpervizör rehberliğinde beş veya beşten fazla danışma oturumu gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların Kadın Cinsiyet Rolü puanları, süpervizör

- rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmeyen psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Bir süpervizör rehberliğinde beş ve sekiz arası danışma oturumu gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların Erkek Cinsiyet Rolü puanları, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmemiş olan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
 - Bir süpervizör rehberliğinde dokuz ve dokuzdan fazla danışma oturumu gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri puanı, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmemiş olan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Aynı zamanda bir süpervizör rehberliğinde bir ve dört arası danışma oturumu gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri puanı, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmemiş olan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
 - Bir süpervizör rehberliğinde dokuz ve dokuzdan fazla danışma oturumu gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların Beceri puanları, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmemiş olan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Aynı zamanda bir süpervizör rehberliğinde bir ve dört arası danışma oturumu gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların Beceri puanları, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmemiş olan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
 - Bir süpervizör rehberliğinde bir veya birden fazla danışma oturumu gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların Farkındalık puanları, bir süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmemiş olan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.
 - Bir süpervizör rehberliğinde bir ve dört arası danışma oturumu gerçekleştirmiş olan psikolojik danışmanların Bilgi puanları, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmemiş olan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.4. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Tablo 4.23.'te bağımlı değişkenler ile bağımsız değişkenler arasındaki Pearson Korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Korelasyon katsayıları (r);

- $r = 0.00$ ise ilişki yok,
- $0.00 < r < 0.30$ ise düşük düzeyde ilişkili,
- $0.30 < r < 0.70$ ise orta düzeyde ilişkili,
- $0.70 < r < 1.00$ ise yüksek düzeyde ilişkili,
- $r = 1.00$ ise mükemmel pozitif ilişkili,
- $r = -1.00$ ise mükemmel negatif ilişkili olarak tanımlanmıştır (Büyüköztürk,2015).

Tablo 4.28. Pearson korelasyon analizi sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.Temel Terapötik İletişim Becerileri	1	-.34**	-.35**	.54**	-.036	-.11*	-.12*	-.081	-.23**	-.16**	-.25**	-.41**	-.21**
2.Analitik Beceriler		1	-.27**	-.47**	.36**	.17**	.30**	.16**	.27**	.30**	.39**	.43**	.31**
3.Zor Durumlar ve Sosyal Kültürel Farklılıklar			1	.20**	-.100	-.17**	-.19**	-.13*	-.23**	-.21**	-.23**	-.30**	-.19**
4.Danışma Sürecinde Nötr Olabilme				1	-.06	-.270	-.28**	-.28**	-.29**	-.22**	-.29**	-.39**	-.22**
5.Danışma Sürecini Yönetebilme					1	.09	.10	.08	.06	.08	.15**	.25**	.06
6.Eşitlikçi Cinsiyet Rolü						1	.64**	.67**	.65**	.66**	.21**	.29**	.16**

Tablo 4. 23.(Devam) Pearson korelasyon analizi sonuçları

7.Kadın Cinsiyet Rolü	1	,58**	,85**	,73**	,18**	,33**	,11
8.Evlilikte Cinsiyet Rolü		1	,59**	,62**	,18**	,38**	,11*
9.Geleneksel Cinsiyet Rolü			1	,77**	,14*	,34**	,13*
10.Erkek Cinsiyet Rolü				1	,16**	,33**	,13*
11.Beceri					1	,36**	,68**
12.Farkındalık						1	,29**
13.Bilgi							1

*: $p < ,05$ **: $p < ,01$

Tablo 4.23.'e bakıldığında;

- Temel Terapötik İletişim Becerileri ile Eşitlikçi Cinsiyet Rolü arasında negatif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = -,11$; $p < ,05$).
- Temel Terapötik İletişim Becerileri ile Kadın Cinsiyet Rolü arasında negatif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = -,12$; $p < ,05$).
- Zor Danışanlar ve Sosyokültürel Farklılıklar ile Evlilikte Cinsiyet Rolü arasında negatif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = -,13$; $p < ,05$).
- Evlilikte Cinsiyet Rolü ile Bilgi arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = ,11$; $p < ,05$).
- Geleneksel Cinsiyet Rolü ile Beceri arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = ,14$; $p < ,05$).

- Geleneksel Cinsiyet Rolü ile Bilgi arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=,13$; $p<,05$).
- Erkek Cinsiyet Rolü ile Bilgi arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=,13$; $p<,05$).

Tablo 4.24' te, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumunun Danışma Becerileri üzerindeki etkisini değerlendirmek için yapılan basit regresyon analizi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.29. *Toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun danışma becerileri üzerindeki etkisi*

Bağımsız Değişkenler	B	SHB	β	t	p	R	R ²	F
Sabit	154,229	3,700		41,686	,000			
Toplumsal Cinsiyet	-,085	,023	-,208	-3,741	,000	,208	,043	13,999
Bağımlı Değişken= Danışma Becerileri								
* $p<,05$								

Tablo 4.24.'teki regresyon analizinin sonuçlarına bakıldığında bu modelin istatistiki bakımdan anlamlı olduğu ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun danışma becerilerinin varyansının %,043'ünü açıklayabildiği görülmektedir ($R^2=,043$; $F=13,999$, $p<,05$). Bulgulara göre; toplumsal cinsiyet rolleri tutumu, danışma becerilerini istatistiki bakımdan anlamlı ve negatif yönde yordadığı ($\beta=-0,085$, $t=-3,741$, $p<,001$) tespit edilmiştir.

Tablo 4.25.'te Çokkültürlü Danışma Yeterliğinin Danışma Becerileri üzerindeki etkisine ait basit regresyon analizi sonucu sunulmuştur.

Tablo 4.30. *Çokkültürlü psikolojik danışma yeterliğinin danışma becerileri üzerindeki etkisi*

Bağımsız Değişkenler	B	SHB	β	t	p	R	R ²	F
Sabit	166.118	4.499		36.927	.000			
Çokkültürlü Psikolojik Danışma	-.269	.047	-.310	-5.726	.000	.310	.096	32.787
Bağımlı Değişken= Danışma Becerileri								
* $p<,01$								

Tablo 4.25.'teki regresyon analizinin sonuçlarına bakıldığında bu modelin istatistiki bakımdan anlamlı olduğu ve çokkültürlü danışma yeterliğinin danışma becerilerinin varyansının %,096'sını açıklayabildiği görülmektedir ($R^2=,096$; $F=32,787$ $p<,05$).

Bulgulara göre; çokkültürlü danışma yeterliği, danışma becerilerini istatistiki bakımdan anlamlı ve negatif yönde yordadığı ($\beta=-0,269$, $t=-5,726$, $p<0,001$) tespit edilmiştir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulguları sunulmuş ve elde edilen sonuçlar temelinde önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, psikolojik danışmanların psikolojik danışma becerileri ile toplumsal cinsiyet algıları ve çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen alt hedeflere yönelik bulgular, mevcut literatürle ilişkilendirilerek tartışılmaktadır.

5.1.1. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin demografik değişkenlere göre karşılaştırılması

5.1.1.1. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin cinsiyete göre karşılaştırılması

Bu çalışmada, psikolojik danışmanların danışma becerilerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Kadın psikolojik danışmanların danışma becerilerinin, erkek meslektaşlarına nazaran anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bulgusu Emül (2021) tarafından yapılan çalışmada kadınların psikolojik danışma becerilerinde erkeklere göre daha yüksek yeterlik düzeyine sahip oldukları bulgusuyla paralellik göstermektedir. Aynı sonuçlar Yıldırım'ın (2020) ve Yaka'nın (2005) da yapmış olduğu çalışmalara paralellik göstermektedir. Diğer yandan ise Özdamar (2021), Sarpdağ (2019), Korban (2018), Uslu ve Arı'nın (2005) çalışmalarında danışma becerilerinin cinsiyete göre bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Sonuç itibarıyla literatüre bakıldığında zaman psikolojik danışmanların danışma becerilerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığına yönelik yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu farklılaşmanın çalışma grubunu oluşturan psikolojik danışmanların kişisel özellikleri ve çalışmaya katılan psikolojik danışmanların sayısı gibi etkenlerden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Bu konuda daha fazla çalışmanın yapılması daha net ifadelerin kullanılmasını sağlayacaktır.

5.1.1.2. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin medeni durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada, psikolojik danışmanların danışma becerilerinin medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Literatürde psikolojik danışmanların medeni durumlarına göre danışma becerilerinin incelendiği başka bir çalışmaya rastlanmamıştır, bu nedenle bu bulgu diğer araştırmalarla karşılaştırılamamıştır. Bu bulgunun psikolojik danışmanların kişilik özelliklerinden kaynaklı olarak elde edilmiş olabileceği düşünülmektedir. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin medeni durumlarına göre daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilebilmesi için ilgili alanda daha fazla araştırma yapılması gerektiği ifade edilebilir.

5.1.1.3. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin eğitim durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada, psikolojik danışmanların danışma becerilerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Lisans mezunu olan psikolojik danışmanların, yüksek lisans mezunu olan meslektaşlarına kıyasla danışma becerilerinin anlamlı ölçüde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde, psikolojik danışmanların danışma becerilerinin eğitim düzeyleri ile ilişkisini inceleyen başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu farklılaşmanın lisans mezunu psikolojik danışmanların yüksek lisans mezunu olan psikolojik danışmanlara nazaran daha fazla danışma yapmış olabilmeleri ve kişilik özelliklerindeki farklılıklardan kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda yüksek lisans mezunu psikolojik danışmanların uğraş alanlarının farklılaşması, aşırı iş yüküne sahip olma ve diğer faktörlerden kaynaklı olarak kendilerini verememelerinden olabileceği düşünülmektedir. Psikolojik danışmanların danışma becerileri üzerinde eğitim düzeyinin etkisini daha iyi anlayabilmek için ileri düzeyde araştırmaların yapılması gerektiği ifade edilebilir.

5.1.1.4. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin meslekteki hizmet yılı durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada psikolojik danışmanların danışma becerilerinin meslekteki hizmet yılı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucuna paralel olarak Yaka (2005) yapmış olduğu çalışmada psikolojik danışmanların danışma becerilerinin meslekteki hizmet yılı durumuna göre anlamlı bir farklılık

göstermediği sonucuna ulaştığı görülmüştür. Aynı sonuç Uslu'nun (2005) da yapmış olduğu çalışmada görülmektedir. Uslu (2005) da yapmış olduğu çalışmada meslekteki hizmet yılının psikolojik danışmanların danışma becerilerine anlamlı bir etkide bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Literatüre baktığımızda Özdamar'ın (2021) ve Korban'ın (2018) ise yapmış oldukları çalışmada psikolojik danışmanların danışma becerilerinin meslekteki hizmet yılı durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaştıkları görülmüştür. Çalışma sonucuna paralel ve farklı sonuçlara ulaşan çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların her ne kadar çalışmaya dâhil edilen grubun kişisel özelliklerinden kaynaklanmış olabileceği düşünülse de daha sağlıklı bir netice ulaşmak için daha fazla araştırmanın yapılması gerekmektedir.

5.1.1.5. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada, psikolojik danışmanların danışma becerilerinin toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders veya eğitim almış olup olmamalarına göre genel ortalama anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak, danışma becerilerinin alt boyutlarından biri olan danışma sürecini yönetme becerisinin, toplumsal cinsiyetle ilgili eğitim almış olup olmamaya göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu konuda literatürde yapılmış başka bir araştırmaya rastlanmamıştır, bu yüzden konunun daha sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için ileri araştırmalara ihtiyaç vardır.

5.1.1.6. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin çokkültürlü psikolojik danışma ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada, psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir ders veya eğitim almış olup olmamalarına göre genel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak, danışma becerilerinin alt boyutlarından biri olan *danışma sürecinde nötr olabilme* yeteneğinin, çokkültürlü psikolojik danışma eğitimi almış olup olmamaya göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği görülmüştür. Benzer şekilde, *zor danışanlar ve sosyokültürel farklılıklarla* ilgili alt boyutta da benzer bir farklılık ortaya çıkmıştır. Literatürde, psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma eğitimi alıp almamalarının danışma becerileri üzerindeki etkisini inceleyen başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, bu bulgular başka araştırmalarla karşılaştırılamamaktadır.

Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma becerilerini geliştirmek için daha fazla araştırma yapılmasının önemli olduğu vurgulanabilir.

5.1.1.7. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada psikolojik danışmanların danışma becerilerinin süpervizör rehberliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı durumuna göre genel ortalama da anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak danışma becerileri alt boyutundan *analitik becerilerin* süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı durumuna göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Alanyazına baktığımızda Yıldırım'ın (2020) çalışmasında, psikolojik danışmanların danışma becerilerinin süpervizör rehberliğinde gerçekleştirdikleri danışma sayısı durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Aynı sonuçlar Meydan'ın (2010) ve Little vd. (2005) yapmış oldukları çalışmalarda da görülmektedir. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı durumuna göre anlamlı bir farklılığın olmadığı bir çalışma sonucuna ulaşılmamıştır.

Araştırmanın sonucuna baktığımızda bu çalışmada psikolojik danışmanların danışma becerilerinin süpervizör rehberliğinde yapmış olduğu danışma sayısı durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve benzer sonuçlara ulaşan çalışmaların olduğu görülmüştür. Bir süpervizör rehberliğinde gerçekleştirilen danışmaların psikolojik danışmanların danışma becerilerine katkıda bulunduğu sonucundan yola çıkarak danışma sayısı arttıkça gelişen analitik becerinin geliştirilmesi için psikolojik danışmanlar daha fazla danışma yapılabilirler.

5.1.1.8. Psikolojik danışmanların danışma becerilerinin süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısı durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada psikolojik danışmanların danışma becerilerinin süpervizör rehberliğinde yapmış olduğu danışma oturum sayısı durumuna göre genel ortalama da anlamlı bir farklılık görülmediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak danışma becerileri alt boyutundan *analitik becerilerin* süpervizör eşliğinde gerçekleştirilen danışma oturum sayısı durumuna göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Benzer çalışma ve sonuçlara Hayran (2019) ve Şeker'in (2019) çalışmalarında da görebiliriz. Bu çalışmalarda danışma becerilerinin süpervizör rehberliğinde yapılmış olan danışma oturum sayılarıyla anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Fakat Pamukçu (2011), Satıcı (2014) ve Yıldırım'ın (2020) yapmış oldukları

Çalışmalarda psikolojik danışmanların bir süpervizör ile gerçekleştirmiş oldukları danışma sayıları ile danışma becerileri arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişkinin olduğu görölmüştür. Literatürde farklı sonuçlar elde edilen çalışmalar mevcuttur. Bir süpervizör eşliğinde gerçekleştirilen danışma oturum sayısının arttıkça psikolojik danışmanların danışma becerilerinin alt boyutundan olan analitik becerileri geliştirdiğı sonucuna ulaşılsa da bu konuda çok fazla çalışmanın olmadığı göz önüne alınarak daha sağlıklı değerlendirmeler yapabilmek adına daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

5.1.2. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun demografik değişkenlere göre karşılaştırılması

5.1.2.1. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun cinsiyete göre karşılaştırılması

Bu çalışmada psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun cinsiyete göre hem genel ortalamada hem de bütün alt boyutlarda anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılık; kadın psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun erkek psikolojik danışmanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu şeklindedir. Bu sonuca baktığımızda kadın psikolojik danışmanların erkek psikolojik danışmanlara nazaran daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğunu söyleyebiliriz. Literatüre baktığımızda Koçyiğit Özyiğit'in (2019) alışmasına göre, kadın psikolojik danışman ve psikolog adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının, erkek meslektaşlarına kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı sonuca imen ve Bulut Serin'in (2020) ile Koçyiğit ve Meşe'nin (2020) yapmış olduğu çalışmalarda da ulaşabiliriz.

Araştırmanın sonucuna baktığımızda bu çalışmada psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve çalışma bulgularının genel olarak ele alındığında kadın psikolojik danışmanların erkek psikolojik danışmanlara nazaran daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu görölmüştür.

5.1.2.2. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun medeni durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun medeni durumuna göre genel ortalamada anlamlı bir farklılık göstermediğı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun alt boyutundan *kadın cinsiyet rolü* psikolojik

danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun medeni durumuna göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Bu farklılık bekâr psikolojik danışmanların evli psikolojik danışmanlara oranla daha kadınsal bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir.

Araştırmanın sonucuna baktığımızda bu çalışmada psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği fakat kadın cinsiyet rolü alt boyutunda farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu neticenin çalışılan grubun kişisel özellikleri, yetiştirildiği aile ortamı, sosyal çevreleri gibi faktörlerin etkili olabildiği düşünülmektedir. Alanyazına bakıldığında bu çalışma sonucuna paralel veya aksi yönünde bir sonuca ulaşan çalışmaya rastlanılmamıştır.

5.1.2.3. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun eğitim durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun eğitim durumuna göre hem genel ortalama da hem de beş alt boyutun dördünde anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılıklar şu şekildedir: Yüksek lisans mezunu psikolojik danışmanlar, lisans mezunu meslektaşlarına kıyasla daha eşitlikçi bir tutum sergilemektedirler. Aynı şekilde, *eşitlikçi cinsiyet rolleri*, *kadın cinsiyet rolü*, *geleneksel cinsiyet rolü* ve *erkek cinsiyet rolü* konularında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. *Evlilikte cinsiyet rolü* alt boyutu için ise herhangi bir anlamlı farklılık belirlenmemiştir. Bu konuda yapılmış başka bir araştırmaya rastlanılmadığından araştırma bulgusu tartışılmamıştır.

5.1.2.4. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun meslekteki hizmet yılı durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada, psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun meslekteki hizmet yılına göre genel ortalama da anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak, toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun alt boyutlarından eşitlikçi cinsiyet rolü ve evlilikte cinsiyet rolü konularında, psikolojik danışmanların meslekteki hizmet yılına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu farklılıklar şu şekildedir; eşitlikçi cinsiyet rolünde 6-8 yıl arasında görev yapan psikolojik danışmanların 13 ve üzeri yıl görev yapan psikolojik danışmanlardan daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu görülmüştür. Aynı zamanda evlilikte cinsiyet rolünde de 3-8 yıl arasında görev yapan psikolojik danışmanların 13 ve üzeri yıl görev yapan psikolojik danışmanlardan daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu görülmüştür.

Araştırmanın bu sonucuna paralel veya tersi yönünde bir sonuca ulaşan çalışmaya rastlanılmamıştır.

5.1.2.5. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada, psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders veya eğitim almış olup olmamalarına göre genel ortalama anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun alt boyutundan *eşitlikçi cinsiyet rolü* psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders alıp almama durumuna göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Bu farklılık toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders alan psikolojik danışmanların bu konuda herhangi bir ders almayan psikolojik danışmanlara oranla daha eşitlikçi bir tutum sergiledikleri yönündedir. Aynı zamanda psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumuna göre hem genel ortalama hem de *kadın cinsiyet rolü* ile *geleneksel cinsiyet rolü* alt boyutlarında anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Bu farklılık şu şekildedir; toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir eğitim alan psikolojik danışmanların bu konuda herhangi bir ders almayan psikolojik danışmanlara oranla daha eşitlikçi bir tutum sergiledikleri yönündedir. Ve de toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir eğitim alan psikolojik danışmanların hem kadın cinsiyet rolüne yönelik tutumları hem de geleneksel cinsiyet rolleri tutumları bu konuda herhangi bir ders almayan psikolojik danışmanlara oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Literatüre baktığımız zaman psikolojik danışmanlara yönelik bu konuya yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

5.1.2.6. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir ders alıp almama durumuna göre hem genel ortalama hem de bütün alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir ders alan psikolojik

danışmanların bu konuda bir ders almayan psikolojik danışmanlara nazaran daha eşitlikçi bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumuna baktığımız zaman ise genel ortalama da anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun alt boyutundan *kadın cinsiyet rolünün* psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu farklılık eğitim alanların almayanlara oranla daha kadınsı cinsiyet rollerini benimsedikleri yönündedir.

Literatüre baktığımız zaman psikolojik danışmanlara yönelik bu konuya da yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

5.1.2.7. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı durumuna göre karşılaştırılması

Bu konudaki araştırma sonucuna baktığımız zaman psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı durumuna göre hem genel ortalama da hem de *eşitlikçi*, *kadın* ve *geleneksel cinsiyet rolü* alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Genel ortalama ya baktığımızda toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun bir süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı üç ve üzeri olan psikolojik danışmanların bir süpervizör eşliğinde hiç danışma yapmayan psikolojik danışmanlara nazaran daha eşitlikçi bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Aynı şekilde eşitlikçi, kadın ve geleneksel cinsiyet rolü alt boyutlarında da tutumunun bir süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı üç ve üzeri olan psikolojik danışmanların bir süpervizör eşliğinde hiç danışma yapmayan psikolojik danışmanlara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Alanyazında psikolojik danışmanlara yönelik bu konuya da yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

5.1.2.8. Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısı durumuna göre karşılaştırılması

Bu konudaki araştırma sonucuna baktığımız zaman ise psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısı durumuna göre hem genel ortalama da hem de *eşitlikçi*, *kadın* ve *erkek cinsiyet rolü* alt

boyutlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. Genel ortalama için baktığımızda toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun bir süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısı beş ve üzeri olan psikolojik danışmanların bir süpervizör eşliğinde hiç danışma oturumu yapmayan psikolojik danışmanlara nazaran daha eşitlikçi bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Aynı şekilde eşitlikçi, kadın ve erkek cinsiyet rolü alt boyutlarında da tutumunun bir süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısı beş ve üzeri olan psikolojik danışmanların bir süpervizör eşliğinde hiç danışma oturumu yapmayan psikolojik danışmanlara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Literatüre baktığımız zaman psikolojik danışmanlara yönelik bu konuya yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

5.1.3. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin demografik değişkenlere göre karşılaştırılması

5.1.3.1. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin cinsiyete göre karşılaştırılması

Bu araştırmada psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Literatüre baktığımızda bu konuda yapılmış araştırmalarda farklı bulguların ortaya konulduğu görülmektedir. Tourek'un (2014), Barden ve Greene'nin (2015), Demir'in (2016), Demirel'in (2016), Buyruk-Genç'in (2019), Alan'ın (2020), Gülmüş'ün (2021) ve Uğur vd. (2021) ninde yapmış oldukları çalışmalarda psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin cinsiyet durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna ulaştıkları görülmektedir. Diğer taraftan Kılıç, Tonga ve Kaya'nın (2022) yapmış olduğu çalışmada erkek psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin kadın psikolojik danışmanlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer sonuçlar Dickson ve Jepsen (2007) ve Korban'ın (2018) da yapmış oldukları çalışmada görülmektedir. Farklı bir sonuçta kadın psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin erkek psikolojik danışmanlardan daha yüksek olduğuna yöneliktir. Bu sonuca yönelik olarak da Bellini (2002), Bodenhorn ve Skaggs (2005), Middleton vd. (2011), Lülecı (2014) ve Yalçın Güler'in (2020) yapmış olduğu araştırma sonuçlarını söyleyebiliriz.

Alanyazına bakıldığında psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin cinsiyet durumuna göre durumuna yönelik farklı sonuçların elde edildiği

görülmektedir. Bu farklılıkların çalışma grubunun kişisel özelliklerinden, psikolojik danışma deneyimlerinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

5.1.3.2. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin medeni durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin medeni durumuna göre genel ortalama da anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinden *farkındalık* alt boyutunda anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Bu farklılık bekâr psikolojik danışmanların evli psikolojik danışmanlara nazaran farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu yönündedir.

Literatüre baktığımızda bu konuda yapılmış bir çalışmanın yapılmış olduğu görülmüştür. Bu çalışma Demir (2016) tarafından gerçekleştirilmiştir. Demir (2016) yapmış olduğu araştırma neticesinde psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin medeni durumuna göre genel ortalama da tüm alt boyutlarında da anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.3.3. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin eğitim durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılık hem genel ortalama da hem de *beceri* alt boyutunda görülmüştür. Bu farklılık hem genel ortalama da hem de beceri alt boyutunda yüksek lisans mezunu olan psikolojik danışmanların lisans mezunu olan psikolojik danışmanlara nazaran farkındalık düzeylerinin daha yüksek olması yönündedir.

Literatür incelendiğinde Demir'in (2022) de yapmış olduğu çalışmada danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Alt boyutlarında ise bilgi ve beceri alt boyutunda farklılık görülürken farkındalık boyutunda bir farklılığa ulaşılmamıştır. Yine bu çalışmada yüksek lisans mezunu olan psikolojik danışmanların lisans mezunu olan psikolojik danışmanlara nazaran farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğu yönündedir. D'Andrea, Daniels ve Heck (1991), Pope-Davis vd. (1994), Constantine (2001), Roysircar, Hubbell ve Gard (2003), Lewis (2004), Whitney'in (2006), Smith vd. (2006), Boysen ve Vogel, (2008) ve

Williams'ın (2010) yapmış olduğu çalışmalarda da paralel sonuçlara ulaşılmıştır. Ancak diğer taraftan Demirel (2016), Buyruk-Genç (2019) ve Alan (2020) aynı konudaki çalışmalarında psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan çalışmalar neticesinde çalışma sonucunu destekleyen ve desteklemeyen birçok çalışmanın olduğu görülmüştür. Farklılıkların kaynağında çalışılan grubun kişisel özelliklerinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

5.1.3.4. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin meslekteki hizmet yılı durumuna göre karşılaştırılması

Bu araştırmada, psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin meslekte geçirdikleri hizmet yıllarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna varılmıştır. Elde edilen bu sonucun Constantine, Juby ve Liang, (2001), Robles-Piña ve Mcpherson, (2002), Middleton vd. (2011), Tourek (2014), Demirel (2016), Buyruk-Genç (2019) ve Demir'in (2022) çalışma sonuçlarına paralel olduğu görülmüştür. Boston (2009) ve Crook (2010) ise çalışma sonuçlarında çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin meslekteki hizmet yılı durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır.

Yapılan çalışmaların çoğunda çalışma sonucumuza paralel bir sonuç elde edildiği görülmüştür. Bu yüzden psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin meslekte çalışma süreleri arttıkça bu konudaki yetkinliklerinin de arttığını söyleyebiliriz.

5.1.3.5. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada, psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin toplumsal cinsiyetle ilgili herhangi bir ders veya eğitim almış olup olmamalarına göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu durum genel ortalama da tüm alt boyutlarında da bu şekilde görülmüştür. Literatüre baktığımız zaman bu çalışma sonucuna paralel veya aksi yönünde bir sonuca ulaşan çalışmaya rastlanılmamıştır.

5.1.3.6. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin çokkültürlü psikolojik danışma ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre karşılaştırılması

Bu çalışmada psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre hem genel ortalama hem de tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Literatüre baktığımızda bu konuda yapılmış olan çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Demir (2016) çalışmasında çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili ders alan veya almayan psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı sonuçlara Johnson (1997), Cubero (2009), Williams (2010), Dodson (2013) ve Gülmüş'ün (2021) de çalışmalarında görebiliriz. Diğer taraftan ise Yalçın Güler (2020) çalışmasında çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili ders alan psikolojik danışman adaylarının almayanlara nazaran daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşmıştır. Aynı şekilde Tomlinson-Clarke (2000), Seto vd. (2006), Castillo vd. (2007), Rowell ve Benshoff (2008), Kağnıcı (2011), Aydın (2014), Korban (2016) ve Sezer'inde (2017) çalışmalarında paralel sonuçlara ulaştığı görülmüştür.

Araştırma sonuçlarına baktığımızda danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili herhangi bir ders veya eğitim alıp almama durumuna göre farklı sonuçların olduğu görülmektedir.

5.1.3.7. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı durumuna göre karşılaştırılması

Bu konudaki araştırma sonucuna baktığımız zaman psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin süpervizörün rehberliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı durumuna göre hem genel ortalama hem bütün alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği neticesine ulaşılmıştır. Genel ortalama için baktığımızda bir süpervizörün rehberliğinde üç ve üçten fazla psikolojik danışma gerçekleştiren danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri puanı, süpervizör rehberliğinde danışma gerçekleştirmeyen veya iki danışma yapan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu aynı zamanda bir süpervizörün rehberliğinde iki danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri puanı, süpervizör rehberliğinde danışma gerçekleştirmeyen veya bir danışma gerçekleştiren psikolojik

danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Beceri alt boyutu için bir süpervizörün rehberliğinde üç ve üçten fazla danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların beceri puanları süpervizör rehberliğinde iki danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların puanlarına nazaran anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu aynı zamanda bir süpervizörün rehberliğinde iki danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların beceri puanları da süpervizörün rehberliğinde danışma gerçekleştirmeyen veya bir psikolojik danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Farkındalık alt boyutu için bir süpervizörün rehberliğinde iki ve ikiden fazla psikolojik danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların farkındalık puanları, süpervizör rehberliğinde bir danışma yapan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bilgi alt boyutu için ise bir süpervizörün rehberliğinde üç ve üçten fazla danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların bilgi puanları süpervizör rehberliğinde iki danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu aynı zamanda bir süpervizörün rehberliğinde iki danışma yapan psikolojik danışmanların bilgi puanları süpervizör rehberliğinde danışma gerçekleştirmeyen veya bir danışma gerçekleştiren psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Literatüre baktığımızda bu konuda yapılmış olan bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

5.1.3.8. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısı durumuna göre karşılaştırılması

Araştırma bulgularına göre psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin süpervizör rehberliğinde gerçekleştirdiği danışma oturum sayısı durumuna göre hem genel ortalama hem bütün alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Genel ortalama baktığımızda bir süpervizörün rehberliğinde dokuz ve dokuzdan fazla danışma oturumu yapan psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri puanı, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmeyen psikolojik danışmanların puanlarına nazaran anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu aynı zamanda bir süpervizörün rehberliğinde bir ve dört arası danışma oturumu yapan psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri puanı, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmeyen psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Beceri alt boyutu için bir süpervizörün

rehberliğinde dokuz ve dokuzdan fazla danışma oturumu yapan psikolojik danışmanların beceri puanları, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu yapmayan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu aynı zamanda bir süpervizörün rehberliğinde bir ve dört arası danışma oturumu gerçekleştiren psikolojik danışmanların beceri puanları, süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmemiş olan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Farkındalık alt boyutu için bir süpervizörün rehberliğinde bir veya birden fazla danışma oturumu yapan psikolojik danışmanların farkındalık puanları, bir süpervizör rehberliğinde danışma oturumu gerçekleştirmemiş olan psikolojik danışmanların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bilgi alt boyutu için ise bir süpervizör eşliğinde bir ve dört arası danışma oturumu gerçekleştiren psikolojik danışmanların bilgi puanları, süpervizör rehberliğinde psikolojik danışma oturumu yapmayan psikolojik danışmanların puanlarına nazaran anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Literatüre baktığımızda bu konuda yapılmış olan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Yakın bir çalışma Buyruk-Genç (2019) tarafından yapılmıştır. Buyruk-Genç (2019) çalışmasında üniversite eğitiminde yapılan bireysel psikolojik danışma oturum sayısının kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ve bu ilişkinin de 21 oturum ve üzeri psikolojik danışma oturumu gerçekleştiren psikolojik danışmanların kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterliklerinin 1-5 oturum psikolojik danışma oturumu gerçekleştiren psikolojik danışmanların kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlikleri puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

5.1.4. Psikolojik danışmanların danışma becerileri ile toplumsal cinsiyet algıları ve çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar

5.1.4.1. Psikolojik danışmanların danışma becerileri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar

Araştırma sonucuna baktığımızda toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun danışma becerilerinin varyansının %,043'ünü açıklayabildiği ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun danışma becerilerini istatistiki bakımdan anlamlı ve negatif yönde yordadığı saptanmıştır. İlgili literatürde danışma becerileri ile toplumsal cinsiyet algılarının birlikte çalışıldığı bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Genel olarak psikolojik danışmanların danışma becerileri ile de ilgili birçok çalışmanın yapıldığı görülmüştür (Stimpson, 1975; Toff, 1977; Robinson ve

Kinnier, 1988; Sharf ve Lucas, 1993; Giblin ve Barz, 1993; Balcı, 1996; Urbani vd. 2002; Ackerman ve Hilsentroth, 2003; Van Velsor, 2004; Crews vd. 2005; Smaby vd. 2005; Schaeffle vd. 2005; Uslu, 2005; Yaka, 2005; İkiz, 2006; Jaeken vd. 2007; Jaafar, 2011; Swank, Lambie ve Witta, 2012; Koç, 2013; Korban, 2018; Sarpdağ, 2019; Yıldırım, 2020; Emül, 2021; Özdamar, 2021). Aynı şekilde toplumsal cinsiyet algıları ile de ilgili ile de birçok çalışmanın yapıldığı görülmüştür (Wallston, 1987; Hyde, 1990; Huddy ve Terkildsen, 1993; Johnson, 1993; Kim, 1998; Hayes ve Mahalik, 2000; Kurt, 2000; Stewart ve McDermott, 2004; Faulkner, Davey ve Davey 2005; Westbrook, 2006; Mollen, 2006; Demirel, 2009; Leaper, 2011; Arıcı, 2011; Ivtzan, Redman ve Gardner, 2012; Çavdar, 2013; Arslangiray, 2013; Öcal Yüceol, 2016; Oflas, 2017; Koçyiğit Özyiğit, Alkan ve Yılmaz, 2017; Demirbaş ve Kayabol, 2018; Kurt ve Bulut Ateş, 2018; Büyüksahin Çevik ve Kızıldağ, 2018; Özdemir, 2019; Özkaya, 2019; Koçyiğit Özyiğit, 2019; Koçyiğit ve Meşe, 2020; Akbulut, 2022; Hyde vd. 2019; Cano ve Hofmeister, 2022).

5.1.4.2. Psikolojik danışmanların danışma becerileri ile çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar

Araştırma sonucuna baktığımızda çokkültürlü psikolojik danışma yeterliğinin danışma becerilerinin varyansının %,096'sını açıklayabildiği ve çokkültürlü psikolojik danışma yeterliğinin danışma becerilerini istatistiki bakımdan anlamlı ve negatif yönde yordadığı saptanmıştır. İlgili literatüre bakıldığında danışma becerileri ile çokkültürlü psikolojik danışma yeterliğinin birlikte çalışıldığı bir araştırmaya rastlanılmıştır. Korban (2018) yapmış olduğu çalışmada psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliğinin danışma becerilerinin anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Alanyazında çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili yapılan birçok çalışmanın olduğu görülmüştür (Sue, Arredondo ve McDavis, 1992; Sodowski vd. 1994; Costantine ve Gushue, 2003; Koç, 2003; Holcomb-MyCoy ve Day-Vines, 2004; Bektaş, 2006; Worthington, Soth-McNett ve Moreno, 2007; McCoy vd. 2008; Karairmak, 2008; Owens, Bodenhorn ve Bryant, 2010; Na, 2012; Kağnıcı, 2011, 2013, 2014; Büyüksahin Çevik, 2014; Aydın, 2014; Özer, 2014; Lüleci, 2014; Harun, Kadir ve Noah, 2014; Conroy, 2015; Gordillo, 2015; Demirel, 2016; Güçlücan, 2016; Ağ, 2017; Yalçın Güler, 2020). Her ne kadar çokkültürlü psikolojik danışma konusunda çalışmaların yapıldığı görülse de psikolojik danışmanların danışma becerileri ile çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri arasındaki ilişkiye yönelik çalışmaların azlığı literatür taramalarında fark edilmektedir.

5.2. Öneriler

Bu başlık altında, araştırma bulgularına dayalı olarak uygulayıcı ve araştırmacılara yönelik öneriler yer almaktadır.

5.2.1. Araştırmacılar için öneriler

- Araştırma sonucunda her ne kadar psikolojik danışma becerileri ile toplumsal cinsiyet algıları ve çokkültürlü psikolojik danışma yeterliği arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılsa da bu konuda yapılan araştırma sayısının azlığından ötürü daha net bilgiler elde edebilmek adına farklı gruplarla çalışmalar yapılarak daha sağlıklı sonuçların elde edilmesine katkı sağlanabilir.
- Araştırmanın çalışma grubunu psikolojik danışmanlar oluşturmaktadır. Aynı çalışma psikolojik danışman adayları ve geri kalan ruh sağlığı çalışanları üzerinde de uygulanarak benzer sonuçlar elde edilip edilmeyeceği incelenebilir.
- Araştırmada elde edilen lisans mezunu psikolojik danışmanların yüksek lisans mezunu olan psikolojik danışmanlara nazaran danışma becerilerinin anlamlı ölçüde daha yüksek olduğuna yönelik sonuca ilişkin ileri düzeyde bir araştırma gerçekleştirilebilir.
- Bu araştırma kesitsel bir çalışmadır. Psikolojik danışma becerileri ile ilgili verilebilecek eğitimler neticesinde deneysel çalışmalar gerçekleştirilebilir.

5.2.2. Uygulayıcılar için öneriler

- Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet algılarında daha eşitlikçi bir tutum sergilemelerinde eğitim düzeylerinin etkisi göz önüne alındığında psikolojik danışmanların lisan üstü eğitimler alabilmeleri konusunda teşvik edilmeleri fayda sağlayabilir.
- Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet algılarında lisans veya yüksek lisans döneminde almış oldukları ders ve eğitimin etkisi göz önüne alındığında özellikle lisans döneminde psikolojik danışmanlara toplumsal cinsiyetle ilgili ders ve eğitimler alabilmeleri konusunda hem imkânlar sağlanıp hem de bu konuda teşvik edilmeleri fayda sağlayabilir.
- Psikolojik danışmanların toplumsal cinsiyet algılarında lisans veya yüksek lisans döneminde çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili almış oldukları ders ve

eğitimlerin etkisi göz önüne alındığında psikolojik danışmanlara özellikle de lisans eğitimleri sırasında psikolojik danışmanlara çokkültürlü psikolojik danışma ilgili ders ve eğitimler alabilmeleri konusunda hem imkânlar sağlanıp hem de bu konuda teşvik edilmeleri fayda sağlayabilir.

- Psikolojik danışmanların bir süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı ve oturum sayısının toplumsal cinsiyet algılarına etkisi göz önüne alındığında psikolojik danışmanların daha eşitlikçi bir tutum sahibi olabilmeleri adına süpervizör eşliğinde gerçekleştirilen danışma ve oturum sayılarının arttırılması fayda sağlayabilir.
- Psikolojik danışmanların bir süpervizör eşliğinde gerçekleştirdiği danışma sayısı ve oturum sayısının çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerine de etkisi göz önüne alındığında yine aynı şekilde psikolojik danışmanların daha bu konudaki yeterliklerinin daha da geliştirilmesi adına süpervizör eşliğinde gerçekleştirilen danışma ve oturum sayılarının arttırılması fayda sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Ackerman, S.J. & Hilsenroth, M.J. (2003). "A Review Of Therapist Characteristics and Techniques Positively Impacting The Therapeutic Alliance". *Clinical Psychology Review*, 23(1), 1-33.
- Ağ, İ. (2017). Psikolojik Danışman Adaylarının Çokkültürlü Kişilik Özellikleri ve Ayrımcılık Tutumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akalın, M. B. ve Türküm, A. S. (2021). "Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma". *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 5(1), 81-107.
- Akbulut, N. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine Yönelik Tutumlarının Ebeveyn Kabul Red Algıları, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançları ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarına Göre Yordanması. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akcaoglu, M.Ö. ve Aarsal, Z. (2018). "Çokkültürlü Yeterlik Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1), 261-270. doi:10.24106/kefdergi.378585
- Akdoğan, R. ve Ceyhan, E. (2011). "Terapötik İlişkide İnsan Faktörü". *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1), 117-141.
- Alan, S. (2020). Psikolojik Danışmanların Çok Kültürlü Psikolojik Danışma Yeterlik ile Bilişsel Esneklik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan: Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altınova, H. H. ve Duyan, V. (2013). "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması". *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24(2), 9-22.
- Alexandria, V. A. (2017). "Governing Counsilminutes of the September 1997 Governing Council Meeting". Deniz, M. E. ve Erözkan, A. (Ed.). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- American Psychological Association (2022). <http://apa.org/pi/oema/resources/policy/multicultural-guidelines.aspx?item=5>, Erişim Tarihi: 28.11.2022.
- Arıcı, F. (2011). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılar ve Psikolojik İyi Oluş. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arredondo, P., Toporek, R., Brown, S., Sanchez, J., Locke, D.C., Sanchez, J., & Stadler, H. (1996). "Operationalization of The Multicultural Counseling Competencies". *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 24(1), 42-78.

Arslangiray, N. (2013). Üniversite Öğrencilerinde Beden İmajının Yordayıcıları Olarak Bağlanma Stilleri ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aydın, B. (2014). Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Eğitiminin Psikolojik Danışman Adaylarının Kültürel Duyarlılık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi. Doktora Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Aydın, E. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı: Hacettepe Üniversitesi Mühendislik ve Edebiyat Fakültesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aydın, G. ve Hatipoğlu-Sümer, Z. (2001). "Who Does Psychotherapy? A Historical Look At The Controversy Among Mental Health Professionals". Boğaziçi University Journal of Education, 18, 69-76.

Bakioğlu, F. (2017). Psikolojik Danışman Adaylarının Özyeterlilikleri ile Kültüre Duyarlılıkları, Cinsiyet Rollerini ve Bilinçli Farkındalıkları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Balcı, S. (1996). Danışma Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyine Etkisi. Doktora Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Barden, S. M. & Greene, J. H. (2015). "An Investigation of Multicultural Counseling Competence and Multicultural Counseling Self-Efficacy for Counselors-In-Training". International Journal for the Advancement of Counselling, 37(1), 41-53.

Bare, C. E. (1967). "Relationship of Counselor Personality and Counselor-Client Personality Similarity To Selected Counseling Success Criteria". Journal of Counseling Psychology, 14(5), 419-425. <https://doi.org/10.1037/h0024944>

Başbay, A. ve Bektaş, Y. (2009). "Çokkültürlülük Bağlamında Öğretim Ortamı ve Öğretmen Yeterlilikleri". Eğitim ve Bilim Dergisi, 34, 30-43.

Bektaş Y. (2006). "Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yeterlilikleri ve Psikolojik Danışman Eğitimindeki Yeri". Ege Eğitim Dergisi, 1, 43-59.

Bellini, J. (2002). "Correlates of Multicultural Counseling Competencies of Vocational Rehabilitation Counselors". Rehabilitation Counseling Bulletin, 45, 66-75. doi: 10.1177/003435520204500201

Berman, J. (1979). "Counseling Skills Used by Black and White Male and Female Counselors". Journal of Counseling Psychology, 26(1), 81.

Bilgiz, Ş. (2018). Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Bilişsel Çarpıtmaların Sosyal Kaygı Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bodenhorn, N. & Skaggs, G. (2005). "Development of The School Counselor Self-Efficacy Scale". Measurement and Evaluation in Counseling and Development, 38, 14-28.

Boston, Q. (2009). Assessing Multicultural Counseling Competencies of Internship Students Enrolled in CORE and CACREP Programs. Unpublished Doctoral Thesis, Southern Illinois University Carbondale, Illinois.

Boysen, G. A. & David, L. V. (2008). "The Relationship Between Level of Training, Implicit Bias, And Multicultural Competency Among Counselor Trainees". *Training and Education in Professional Psychology*, 2(2), 103-110.

Budak, H. ve Küçükşen, K. (2018). "Türkiye'nin Sosyal Transformasyon Sürecinde "Y" Kuşağının Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 561-576.

Bulduk, S., Usta, E. ve Dinçer, Y. (2017). "Kültürlerarası Duyarlılık ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Bir Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Örneği". *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 73-77.

Buyruk-Genç, A. (2019). Psikolojik Danışmanların Etkili Psikolojik Danışman Nitelikleri ile Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yeterlikleri Arasındaki İlişkide Kültürel Zekânın ve Bilişsel Esnekliğin Aracı Rolü. Doktora Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., ve Köklü, N. (2018). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem

Büyükşahin Çevik, G. (2014). "Kültür Merkezli Psikolojik Danışma: Kuramsal Bir İnceleme". *Ege Eğitim Dergisi*, 2(15), 577-596.

Büyükşahin Çevik, G. ve Kızıldağ, S. (2018). "Psikolojik Danışman Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerinde Bağlanma Tarzları, Duygu Düzenleme ve Empatinin Rolü". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 239-260.

Cano, T. & Hofmeister, H. (2022). "The Intergenerational Transmission of Gender: Paternal Influences on Children's Gender Attitudes". *Journal of Marriage And Family*, 1-22.

Castillo, L. G., Brossart, D. F., Reyes, C. J., Conoley, C. W. & Phoummarath, M. J. (2007). "The Influence of Multicultural Training on Perceived Multicultural Counseling Competencies and Implicit Racial Prejudice". *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 35 (4), 243-255.

Ceylan, C. (2015). "Multiculturalism Debate in Turkey and Anatolian Alevism". *The Journal of International Social Research*, 8(37), 571-582.

Chao, R. (2008). *Multicultural Competencies in Counseling: a Statistical Exploration*. Saarbrücken, Germany: Verlag Dr. Müller.

Chao, R. & Nath, S. (2011). "The Role of Ethnic Identity, Gender Roles, and Multicultural Training in College Counselors' Multicultural Counseling Competence: A Mediation

Model". *Journal of College Counseling*, 14(1), 50–64. doi:10.1002/j.2161-1882.2011.tb00063.x

Conroy, J.H. (2015). *School Counselors' Perceived Multicultural Competence, Adherence to the ASCA National Model, and Students' Performance*. Doctoral Dissertation. USA: Walden University College of Counselor Education & Supervision.

Constantine, M. G. (2001). "Multiculturally-Focused Counseling Supervision". *The Clinical Supervisor*, 20(1), 87-98.

Constantine, M. G., & Gushue, G. V. (2003). "School Counselors' Ethnic Tolerance Attitudes and Racism Attitudes as Predictors of Their Multicultural Case Conceptualization of an Immigrant Student". *Journal of Counseling & Development*, 81(2), 185-190.

Constantine, M. G., Heather L. J. & Juily J-C. L. (2001). "Examining Multicultural Counseling Competence and Race-Related Attitudes Among White Marital and Family Therapists". *Journal of Marital and Family Therapy*, 27, 353-362.

Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları* (Çev.:Tuncay Ergene). Ankara: Mentis Yayıncılık.

Cormier, W. H. & Cormier, L. S. (1991). *Interviewing Strategies For Helpers* (3. Baskı). Pacific Grove, California: Brooks/Cole Publishing Company.

Crews, J., Smith, M. R., Smaby, M. H., Maddux, C. D., Torres-Rivera, E., Casey, J. A. & Urbani, S. (2005). "Self-Monitoring and Counseling Skills: Skills-Based Versus Interpersonal Process Recall Training". *Journal of Counseling & Development*, 83(1), 78–85. doi:10.1002/j.1556-6678.2005.tb00582.x

Crook, T. (2010). *Relationship Between Counseling Self-Efficacy and Multicultural Counselin Self Efficcy Among School Counselor*. Doctoral Dissertation. Auburn Univesitey, Alabama.

Cubero, C. G. (2009). *An İnvestigation Of Master's Level Counselor-İn-Training Multicultural Counseling Skill Competence And Personality*. Unpublished Doctoral Thesis. East Carolina University.

Çavdar, D. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çelik, H. (2008). "Çokkültürlülük ve Türkiye'deki Görünümü". *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (15), 319-332.

Çelik-Demirtaş, S. (2019). *Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Algısı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çimen, Ö.F. ve Bulut Serin, N. (2020). "Psikolojik Danışman Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Algılarının Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesi". *World Women Conference*, 117-130.

D'Andrea, M., Judy, D. & Ronald, H. (1991). "Evaluating The Impact of Multicultural Competency Training." *Journal of Counseling and Development*, 70, 143-150

Demir, İ. H. (2016). Okul Psikolojik Danışmanlarının Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yeterlikleri ve Çok Kültürlü Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Demirbaş, E. T. ve Kayabol, N. B. A. (2018). " "Öteki" İle Karşılaşmak: Psikolojik Danışman Eğitiminde LGBTİ Meselesi ve Ayrımcılık Karşıtı Ders". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(51), 107-142.

Demirel, K., (2016). Psikolojik Danışmanların Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlik Algılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Demirel, P. (2009). Annesi Çalışan ve Çalışmayan Öğrencilerde Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarının Yetkinlik ve Sevecenlik Algısı Temelinde İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Denizli, S. (2009). "Psikolojik Danışma Süreç ve Sonuç Araştırmaları Kapsamında Psikolojik Danışma Becerileri Üzerine Bir Tarama". *Ege Eğitim Dergisi*, 10(1), 1-21.

Dickson, G. L., & Jepsen, D. A. (2007). "Multicultural Training Experiences as Predictors of Multicultural Competencies: Students' Perspectives". *Counselor Education and Supervision*, 47(2), 76-95. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6978.2007.tb00040.x>

Dodson, F. K. (2013). "Exploring The Multicultural Competence of School Counselors". *The Journal for Counselor Preparation and Supervision*, 5(2), 18-29.

Doğan, S. (1996). "Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Meslek Kimliğinin Gelişimi ve Bazı Sorunlar". *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 32-44.

Dökmen, Y.Z. (2015). Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ecevit, Y. (2003). "Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çatışabilir?". *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 83-88.

Egan, G. (1975). Psikolojik Danışmaya Giriş Kitabına Eşlik Eden Eğitim El Kitabı. (Çev.: Füsün Akkoyun). Monterey, California: Brooks/Cole Publishing Company.

Egan, G. (2011). Psikolojik Danışma Becerileri. (Çev.: Özlem Yüksel). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Emül, B. (2021). Psikolojik Danışman Adaylarının Özyeterlik Düzeylerinin ve Kişilik Özelliklerinin Temel Psikolojik Danışma Becerilerine İlişkin Yeterlik Düzeyi ile Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Emül, B. ve Öz Soysal F. S. (2021). “Psikolojik Danışman Adaylarının Psikolojik Danışma Becerileri ve Özyeterliklerine İlişkin Görüşleri”. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 12(2), 500-514.

ErlinaYaumas, N., Syafril, S., Noor, N. M., Mahmud, Z., Umar, J., Wekke, I. S. & Rahayu, T. (2018). “The Importance of Counselling Basic Skills for the Counsellors”. International Journal of Pure and Applied Mathematics, 119(18), 1195-1207.

Esen, E., Öztürk, B. ve Siyez, D. M. (2018). “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği Ergen Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. Nesne Psikoloji Dergisi, 6(12), 144-173.

Faulkner, R.A., Davey, M. & Davey, A. (2005). “Gender-Related Predictors of Change in Marital Satisfaction and Marital Conflict”. The American Journal of Family Therapy, 33(1), 61–83. doi:10.1080/01926180590889211

Fong, M. L., & Borders, L. D. (1985). “Effect of Sex Role Orientation and Gender on Counseling Skills Training”. Journal of Counseling Psychology, 32, 104–110. doi:10.1037/0022-0167.32.1.104

Giblin, P. & Barz, M. C. (1993). “Master’slevel Pastoral Counseling Training: Skills And Competencies”. Pastoral Psychology, 42(1), 11–20. doi:10.1007/bf01041275

Gordillo, F. A. (2015). The Influence of Counselor Demographics, Work Experience, and Training on Counselor Self-Efficacy and Multicultural Counseling Self-Efficacy Among Urban School Counselors. Doctoral Dissertation. America: Montclair State University.

Güçlücan, N. (2016). Psikolojik Danışmanların Kültürel Duyarlılık Algılarının Demografik ve Mesleki Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gülmüş, Ö. (2021). Okul Psikolojik Danışmanlarında Özgeciliğin Düzeyleri ve Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yeterlikleri Arasındaki İlişkide Benlik Kurgularının ve Öz Şefkatin Aracılık Rolü. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Hackney, H. & Cormier, S. (2008). Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri: Psikolojik Yardım Süreci El Kitabı. (Çev.: Tuncay Ergene ve Seher Aydemir Sevim). Ankara: Mentis Yayıncılık.

Halinski, K. H. (2009). Predicting Beginning Master’s Level Counselor Effectiveness From Personal Characteristics And Admissions Data: An Exploratory Study. Doctoral Dissertation. Texas: University of North Texas.

Harun, M. M., Kadir, R. A. & Noah, S. M. (2014). “Self-Perceived Multicultural Counselling Self-Efficacy Levels Among School Counselling Teachers”. Journal of Human Capital Development, 7(2), 97-113.

Hayes, J. A., & Mahalik, J. R. (2000). “Gender Role Conflict and Psychological Distress in Male Counseling Center Clients”. Psychology of Men & Masculinity, 1(2), 116–125. <https://doi.org/10.1037/1524-9220.1.2.116>

Hayran, H. (2019). Psikolojik Danışman Adaylarının Psikolojik Danışma Özyeterliğinin Duygusal Okuryazarlık ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Holcomb-MyCoy, C.C. & Day-Vines, N. (2004). "Exploring School Counselor Multicultural Competence: A Multidimensional Concept". *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 37(3), 154-162. DOI: 10.1080/07481756.2004.11909757

Holcomb-McCoy, C.C., Harris, P.C., Hines, E.M., & Johnston, G. (2008). "School Counselors' Multicultural Self-Efficacy: A Preliminary Investigation". *Professional School Counseling*, 11(3), 166-178.

Huddy, L. & Terkildsen, N. (1993). "Gender Stereotypes and the Perception of Male and Female Candidates". *American Journal of Political Science*, 37(1), 119-147.

Hyde, J. S. (1990). "Meta-Analysis and the Psychology of Gender Differences". *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 16(1), 55-73. doi:10.1086/494645

Hyde, J. S., Bigler, R. S., Joel, D., Tate, C. C., & Van Anders, S. M. (2019). "The Future of Sex and Gender in Psychology: Five Challenges to the Gender Binary". *American Psychologist*, 74(2), 171-193. <https://doi.org/10.1037/amp0000307>

Işık, M. (2018). Sosyal Medya Kullanıcılarında Nesneleştirme, Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Kişilik Faktörleri Arasındaki Değişkenlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ivtzan, I., Redman, E., & Gardner, H. E. (2012). "Gender Role and Empathy Within Different Orientations of Counselling Psychology". *Counselling Psychology Quarterly*, 25(4), 377-388. <https://doi.org/10.1080/09515070.2012.711520>

İkiz, F. E. (2006). Danışma Becerileri Eğitiminin Danışmanların Empatik Eğilim, Empatik Beceri ve Tükenmişlik Düzeyine Etkisi. Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Jaafar, W. M. W. (2011). "The Counseling Performance Among Trainee Counselor in Malaysia". *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 512-516.

Jaeken, M., Zech, E., Brison, C., Verhofstadt, L. L., Van Broeck, N., & Mikolajczak, M. (2017). "Helpers' Self-Assessment Biases Before and After Helping Skills Training". *Frontiers in Psychology*, 8, 1-13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01377>

Johnson, A. W. (1997). A Study of the Relationship Between White Racial Consciousness and Self-Reported Multicultural Counseling Competencies in Faculty at Cacreaccredited Programs. Doctoral Dissertation. Ohio: Ohio University.

Johnson, M. K., Searight, H. R., Handal, P. J., & Gibbons, J. L. (1993). "Survey of Clinical Psychology Graduate Students' Gender Attitudes and Knowledge: Toward Gender-Sensitive Psychotherapy Training". *Journal of Contemporary Psychotherapy: On the Cutting Edge of Modern Developments in Psychotherapy*, 23(4), 233-249. <https://doi.org/10.1007/BF00946084>

Kabacoff, R. I., Marwit, S. J., & Orlofsky, J. L. (1985). "Correlates of Sex Role Stereotyping Among Mental Health Professionals". *Professional Psychology: Research and Practice*, 16, 98 –105. doi:10.1037/0735-7028.16.1.98

Kağnıcı, D. Y. (2011). "Teaching Multicultural Counseling: an Example from a Turkish Counseling Undergraduate Program". *Eğitim Araştırmaları- Eurasian Journal of Educational Research*, 44, 111-128.

Kağnıcı, D. Y. (2013). "Çok Kültürlü Psikolojik Danışma Eğitiminin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programlarına Yerleştirilmesi". *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5 (40). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpdrd/issue/21460/230043>

Kağnıcı, D. Y. (2014). "Reflections of a Multicultural Counseling Course: a Qualitative Study With Counseling Students and Counselors". *Educational Sciences: Theory & Practice*, 14(1), 53-62.

Kahraman, A.B., Tunçdemir, N.O., Kekillioğlu, A., Özcan, A., ve Kahraman, L. (2015). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları". *Sobider Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 304-322.

Kahraman, L., Kahraman, A. B., Ozansoy, N., Akıllı, H., Kekillioğlu, A. ve Özcan, A. (2014). "Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Algısı Araştırması". *Turkish Studies*, 9(2), 811-831.

Kararımkar, Ö. (2008). "Çok Kültürlülük, Kültürel Duyarlılık Ve Psikolojik Danışma". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 115-129.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Keçeci, B. (2018). *Evli Kadınların Psikolojik İstismar Profillerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları ve Spiritüel İyi Oluşları Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Keçeci, B. & Eksi, H. (2020). "Evli Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Spiritüel İyilik Halinin Psikolojik İstismar Üzerine Etkisi". *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 30-48. DOI: 10.35333/mukatcad.2020.214

Kılıç, S., (2013). "Örnekleme Yöntemleri". *Journal of Mood Disorders*, 3(1), 44-46.

Kılıç, C., Tonga, Z., & Kaya, F. (2022). "Counselors' Multicultural Counseling Competencies, Social Justice, and Homosexuality Attitudes". *Educational Academic Research*, 44(1), 66-76.

Kim, H. (1998). "Do Employed and Nonemployed Korean Mothers Experience Different Levels of Psychological Well-Being in Relation to Their Gender Role Attitudes and Role Qualities?". *Sex Roles*. 38(11), 915–932.

Koç, İ. (2013). *Kişilerarası Süreci Hatırlama Tekniğine Dayalı Süpervizyonun Psikolojik Danışman Adaylarının Psikolojik Danışma Becerilerine, Özyeterlik ve Kaygı Düzeylerine Etkisi*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koç, Z. (2003). “Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yaklaşımı: Kuramsal Bir Açıklama”. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 11, 1-17.

Koçyiğit, M. ve Meşe, G. (2020). “Ruh Sağlığı Çalışanı Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Roller ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğe İlişkin Tutumları”. Ege Eğitim Dergisi, 21(1), 01-18. doi:10.12984/egedfd.630339

Koçyiğit Özyiğit, M. (2019). Psikolojik Danışman ve Psikolog Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koçyiğit Özyiğit, M., Alkan, E., ve Yılmaz, M. (2017). “Toplumsal Cinsiyet Rollerine Duyarlılığı Grup Rehberliği Programının Psikolojik Danışman Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarına Etkisi”. Journal of International Social Research, 10(49).

Korban, İ. (2018). Psikolojik Danışmanların Çok Kültürlü Psikolojik Danışma Yeterliklerinin Psikolojik Danışma Becerilerini Yordama Düzeyi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kurnaz, M. F. (2021). Psikolojik Danışman Adaylarının Etkili Psikolojik Danışman Nitelikleri, Psikolojik Danışma Becerileri ve Sahip Oldukları Değerleri Arasındaki Yordayıcı İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kurt, A. (2000). Benlik Tipleri ile İlgili Üç Kavramsal Model ve Ölçeğin Kültür ve Toplumsal Cinsiyetle İlişkili Olarak Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kurt, İ. E. ve Bulut Ateş, F. (2018). “Psikolojik Danışman Adaylarının LGBT Bireylerle Psikolojik Danışma Yapmaya İlişkin Görüşleri”. Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies, 72, 121-136. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7733>

Lazarus, A. A. (1993). “Tailoring The Therapeutic Relationship, or Being an Authentic Chameleon”. Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training, 30(3), 404-407. <https://doi.org/10.1037/0033-3204.30.3.404>

Leaper, C. (2011). “Research in Developmental Psychology on Gender and Relationships: Reflections on the Past and Looking Into the Future”. British Journal of Developmental Psychology, 29(2), 347–356. doi:10.1111/j.2044-835x.2011.02035.x

Lewis, D. E. (2004). The Relationship Between Self-Report and Behavioral Observation Indices of Multicultural Counseling Competence. Doctoral Dissertation. USA: Fordham University.

Little, C., Packman, J., Smaby, M. H. & Maddux, C. D. (2005). “The Skilled Counselor Training Model: Skills Acquisition, Self-Assessment, and Cognitive Complexity”. Counselor Education and Supervision, 44(3), 189-200.

Lüleci, S. (2014). Psikolojik Danışmanlar için Çokkültürlü Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Uygulanması. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Mercan, N. (2016). “Çok Kültürlü Ortamlarda Kültürel Zekânın Kültürlerarası Duyarlılık ile İlişisine Yönelik Bir Araştırma”. Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9(1), 1-13.

Meydan, B. (2015). “Psikolojik Danışman Adaylarının İçerik Yansıtma ve Duygu Yansıtma Becerilerine İlişkin Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi”. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30(4), 1-15.

Middleton, R. A., Ergüner-Tekinalp, B., Williams, N. F., Stadler, H. A. & Dow, J. E. (2011). “Racial Identity Development and Multicultural Counseling Competencies of White Mental Health Practitioners”. International Journal of Psychology and Psychological Therapy, 11(2), 201-218. Retrieved from: <https://www.ijpsy.com>

Mollen, D. (2006). “Teaching Gender and Multicultural Awareness: Resources for the Psychology Classroom”. Sex Roles, 54(1-2), 157–158. doi:10.1007/s11199-006-8877-y

Na, G. (2012). Relationship Between School Counselor Multicultural Counseling Competence and Self-Efficacy in Working With Recent Immigrant Students. Unpublished Doctoral Thesis. US: University of Maryland.

Nelson-Jones, R. (2013). Psikolojik Danışma Becerileri-Yardımcının El Kitabı. (Çev.:Gamze Sart). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Oflas, S. G. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine, Kültürlerarası Duyarlılığa ve Risk Faktörlerine Göre Yordanması. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Owens, D., Bodenhorn, N., & Bryant, R. M. (2010). “Self-Efficacy and Multicultural Competence of School Counselors”. Journal of School Counseling, 8(17), 1-20.

Öcal Yüceol, S.E. (2016). Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlar ile İlişki Doyumu ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Arasındaki İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi”. Sosyoloji Konferansları, 48(2), 1-18.

Özdamar, S. (2021). Psikolojik Danışmanların Psikolojik Danışma Becerileri ve Psikolojik Danışma Yardımı Vermeye Yönelik Tutumlarının Mesleki Doyuma Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özdemir, Y. A. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Düzeylerinin Toplumsal Cinsiyet Roller ve Bilişsel Esneklik Düzeyleri Bakımından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Özer, Ö. (2014). Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri Ölçeğinin Geliştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkaya, A.S. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Eşcinsellere Yönelik Tutumlarında Toplumsal Cinsiyet Algısının Etkisi. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pamukçu, B. (2011). The Investigation of Counseling Self-Efficacy Levels of Counselor Trainees. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pedersen, P. B. (1999). Multiculturalism as a Fourth Force. Philadelphia: Bruner/Maze.
- Resmî Gazete (2017). Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğ. 1 Kasım 2017 Çarşamba. Sayı: 30227 (Mükerrer).
- Robinson, S. E. & Kinnier, R. T. (1988). "Self-Instructional Versus Traditional Training for Teaching Basic Counseling Skills". Counselor Education and Supervision, 28(2), 140–145. doi:10.1002/j.1556-6978.1988.tb01779.x
- Robles-Piña, R. A. & Robert H. M. (2002). "The Relationship Between Educational and Demographic Variables and Supervisor's Multicultural Counseling Competencies". The Clinical Supervisor, 20(2), 67-79.
- Rogers, C. R. (1959). "A Theory of Therapy, Personality, and Interpersonal Relationships: As Developed in the Client-Centered Framework". Psychology: A Study of a Science, Formulations of the Person and the Social Context, 3, 184-256.
- Pope-Davis, D. B., Amy L. R., Jonathan, G. D. & Thomas, M. O. (1994). "Multicultural Competencies of Doctoral Interns at University Counseling Centers: An Exploratory Investigation". Professional Psychology: Research and Practice, 25(4), 466-470.
- Roysircar, G., Hubbell, R., & Gard, G. (2003). Multicultural Research On Counselor And Client Variables: A Relational Perspective. In Handbook Of Multicultural Competencies: In Counseling & Psychology, 247–266. <https://doi.org/10.4135/9781452231693.n16>
- Rowell, C. P. & Benshoff, J. M. (2008). "Using Personal Growth Groups in Multicultural Counseling Courses to Foster Students. Ethnic Identity Development" Counselor Education & Supervision ,48, 2-15.
- Sakallı-Uğurlu, N. (2002). "Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". Türk Psikoloji Dergisi, 17(49), 47 – 58.
- Saraç, S. (2013). "Toplumsal Cinsiyet". Lerzan Gültekin, Gül Güneş, Ceylan Ertung, Aslı Şimşek (Der.), Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları (s. 27-32) Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.
- Sarpdağ, M. (2019). Psikolojik Danışman Adaylarının Psikolojik Danışma Becerilerinin Yordayıcıları: Psikolojik Danışma Özyetkinliği, Duygu Yönetimi ve Kişilik Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Satıcı, B. (2014). Psikolojik Danışman Adaylarının Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Algılarının Mizah Tarzları ve Süpervizyon Yaşantıları Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Schaeffle, S., Smaby, M. H., Maddux, C. D. & Cates, J. (2005). "Counseling Skills Attainment, Retention, and Transfer as Measured by the Skilled Counseling Scale". Counselor Education & Supervision, 44(4), 280-292. doi:10.1002/j.1556-6978.2005.tb01756.x

Seçer, İ. (2015). Spss ve Lisrel ile Pratik Veri Analizi (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Seto, A., Young, S., Becker, Kent W., Kiselica & Mark S. (2006). "Application of The Triad Training Model in a Multicultural Counseling Course". Counselor Education and Supervision, 45, 304-318.

Sezer, S. (2017). "Çok Kültürlü Psikolojik Danışma Dersi'nin Pdr Öğrencilerinin Çok Kültürlü Bakış Açıları Üzerindeki Etkisi". Eğitim Bilim Toplum, 15(57), 9-30.

Sharf, R. S. & Lucas, M. (1993). "An Assessment of a Computerized Simulation of Counseling Skills". Counselor Education and Supervision, 32(4), 254-266. doi:10.1002/j.1556-6978.1993.tb00253.x

Smaby, M. H., Maddux, C. D., Richmond, A. S., Lepkowski, W. J., & Packman, J. (2005). "Academic Admission Requirements as Predictors of Counseling Knowledge, Personal Development, and Counseling Skills". Counselor Education and Supervision, 45(1), 43-57. doi:10.1002/j.1556-6978.2005.tb00129.x

Smith, T. B., Constantine, M. G., Dunn, T. W., Dinehart, J. M. & Montoya, J. A. (2006). "Multicultural Education in The Mental Health Professions: A Meta Analytic Review". Journal of Counseling Psychology, 53, 132-145.

Sodowsky, G. R., Taffe, R. C., Gutkin, T. B. & Wise, S. L. (1994). "Development of The Multicultural Counseling Inventory: A Self-Report Measure of Multicultural Competencies". Journal of Counseling Psychology, 41, 137-148.

Stewart, A. J. & McDermott, C. (2004). "Gender in Psychology". Annual Review of Psychology, 55, 519-544. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.55.090902.141537>

Stimpson, D. V. (1975). "T-Group Training to Improve Counseling Skills". The Journal of Psychology, 89(1), 89-94. doi:10.1080/00223980.1975.9923910

Sue, D. W., Arredondo, P., & McDavis, R. J. (1992). "Multicultural Counseling Competencies and Standards: A Call to the Profession". Journal of Multicultural Counseling Development, 20, 64-89.

Sue, D.W., Bernier, J., Durrant, A., Feinberg, L., Pedersen, P., Smith, E. & Vasquez-Nuttal, E. (1982). "Position Paper: Cross-Cultural Counseling Competencies". The Counseling Psychologist, 70, 45-52.

Swank, J. M., Lambie, G. W., & Witta, E. L. (2012). "An Exploratory Investigation of the Counseling Competencies Scale: A Measure of Counseling Skills, Dispositions, and

Behaviors". Counselor Education and Supervision, 51(3), 189–206. doi:10.1002/j.1556-6978.2012.00014.x

Şeker, U. (2019). Psikolojik Danışman Adaylarının Problem Çözme Becerilerinin ve Mesleki Öz-Yeterlik Algılarının Özerklik, Süpervizyon Yaşantıları ve Meslek Etiği ile İlişkilerinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). Using Multivariate Statistics. (6. Baskı). Boston: Pearson.

Terzioğlu, F. ve Taşkın, L. (2008). “Kadının Toplumsal Cinsiyet Rolünün Liderlik Davranışlarına ve Hemşirelik Mesleğine Yansımaları”. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 12 (2), 62-67.

Toff, M. (1977). “A Research Note on A Program for Para Professional Counseling Skills”. Journal of Community Psychology, 5(4), 347–349. doi:10.1002/1520-6629(197710)5:4<347::aid-jcop2290050409>3.0.co;2-u

Tomlinson-Clarke, S. (2000). “Assessing Outcomes in a Multicultural Training Course: a Qualitative Study”. Counselling Psychology Quarterly, 13 (2), 221- 231.

Topses, G. ve Bulut Serin, N. (2012). Psikolojik Danışma ve Kişilik Kuramları. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Tourek, S. C. (2014). A Case For Mindfulness Practice in Fostering Multicultural Competence in Counseling. Unpublished Doctoral Thesis. USA: University Of Minnesota.

Türk Dil Kurumu (2022). <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 23.10.2022.

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği (2014). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Çalışanlar İçin Etik Kurallar. Ankara.

Uğur, A., Çalık, B., Bağcı, B., ve Uzun, İ. B. (2021). “Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Çalışan Psikolojik Danışmanların Öz Yeterlilikleri ile Çok Kültürlülük Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. Milli Eğitim, 50(1), 613-632. doi: 10.37669/milliegitim.960026

Urbani, S., Smith, M. R., Maddux, C. D., Smaby, M. H., Torres-Rivera, E., & Crews, J. (2002). “Skills-Based Training and Counseling Self-Efficacy”. Counselor Education and Supervision, 42(2), 92–106. doi:10.1002/j.1556-6978.2002.tb01802.x

Uslu, M. (2005). Psikolojik Danışmanların Danışma Becerilerinin Geliştirilmesi. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünal, F., Tarhan, S. ve Çürükvelioğlu Köksal, E. (2017). “Toplumsal Cinsiyet Algısını Yordamada Cinsiyet, Sınıf, Bölüm ve Toplumsal Cinsiyet Oluşumunun Rolü”. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6 (1), 227-236.

Van Velsor, P. (2004). “Revisiting Basic Counseling Skills With Children”. Journal of Counseling & Development, 82(3), 313–318. doi:10.1002/j.1556-6678.2004.tb00316.x

Vatandaş, C. (2007). “Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı”. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 35, 29-56.

Vefikuluçay, D. Zeyneloğlu, S. Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2007). “Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları”. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 14(2), 26-38.

Voltan- Acar, N. (2013). *Yeniden Terapötik İletişim-Kişiler Arası İlişkiler- (Tamamı Bizim Toplumdan Örnekler)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Yaka, B. (2005). *Psikolojik Danışmanların Temel Psikolojik Danışma Becerilerine İlişkin Yeterlik Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yaka, B. (2011). *Mikro Beceri Eğitimi Programı’nın Psikolojik Danışman Adaylarının Psikolojik Danışma Becerilerine Etkisi*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yalçın Güler, İ. (2020). *Okul Psikolojik Danışmanlarının Suriyelilere Yönelik Kaygı ve Sosyal Temaslarının Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlik Algılarıyla İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yalçın, İ. (2006). “21. Yüzyılda Psikolojik Danışman”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(1), 117-133.

Yeşilyaprak, B. (2014). *Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.

Yıldırım, F. (2020). *Psikolojik Danışman Adaylarının Psikolojik Danışma Becerileri ile Öznel İyi Oluşları ve Empatik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Wallston, B. S. (1987). “Social Psychology of Women and Gender”. *Journal of Applied Social Psychology*, 17(12), 1025–1050. doi:10.1111/j.1559-1816.1987.tb02346.x

Westbrook, L. (2006). “Human Perspectives in the Internet Society: Culture, Psychology and Gender”. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 58(1), 150–151. doi:10.1002/asi.20481

Whitney, J. M. (2006). *Self-Perceived Multicultural Counseling Competence of Licensed Professional Counselors*. Doctoral Dissertation. Ohio: Ohio State University.

Williams, D. M. (2010). *School Counselor’s Multicultural Counseling Competence: an Exploratory Study*. Doctoral Dissertation. Michigan: Capella University.

Worthington, R., Seth-McNett, A. & Moreno, W. (2007). “Multicultural Counseling Competencies Research: A 20-Year Content Analysis”. *Journal of Counseling Psychology*, 54(4), 351-361.

EKLER

EK-1 Demografik Bilgi Formu

Sevgili psikolojik danışman,

Bu çalışmada sizlerin katkıları ile elde edilecek olan veriler Adıyaman Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı kapsamında yapılacak olan yüksek lisans tez çalışması için kullanılacaktır. Çalışma kapsamında elde edilecek olan bilgiler gizli tutulacak ve sadece bilimsel araştırmanın amacı için kullanılacaktır. Katılım gönüllülük esaslı olmakla birlikte içten ve samimi bir şekilde vereceğiniz yanıtlar bu çalışmaya önemli katkılarda bulunacaktır. Bilgi formunda ve ölçme aracında bulunan hiçbir ifadeyi boş bırakmamanız, sorulara sadece bir yanıt vermeniz ve kendinize en uygun olan yanıtı işaretlemeniz önemle rica edilip akademik çalışmam için göstermiş olduğunuz bu katkıdan dolayı sizlere teşekkürü borç bilirim.

Prof. Dr. İbrahim YERLİKAYA

Gülsenem TEPE

Danışman

Psikolojik Dan./Tezli YL Öğrencisi

Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

Yaşınız:.... Eğitim Durumunuz:....

Çalıştığınız Kademe:...

Meslekte Kaçınıcı Yılıınız:....

1- Bir süpervizör eşliğinde psikolojik danışma gerçekleştirdiniz mi? Evet ise lütfen danışma sayısını ekleyiniz.

() Evet

() Hayır

2- Bir süpervizör eşliğinde psikolojik danışma oturumu gerçekleştirdiniz mi? Evet ise lütfen oturum sayısını ekleyiniz.

() Evet

() Hayır

3- Toplumsal cinsiyetle ilgili her hangi bir ders aldınız mı?

() Evet

() Hayır

4- Toplumsal cinsiyetle ilgili her hangi bir kurs, seminer, vb. herhangi bir eğitim aldınız mı?

() Evet

() Hayır

5- Çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili bir ders aldınız mı?

() Evet

() Hayır

6- Çokkültürlü psikolojik danışma ile ilgili bir kurs, seminer, vb. herhangi bir eğitim aldınız mı?

() Evet

() Hayır

EK-2 Danışma Beceri Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyo	Kısmen Katılmıyorum (3)	Kısmen Katılıyorum (4)	Katılıyorm um (5)	Kesinlikle Katılıyorum (6)
1. Duyguları yansıtmı, aktif dinleme, açıklama ve inceleme gibi teknikleri kullanırken açık ve net olacağımdan eminim.						
2. Büyük olasılıkla danışma esnasında kendi değerlerimi danışanıma empoze edebilirim.						
3. Danışmaları, beklenilmeyen ve nazik olmayan bir tarzda olmamak kaydıyla, zamanında sonlandıracağıma inanıyorum.						
4. Danışanıma kendi ifadelerinin ışığında, uygun bir şekilde yaklaşacağıma eminim. (Örneğin; sorularım gereksiz ve detaylara yönelik olmayıp anlamlı olacaktır.)						
5. Yorum ve yüzleştirme tepkilerimin açık ve net olacağından eminim.						
6. İfade biçiminin duygu aktarımı ve açıklık bakımından eksik olduğu ve bazen karmaşık ve anlaşılması güç olduğu yönünde endişelerim var.						
7. Danışanıma onun değerlerini, inançlarını vb. yargılamadan tepki veremeyeceğimi düşünüyorum.						
8. Danışanıma makul bir zaman içerisinde (ne danışmanın sözünü keserek ne de çok uzun bir süre bekleyerek) karşılık verebileceğime inanıyorum.						
9. Bazen verdiğim tepkilerin, örneğin duyguları yansıtmı, yorumlama vb. uygun olmadığına ilişkin endişelerim var.						
10. Vereceğim tepkilerin içerik olarak danışanın ifadelerine uygun olacağına ve onlarla çelişkili olmayacağına eminim.						
11. İşimin uzmanı olarak görünüp danışanın güvenini kazanacağıma eminim.						
12. Yorum ve yüzleştirme tepkilerimin danışanı hemen etkileyecek kadar etkili olacağına eminim.						
13. Özel hayatımdaki çelişkileri çözdüğüme ve bunların benim danışmanlık becerilerime etki etmeyeceğine eminim.						
14. Yorum ve yüzleştirme tepkilerimin içerik olarak danışanın anlattıklarıyla uygun olacağını ve onlarla çelişmeyeceğini düşünüyorum.						
15. Etkili bir danışmanlık yapabilmek için yeterli temel bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.						
16. Danışanın güvenini ve aktif katılımını sağlamak için gerekli olan dikkati ve enerjiyi sürdürebilirim.						
17. Yorumlarımın ve yüzleştirmelerimin açık ve anlaşılır olacağından eminim.						
18. Bir danışmanlık ilişkisinde vereceğim yanıtları veya tepkilerimi önceden tasarlamaksızın, kendimi doğal bir biçimde ifade edebileceğimden emin değilim.						
19. Danışanın vücut dilini anlayabileceğim ve davranışlarından anlamlar çıkarabileceğim konusunda tereddütlerim var.						
20. Ne zaman açık uçlu ne zaman kapalı uçlu sorular kullanacağımı bildiğimden ve bu soruların gereksiz değil, danışanın sorunlarıyla ilgili olacağından eminim.						
21. Danışan sorunlarıyla ilgili tespitlerim arzu ettiğim ölçüde doğru olmayabilir.						
22. Terapi sırasında danışanı uygun bir şekilde yüzleştirip konuşmasını sağlayabileceğimden emin değilim.						
23. Duyguları yansıtmı, aktif dinleme, açıklama ve inceleme gibi tepkilerimin danışanın onayını hemen kazanmayarak etkili olamayacağından korkuyorum.						
24. Danışanların sahip olabileceği farklı sorunlarla baş edebilecek kadar geniş bir teknik bilgiye sahip olduğumu düşünmüyorum.						
25. Yeteneklerime dayanarak, danışmanlık esnasında meydana gelebilecek intihar, alkolizm, taciz vb. kriz durumlarıyla başa çıkabilecek kadar uzman olduğuma inanıyorum.						
26. Belirlenen hedeflere yönelik çalışmak için motive olmamış görünen danışanlarla çalışmak beni rahatsız eder.						
27. Danışma esnasında düşüncelerini ifade etmeyen danışanlarla ilgilenirken güçlük çekebilirim.						
28. Kendini ifade edemeyen ve kararsız danışanlarla nasıl baş edileceğinden emin değilim.						
29. Farklı kültürlerden gelen danışanlarla ilgilenirken, danışma esnasında kültürel farklılıkların üstesinden gelebileceğime eminim.						
30. Farklı sosyal gruplardan gelen danışanlar için iyi bir danışman olurum.						
31. Yorum ve yüzleştirme tepkilerimin bazen danışanların problemlerine yardımcı olacak şekilde özel tanımlamalar ve açıklamalar olmayabileceğinden endişeliyim.						
32. Danışanımın problemlerini anlayacağıma eminim.						
33. Danışanın çözüme ulaşabilmesi için somut hedefleri belirlemeye nasıl yönlendirebileceğimden emin değilim.						
34. Danışanımın değişmeye hazır ve kararlı olduğunu belirleyebileceğime eminim.						
35. Danışanıma tavsiyede bulunabileceğimi düşünüyorum.						
36. Farklı kültürlerden gelen danışanlarla çalışırken olaylara onların bakış açısından yaklaşmakta zorlanabilirim.						
37. Sosyo-ekonomik statüsü benden düşük biriyle etkili bir ilişki kuramayacağımdan korkuyorum.						

EK-3 Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8. Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.					
11. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14. Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16. Kadının temel görevi anneliktir.					
17. Evin reisi erkektir.					
18. Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					
19. Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20. Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.					
21. Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22. Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23. Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.					
24. Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.					
25. Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27. Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.					
28. Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.					
29. Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.					
30. Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31. Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32. Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33. Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.					
34. Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35. Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.					
36. Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37. Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.					
38. Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

EK-4 Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlikleri Ölçeği

		1 Beni hiç tanımlamıyor	2	3 Beni Orta Düzeyde tanımlıyor	4	5 Beni tamamen tanımlıyor
1	Farklı kültüre mensup danışanlarımdın dini inanışları hakkında bilgi sahibiyim.	()	()	()	()	()
2	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken konuşulan farklı şiveleri danışma sürecinde engel olarak görürüm.	()	()	()	()	()
3	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken gerektiğinde danışanın yerel yardım kaynaklarından destek alırım (din adamı, akraba, komşu gibi).	()	()	()	()	()
4	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken danışanların bazı davranışlarını yadırgadığımı fark ediyorum.	()	()	()	()	()
5	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken sözsüz iletişimlerini uygun ve doğru bir şekilde anlayabilirim.	()	()	()	()	()
6	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken, iletişim stilimin psikolojik danışma sürecine etkilerinin farkındayım.	()	()	()	()	()
7	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken huzursuz hissederim.	()	()	()	()	()
8	Farklı kültüre mensup danışanlarımdın inanç, değer ve gelenekleri hakkında bilgi sahibiyim.	()	()	()	()	()
9	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken farklı danışma süreçleri tasarlarım.	()	()	()	()	()
10	Bir psikolojik danışman olarak; farklı kültürlerin toplumdaki birliği bozacağına inanırım.	()	()	()	()	()
11	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken sözel iletişimlerini uygun ve doğru şekilde anlayabilirim.	()	()	()	()	()
12	Bir psikolojik danışman olarak psikolojik danışman ile danışan arasındaki kültürel farkların danışma sürecine olumsuz etki yapacağını düşünürüm.	()	()	()	()	()
13	Farklı kültüre mensup danışanlarımdın kişilik gelişim süreçleri hakkında bilgi sahibiyim.	()	()	()	()	()
14	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken kullandığım ölçme araçlarının kültürel sınırlılıklarına dikkat ederim.	()	()	()	()	()
15	Bir psikolojik danışman olarak, kültürel geçmişimin psikolojik süreçler hakkındaki düşüncelerimi etkilediğini fark ediyorum.	()	()	()	()	()
16	Farklı kültüre mensup danışanlarımdın aile yapıları ve hiyerarşileri hakkında bilgi sahibiyim.	()	()	()	()	()
17	Bir psikolojik danışman olarak; danışanlarımdın kendi kültürüme yakın bireyler olmasını tercih ederim.	()	()	()	()	()
18	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken danışanlarımdın düşünce ve davranışlarındaki kültür etkisini anlayabilirim.	()	()	()	()	()
19	Bir psikolojik danışman olarak, mensup olduğum kültürün danışana olan bakış açımı etkilediğini fark ediyorum.	()	()	()	()	()
20	Farklı kültüre mensup danışanlarımdın iletişim stilleri hakkında bilgi sahibiyim.	()	()	()	()	()
21	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken kültürel farklılıklardan kaynaklanabilecek yanlış anlamaları fark edebilirim.	()	()	()	()	()
22	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken gerektiğinde o kültüre mensup bir başka meslektaşımın konsültasyon/süpervizyon alırım.	()	()	()	()	()
23	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken sözel olmayan ifadelerimi uygun ve doğru şekilde iletebilirim.	()	()	()	()	()
24	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken onlara yardımcı olamayacağımı düşünürüm.	()	()	()	()	()
25	Farklı kültüre mensup danışanlarımdın mensup oldukları kültürler hakkında bilgi sahibiyim.	()	()	()	()	()
26	Farklı kültüre mensup danışanlarımla çalışırken sözel ifadelerimi uygun ve doğru şekilde iletebilirim.	()	()	()	()	()